

**Illusterrissimi Marchionis Scipionis Maffei Historia
Theologica Dogmatum Et Opinionum De Divina Gratia,
Libero Arbitrio Et Prædestinatione**

Maffei, Scipione

Francofurti ad Mœnum & Moguntiæ, 1756

IV. Confirmatio respcionum datarum Anonymo Historiæ Theologicæ
Impugnatori.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95061](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-95061)

CONFIRMATIO
RESPONSIONUM
DATARUM
ANONYMO
HISTORIÆ THEOLOGICÆ
IMPUGNATORI.

Italico idiomate impressa Veronæ M.D.CC.LI.

Candido Lectori

BERNARDUS LUPIS, ET MANSUETUS MARTINELLI.

Lectores Jubilati, & F.F. Minimorum quondam Provinciales
Salutem, atque felicitatem.

INTER non paucā, etaque & erudita, & ab eruditis variis in materiis astimata volumina, quæs Biblio-
theca nostra in dies datur, & crescit, extat, summaq; à nobis religione asservatur HISTORIA
THEOLOGICA de rebus omnibus ad Gratiam, liberum arbitrium, & prædestinationem pertinenti-
bus, impressa ad annum 1742. Idque vel ideo, quod inter tot alia à magno illo viro Scipione MAFFEJO
vulgata opera in hoc, si rite rem expendimus, ultimum quasi Authoris coniarum, certissimumque ipsius ani-
mi indicium intuicur; quod in gratiam Bullæ Unigenitus, & gloriam fidei, quæ semper extitit firmissi-
ma veritas columna, contra quam nunquam prevalebunt errores, & mendacia, in Gallia; ubi magis fer-
rebat controversia, auribus illustrius Ecclesiæ Principibus lucubratio hæc unice fuerit suscepta; de-
nique quod hac ipsa historia Reverendissimi nostri Patris Generalis ZAVARRONII calculo firmata fuerit,
eius viri in nostro semper Ordine vivet ac vigebit, ob illustratas ab ipso in Collegiis maximè conspicuis
cathedras, unde non paucos nobis reddidit discipulos viros hodie insigniter doctos. Quando autem ambo
commentationes ejus, quas toto studiorum nostrorum decursu, ab eodem excepimus eūrara sua sapien-
tiae monimenta veneramur: Gratitudo postular, ut historiam tantum ab ipso volupitate perlectam, tantisque
elatam encomiis inter dignissimos celeberrimi Authoris partus referamus.

PRODIIT adversus celeberrimum hoc atque ab eruditis comprobatum opus anno 1749. liber quidam,
eui titulus: *Animadversiones*, impressus Francfurti, atque nemine non mirante recensus Luca, satyricus
perniciösus, scriptusque calamo, qui felle magis & veneno, quam atramento tinctus erat, cuius Author
se abdit potius, quam prodat. Lacessitus citra meritum hoc scripto MAFFEJUS intra 26. dierum spatiū
typo commisit Veronæ responsionem breven, nervosam, stylo gravi, & virili. Verum quod non animi im-
potentia agit homines! Tantum quippe absit, ut resipiceret Anonymus, ut magis etiam ceperit effterari,
recoquens in DEFENSIONE ANIMADVERSIONUM non Lucae ut præsertit titulus, sed typis furtivis
excusa graviora Secundaria, acerbiores contumelias. Noster emisit responsionem in folio, ut ajunt, volan-
te, ed dūtaxat consilio, ut tolleret rumorem quo falsò spargebatur viros duos illustres duobus istis libel-
lis favere, ac patrocinari; quando ipsimet contestatur tantum se ab hujusmodi cogitatione alienos esse,
quantum inter se distant lux & tenebra, Cœlum, & infernum.

FERVENTE porro in nobis Zelo atque astimatione tam Magistri nostri modò defuncti, quæm equi-
tis adeò illustris, præstolantibusque nobis occasionem illos vindicandi opportunam venit in manus nostras
(sicut enim Illustrissimus Marchio utrū eruditissimum passim non vulgare sua opera, nisi primùm viris re-
rum illarum peritis exhibita fuerint) venit, inquam, in manus nostras ab amico communī & docto Manu-
scriptum; hoc titulo: CONFIRMATIO &c. Quo evidentissimè elucidantur capita in materia adeò spinosa
de gratia nuper impugnatæ; detegunturque turpissimi, & gravissimi errores adversarii, magnâ utilitate
scientie Catholicorum dogmatum. Cum autem nunciretur nobis, dubium nihilominus Authorem hæc-
re, atque ancipitem, prælone committenda esset hæc sua lucubratio, an non, communī decrevimus consilio
ejus editionem ipsi procurare, præfixo hoc brevi proœmio, quod forte non arridebit Authori propterea quod
aliquid ei laudis asperget, quando omnibus notum est iussisse ipsum auferri noctu, abscondeque statuam.
quam in majori suo vestibulo eidem Academia exerat.

NOVIMUS enim verò inter cetera ejus studia primas tenere Theologicum; id quod ostendit, cum magnâ per-
spicuitate agitavit quæstiones nobilissimas contra vicos literatos Pfaffium Germanum, Basnegium Hollan-

U u

dum, & Chandlerum Anglum; ut videre cuivis licet ex opusculis, à typographo ad historiam Theologiam adjunctis; multoque magis apparer in illâ historiâ, quâ Author clarissimus præcipua Catholicorum dogmata adjunctâ semper S. Scripturâ, & Patrum tam Latinorum, quam Græcorum consensu, non sine studio immenso reddit manifesta. Habes hinc, uti EXGENERALIS noster notavit, corpus doctrinæ Augustiniana jampridem desideratum; habes ipsius idiomatis interpretationem; habes veram originem, & historiam Pelagianorum, & Semipelagianorum; perspicue deprehendit, quam imprudenter complures Critici Patres Græcos perstrinxerint, quamque iniquè propugnatæ fuerint propositiones Quesnelli, & modò alia illas viâ tueri nohnulli cupiant.

VERUM enimverò qua obsecro est illa fastus, & supercilii plena agendi ratio in adversario, persuadente sibi victoriam cumulatis scommatis, atque improperiis reportandam? Non novit sanè docere S. Jacobum Apostolum, sapientiam esse PACIFICAM & MODESTAM, & Augustinum in Op. imperf. scribere: *Iustus conviciari non potest;* & S. Gregorium commentatione in Jobum pro VERITATE CONTUMELIAM PUTARE. Si verum est, ut fama fert, quod hic anonymous mundo nuncium remiserit, ut inter septa cœnobii Deo vivaret; quod sacrûs initiatuſ, quod in autoritate constitutuſ, quod munis honorificis præfectus fuerit, quî amabo fieri potest, ut tanto absit intervallo à præcipua confuetudinis Christianæ normâ, nec scias Religiosorum esse, ut sint totidem exempla sanctimoniarum, ut lingua, opere, calamo charitatem, aliisque virtutes communicent, atque inter mundanos homines diffundant? quî fieri potuit, ut conaretur adeò graviter hujusmodi virum offendere? nullâ datâ causâ? non verbis, quæ vixdum prolatâ prætervolant, ac disperant; sed libris impressis, qui in omnia latè loca, perferuntur, atque indelebiles post se noras relinquent? Scommata, ac contumelias congruent sine numero? quando nimicrum ipsi res est cum equite adeò illustri? qui tres in familiâ suâ Cardinales numerat? qui tot, tantisque in libris, & regionibus adeò decantatus est, & celebris? Cui comparare in SS. literarum scientiâ velle Anonymum, tantudem foret, ac manum cum Gigante conferre. Est hæc ursum ferina indoles, ut, cum caput, quod sit Plinius, debilissimum habeant, sese unguibus tuscantur.

AC primùm quidem ait, Authorem nostrum non scire latinæ ex quo liquet non esse ipsum eleganti. ribus imbutum studiis; nec notitiam habere ejus operum latinorum inmajori, ac minori formâ editorum, propter quæ à viris literatis in illorum habetur numero, qui suum hodie latinæ linguæ splendorē in profâ non minus quam ligatâ retainent. Complures equidem vehementer mirati fuere, quod hæc ipsi ex parte bellum moverit, quando constat non fuisse ipsum idoneum ad Animadversiones suas latinæ conscribendas; eaque de re appellâsse plures, ac tandem unum aliquem, qui id oneris subiret, reperire. Quis autem ille fuerit, in comperto est, quanquam non sit amplius è vivorum numero. Incipiat Authorem nostrum; quod legerit Calvinum, at non novit, & hujus, & omnium hujusmodi librorum speciale, atque honorificam ipsi factam fuisse potestatem à sapientissimo, doctissimique regnante Pontifice. Subdit, quod non legerit ipse unquam vel S. Augustinum, vel D. Thomam. Risum tenetis amici! quod omnia ex libellis, & schediasmatibus consarcinavit, ò frontem & os hominis! quod ipsius opera sint partus alienus, neque alind ipse in his de suo contulerit, quam descriptionem. Quis furor! Urget, voluisse ipsum per historiam suam scholæ uni palmam adjudicare præ ceteris. Stolidos igitur, atque amentes dicemus fuisse Illustrissimum episcopum Bajardi, stolidum item Generalem nostrum, qui declarârunt eâ unicè subyerti errores! Abunde etiam in hæc ipsâ laudabil confirmatione videre est, quod ipse quidem à nullâ discedat, Anonymus autem ab omnibus ex a quo disorder. Id quod facile intelliget, quisquis his sese studiis dedit, & in propositionibus damnatis, quod ad rectè intelligendum requiritur, versatus est. Quorsum autem toties ingeminat, compilâsse ipsum omnia ex Scholastice, quando nihil usquam occurrit quod scholas oleat, omnésque scholastici aliam prorsus viam insistunt! Quorsum toties repetit, fassum fuisse ipsum se nunquam Theologia dedisse operam, quia nimicrum dixit non audiisse se Magistros in scholis publicis, sed suo marte & privatum in ætate magis vegeta, & robustâ studuisse scripturæ, SS. Patribus, & Juri Ecclesiastico! Plagiarium vocat, quia à Cl. Muratorio ipsi dono missus fui liber Lescii Crondermi; atque in secundo suo libello non veretur invadere utrumque, quando à gravissimis scriptoribus, atque inter ceteros à D. Canonicô Mazochio, atque ab Eminentissimo Cardinali Quirinâ appellati fuere duo lumina Italæ. Sugillat scepis notum opus de scientiâ equestri, ex quo facile est de ejus doctrinâ, & moribus conjecturam capere. Demum, quam humilis, Deum immortalē, quamque abjecti non est animi impudente, quo uitur, stylo recitare toties, Historiam paucos invenisse emptores. Ipsissima hæc querimonia jure cadit in hujus Authoris opera, qua sita squalent, & pulvere. Videas hinc facile quam mendaces sint ii, quibuscum literarum ipse fover commercium. Res sanè probroba hujusmodi effari dicteria! quasi verò hoc laboribus suis commodum, ac lucrat Author quereret! Apparet satis non scire ipsum, de quo loquatur, nec quo ipsius modo loqui debeat. Quæ abominatio! Claudemus hoc nostrum præcium exhortando ipsum, ut resipiscat, & solennem palinodiâ canat, ut Christianum decet, & propria ipsum jubet conscientia. Quo fieri, ut cum laude dicere de se possit, quod pro singulari suâ modestiâ de se dixit Augustinus epist. 7. Si aliquid vel incautius, vel indecens à me possum est, quod non solam ab aliis, qui videre id possunt, merito reprehendatur, verum etiam à me ipso, quia & ego saltē postea videre debeo, si proficio, nec mirandum est, nec delendum, sed possum ignoroscendum, atque gratulandum, non quia erratum est, sed quia improbatum.

ELENCHUS CAPITUM.

LIBER I.

- Cap. I. *Systema Anonymi in materia de gratia & arbitrio.*
 Cap. II. *De eo, quod dicat hic auctor, gratiam esse insuperabilem, & omnipotentem.*
 Cap. III. *Repugnat dogmati, Deum infundere actus datus.*
 Cap. IV. *Insuperabilitas gratia nullâ auctoritate defenditur.*
 Cap. V. *In binis hisce libris palam impugnatur libertas indifferentiae.*
 Cap. VI. *Negatur pariter, atque impugnatur ab hoc auctore gratia sufficiens.*
 Cap. VII. *Examinatur opinio Anonymi de Caritate.*
 Cap. VIII. *Vanitas rationum ab adversario adducarum.*
 Cap. IX. *Quâd erronea etiam sit hypothesis, quæ unicum est fundamentum eorum qui gratiam contendunt esse insuperabilem.*
 Cap. X. *Quâd præpostorè D. Thomam pro se adducat Anonymus.*
 Cap. XI. *Anonymus censet, gratiam utroque sensu esse necessitatem.*
 Cap. XII. *Anonymus reprobet, & accusat doceentes, Christum orâsse, & mortem subiisse pro omnibus.*
- Cap. XIII. *Anonymus propositus non intellexit heresim Pelagii.*
 Cap. XIV. *Alii errores hujus systematis, & bujus Authoris.*
 Cap. XV. *Antilogie hujus Authoris, & bujus systematis.*

LIBER. II.

- Cap. I. *Quâd ridicula sit Pelagianismi accusatio insæ pacâ bistorico.*
 Cap. II. *Falsitas duarum accusationum impactiarum hisitoria.*
 Cap. III. *Vanitas alterius imputationis.*
 Cap. IV. *Refelluntur nullo negotio multæ alia accusations.*
 Cap. V. *Continuitur idem argumentum.*
 Cap. VI. *Quâd vanâ imputetur falsitas in locis adductis.*
 Cap. VII. *Defenditur Præpositus Muratorius, ab Anonymo inter Pelagianos relatus.*
 Cap. ult. *Opiniones, & dicta Anonymi, quæ singularem animadversionem merentur.*

LIBER PRIMUS.

PROOEMIUM.

REPREHENDERUNT me graviter viri probitate, doctrinâ, atque etiam dignitate conspicui, scrupulûmque injecerunt, quod libris duobus anonymis, qui inscribebantur: *Animadversiones in Historiam Theologicam, & Difesa delle Animadversioni*, tantâ brevitate, tam exiguo studio, ac quasi currente, quod dicitur, calamo responderim. Ingeminârunt vehementer, ac se rîò, non agi hîc de quæstione quâdam literariâ, neque de privato meo honore, ac commido. Agi de capitibus fidei, de dogmatiis Catholicis gravissimis, ac simul de honore, & submissione Decisionibus Decretisque solennibus in materia fidei editis debitâ. Affirmant iidem, non minorem binos hosce libellos, quâd voluminosa alia opera attentionem, & studium, mereri propterea quod intempestivum denou inferentes bellum, ignesque alii in regionibus tantum non sotipos, ac restinctos iterum suscitantes, incipiunt, ut hi quidem viri existimant, disseminate per Italiam opiniones saepe proscriptas, conentürque aliquam his iterum arte ac simulatione auctoritatem conciliare, dûmque eas novis pingunt coloribus, alio planè quâd sunt, vultu lectori exhibere. Dolenter referunt incidisse se in homines, qui vel secreta perturbatione animi, vel fine quâdam occulto, vel forte, tendit, gratiæ nomine venire posse tam dogmata sparsis hac illac orthodoxis periodis, num, quod confert Deus, quâd operacionem, præter illum cuius nunquam certissimè me subitura est poenitudo.

CAPUT I.

Systema Anonymi in materia de gratia, & arbitrio.

ORDIAR telam hanc, prætexendo obiter universum Authoris hujus systema; quod quidem in tanta perturbatione rerum colligere non adeò promptum fuit. Conanimi, vel fine quâdam occulto, vel forte, tendit, gratiæ nomine venire posse tam dogmata sparsis hac illac orthodoxis periodis, num, quod confert Deus, quâd operacionem, præter illum cuius nunquam certissimè me subitura est poenitudo.

U u 2

I. p. 6. esse operationem, quā Deus bonum illud in nobis præstat; aliud bonum ipsum in nobis Divina operatione productum. Quid? quod affirmat sæpius in hāc propriè operatione gratiam consistere. Illius gratia, qua consistit in Dei operatione I. (hoc est illo libro, quem inscripsit: *Animadverſiones*) pag. 70.

Gratia propriamente consiste nell' operazione. II. (hoc est in libro, qui inscribitur: *Difesa*) pag. 10.

CENSET, gratiam hoc sensu esse, vocarique oportere omnipotentem, & insuperabilem. De hac actione, seu operatione Deiloquens, ait: *Si chiama onnipotente, impeditibile, irresistibile*. II. p. 75.

AFFIRMAT, hanc Dei operationem ipsos actus infundere, atque in nobis producere volitiones, & Caritatem actualem; idque nullā re mediante, nolens inter operationem, & amorem productum medium aliquid intercedere. Afferit nihilominus, actus esse liberos. *Ubi Spiritus Sanctus caritatem infundit, nequit non inesse voluntati amor Dei, immediate à Spiritu Sancto productus*. I. p. 131. Secundum ipsum, *sicut educatione rerum è nihilo fit à Deo fine ullo medio; ita & motus bonos, & affectus creaturarum se solo producit Deus*. I. p. 4. *Necessariam esse actionem Dei, qua in anima motum voluntatis per se immediate efficiat*. I. p. 92.

CONCEDIT, effectui à Deo in anima producendo resistere posse hominem. *Operationi Divina resistere hominem non posse: posse tamen voluntatem resistere effectui, seu termino ab inspiratione producto*. I. p. 27. Quibus verbis intelligit, quod possit pro suo libitu eundem abjicere, quatenus nimirum potest eccentricare in se stesso un amor contrario più intenso. II. p. 56.

ATQUE hæc non semel profitetur: verum videbimus & huic ipsum doctrinæ contradicere, ut vi sui systematis gratiam supponat esse etiam hoc sensu insuperabilem.

DOCEAT ad libertatem arbitrii non requiri libertatem *indifferentiæ*, ut vocant; hoc est facultatem *ad opposita*. Ex eo, quod S. Augustinus dixerit, hominem non posse appetere bonum, nisi Divinā juvetur gratia, dicit: *Illis Augustini verbis excludi libertatem illam indifferentiæ, quam Historicus arbitrio essentiale esse verbis suis indicare videtur*. I. p. 137.

NON admittit gratiam sufficientem, assertaque non constare sibi, an unquam definitum sit, *gratia sufficientis dogma ad fidem pertinere*. Contendit, caritatem esse principium, atque unicum bonarum actionum fontem; ideoque sæpius ait, amorem Dei esse *uniuersusque bona nostræ operationis principium*. I. p. 18.

AD aliquod ex septem hisce capitibus re-

ducuntur quodammodo assertiones, que duobus his libris continentur, quasque judico ad censuram debere vocari. Quæ in his vera, & sana immiscentur, nil conserunt ad totum purgandum contextum. Nulla enim (a) falsa doctrina est, quæ non falsis vera intermisceat.

(a) Aug. quæst. E. vang. c. 49.

ADVERTENDUM in primis est, ad scopum Anonymi nihil momenti adserre, que in libris suis spargit circa caput primum; nimirum, quod sit, & etiam gratia vocetur actio illa Divina, per quam nobis Divina conferatur gratia; quodque hujusmodi actio increata sit omnipotens, & insuperabilis. Nihil inquam, hoc adserit momenti; nec quidquam facit ad quæstiones præsentes; dato enim, quod actio talis, de quâ differam cap. 9., insuperabilis sit, non est tamen hæc illa gratia, quâ de agitur. Noravi ante annos bene multos, cum aliud planè agebam, magnam disceptationum, & controversiarum partem in omni ferè materiâ nasci solere ex diverso usu, & vario vocum; verborumque significatu. Vocetur sanè gratia etiam illa Dei operatio, quâ tantum nobis donum Deus gratis largitur; at non continuo hoc nomine ipsa venit, cum passim sermo est de gratiâ. Quodsi in Tractatu de animâ, ejusque facultatibus, & proprietatibus differere quis inciperet de actione per quam à Deo condita fuit, aut de hujus operationis qualitate, nemo non diceret extra chorūm saltari, deferique τὸ κενόμενον. Quando differimus, agimus, aut pro concione verba facimus de Divine gratia, totus Christianus orbis hoc nomine eam intelligit gratiam, quæ nobis à Deo conceditur: Hujus quippe virtute operamur bonum, non autem actionis illius increata, quâ hujusmodi in nobis auxilium producitur, aut à quâ secundum adversarium immediatè producuntur actus boni in nobis. Hinc S. Augustinus, & D. Thomas in tot libris, quos de gratiâ nobis reliquerunt, accipiunt eam semper sensu proprio, ejusque virtutem nos unicè docent, & necessitatem.

Quis igitur non videt, theorema illud, quod per gratiam intelligi possit Divina operatio, alio non collineat, quam ad tuendam novam posteriorum Jansenianorum, & Quesnelli eorum coryphæ doctrinam: *Gratia est operatio manus omnipotentis Dei*; atque ita porro similes alias propositiones per Bullam: *Unigenitus proscriptas?* Declarat idipsum aperte Author noster, quando de propositione jam relata, quæ inter ceteras decima est, disputans ita pronunciat: *La parola operatio può significare la volontà, o sia azione di Dio, nel qual senso la proposizione farebbe un Articolo di Fede*. II. p. 51. De undecima autem hæc: *Gratia non*

est aliud, quam voluntas omnipotentis Dei jubentis, & facientis, quod jubet, liberè decidit in hunc modum: Non est improbanda illa assertio, si sincerè prout sonat, adhibetur. I. p. 132. Hæc nimur fūt balis & fundamen-tum systematis Quesnelliani. Ego sanè homini cuivis intelligenti, neque præjudicatis opinionibus prorsus occupato pauca hæc sufficere existim, ad utriusque istius libri argumentum perspiciendum, & scopus.

CAPUT II.

De eo, quod dicat Anonymus gratiam esse insuperabilem & omnipotentem.

Ut quis in rebus Theologicis sanè, ac castigatè loquatur, non sufficit propositiones procedere, quæ in aliquo sensu veri speciem habeant, quæque ingenii admiriculo in bonam derorqueri partem possint. Sed oportet loqui ex usu, & consuetudine receptâ, oportet intelligere vocabula in significatione communi, recteque amphibologie declinare periculum. Cùm Divina nominatur gratia, non facile reprias hominem, qui de increata Dei operatione cogitet. Intelligit hoc nomine unusquisque donum illud supernum, quod mentes nostras persundit, quodque in nobis, & unâ cum nobis, ut inquietabat Concilium Arauficanum, bonam omnem volitionem producit. Sanctè igitur, & rectè in Bulla *Unigenitus*, quam amplexa est Ecclesia & duæ provinciales synodi regulam fidei appellârunt, proscriptæ fuerunt illæ propositiones: *Gratia est operatio manus omnipotentis Dei, quam nihil impediare potest, aut retardare. Gratia non est aliud, quam voluntas omnipotentis Dei, jubentis, & facientis, quod jubet.* Atque ita ceteræ annexæ. Quandoquidem illis suadetur, gratiæ donum omnino nos constringere ad bonum, neque posse eidem à nobis resisti. Certissime igitur laudari non possunt effata illa Authoris nostri agentis de gratia: Licet efficacissima, & irresistibilis sit. I. p. 84. *Ipsa voluntas Dei profetò omnipotens est.* I. p. 132. *L'Operazione di Dio quantunque onnipotente, ed impossibile.* II. p. 43. Quell' Onnipotenza ed irresistibilità, che non conviene, se non alli Azione, ò sia volontà di Dio. II. p. 51. *La di lei onnipotente irresistibilità non pregiudica all' arbitrio creato.* II. p. 73. Quis non advertit id potissimum hic agi, ut bonus quidam sensus invitâ Bullâ allinatur relatis ante propositionibus, & ceteris cognatis, quæ in pravo Authoris sensu fuerunt damnatae? simûlque comprobetur illa Jansenii: *Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resilitur.*

OPORTUNE hoc loco monendus est lector, non committere ipsum debere, ut

sub bellâ illâ Gratiae deprædicatæ specie quisquam ei fucum faciat. Erat hæc ipsissima ars Pelagii, quando affectabat celebra-re virtutem, ac vim Divinæ legis, exempli, piarum institutionum, & promissi præmii. Patres Tridentini de ævo suo loquen-tes nos præmunierunt *adversus hominum quorundam callida ingenia, qui per dulces sermones, & benedictiones seducunt corda innocentium.* Ad libros quosdam asceticos quod attinet, admonet nos Procedium Bullæ *Unigenitus*, ut caveamus ab iis, qui veniunt ad nos in vestimentis ovium splendida pietatis specie prava dogmata insinuantes. Ad Theo-logiam Catholicam non spectat tantum docere, quod omne bonum à Deo proveniat; sed etiam quod nullum malum culpæ ab ipso unquam profiscatur. Si homo non alia faceret opera quam bona, laudabile foret studium conantium omne meritum adjudicare gratiæ, nullâ arbitrio parte relictâ.

VERUM pleni peccatorum sumus, mag-naque generis humani pars propter flagi-tia in infernum ruit. Quis amabò error de-testandus magis, atque execrabilis, quam omnium istorum culpam conferre velle in Deum justissimum, ac misericordissimum, quemadmodum facit, qui modò hâc modò aliâ ratione omnes intendit nervos ad sub-vertendam ingeniosis commentis potesta-tem arbitrii? Oporteret animo semper te-nere documentum Augustini: (a) *Etiam de Spir. & lit. n. 54* peccatorum, quod absit, auctor est Deus, si non est voluntas nisi ab illo. Item aliud ex eodem: Nè quisquam neget voluntatis arbitrium, & audeat excusare peccatum. Quid loquar de illis, qui contendunt supervacaneam esse curam quam de agendo bono, aternâque salute consequendâ gerimus; volentes ex-spectandam esse gratiam, quæ secundum ipsos per omnipotentiam operando faciet omnia se ipsâ. Neque prætermittendus locus ille est, ubi Anonymus effectum seu ter-minum vocat id, quod ab omnibus pro ip-sâ gratiâ accipitur. I. p. 27. Quæ res facit, ut permisceantur, ac confundantur inter se omnia.

S. AUGUSTINUS, D. Thomas, Patrésque omnes certo sciebant etiam Divinam operationem esse gratiam, nec fieri posse, ut quis resistat Deo volenti: Nemo tamen eorum idcirco unquam dixit de gratiâ, quod fit omnipotens, quod fit insuperabilis. Re- II. p. 54. spondet Adversarius, si attributum irresistibili-tatis non ipsi datum fuerit ab Augustino, neque à S. Thomâ, sufficere sibi, quod datum fuerit à Josepho Patriarchâ, & Mardocheo.

VERUM Josephus Patriarcha, & Mardocheus sunt Authores, quorum opera non habemus, & in quorum aliorumque ibidem nominatorum verbis quæ in Scripturâ re-feruntur, nomen voluntatis non usurpatur

pro gratiâ. Affirmat insuper adversarius, legi id in SS. Patribus, at nè unum aliquem eorum profert. S. Augustinus qui energiam, & proprietates gratiæ infinites propemodùm deprædicavit, his nunquam usus est vocabulîs. In illud, quod Deus momento temporis Assueri irati animum immutârit, (b) Ad Bo-
nif. I. I. n.
38. dixit tantummodo, quod hoc fecerit (b)
occultissimâ, & efficacissimâ potestate, adjun-
gens continuo: non ideo Spiritus Dei op-
pugnavit liberum arbitrium: abſit. Tantum
quippe aberat, ut gratiam non modò non
superaram, sed nè insuperabilem quidem,
& omnipotentem unquam vocaret. Imo
de gratiâ S. Pauli nihil plus dixit, quam tam
de grat. & magnâ, & efficacissimâ potestate. Nullo ita-
que jure me rider Anonymus, cùm ait: Che
ll. p. 54. l'attributo d'irresistibile mi dà nel nase; nul-
lóque jure sibi arrogat mutationem idio-
matis, & hujusmodi novitatis introductio-
nem. Non est certissimè apud probatos, &
Catholicos Authores mos sic loquendi:
I. p. 28. Huic actioni, seu voluntati Divinæ, quâ Deus
in nobis fidem, amorem suum, ceterasque virtutes infundit, voluntas nostra resistere nequit. S. Augustinus etiam quando Divinam gra-
tiam appellare volebat voluntatem nonne
ita locutus est: Sibi nocet, quisquis resistit vo-
luntati Dei? Non igitur censebat, non pos-
se ipsi resisti hoc sensu, nec, quod sèpissi-
mè contingit, ei re ipsâ resisti.

ADDE, quod hac sit res jam tum deci-
fa, & de quâ non licet amplius literum mo-
vere. Fuerunt jam tum, qui contenderent,
cùm gratiæ audimus vocabulum, id non
accipi oportere sensu ordinario; quique co-
narentur gratiam cum omnipotente Dei
voluntate confundere. Scripsit jam tum
Quesnellus, suavibus ac melleis plane ver-
bis sumpto quasi Anachoreta cujusdam
vultu: *Gratia est operatio manus omnipoten-
tis Dei. Gratia non est aliud, quam voluntas
omnipotentis Dei. Dei gratia nihil aliud est,
quam eius omnipotens voluntas. Concordia om-
nipotentis operationis Dei &c.* Verum omnes
hæ propositiones fuerunt per Bullam so-
lennem proscriptæ. Quo igitur paeto mo-
dò eas defendere quis conabitur, & recu-
dere? At inquiet defendi eas, per gratiam
intelligendo operationem illam, quam ex-
eret Deus eam concedendo, non autem
effectum in nobis producendum. Verum si
hujusmodi ambiguitatis vitanda causâ vel
maximè prohibitum fuit, nè gratia definitur
omnipotens operatio, aut *omnipotens Dei
voluntas*, annon prohibitum fuit hoc ipsum,
quod denuo in præfenti afferitur?

CAPUT III.

*Repugnat dogmati, quod Deus actus im-
mediatè infundat.*

CATHOLICI cùm veteres, tum recentio-
res semper docuere Deum ad restau-

randam hominis per primi parentis pecca-
tum dejectam naturam largiri interiorem
gratiam, hoc est intellectui lumen, & vi-
gorem voluntati; & docuerunt gratiæ huic
consentire hominem posse, & resistere. Sed
novum hoc systema contendit, Deum non
adjuvare mediante gratiâ infusa, nostrâ
que volitionem producere; sed ipsas no-
bis determinationes per se ipsum immediatae
infundere: Quo fit manifestum omnem
arbitrio potestatem eripi, & actionem. Si
datam nobis esse à Deo gratiam idem fo-
nat, quod ipsos dari auctus, qui demum gra-
tiæ erunt effectus? Quid ultra requiremus?
Opus perfectum, atque absolutum est, ne-
que opus est vel consensu, vel cooperatio
arbitrio. Si ponis, gratiam esse affectum
à Deo anime impressum, cui possit, ut do-
cet Concilium, homo diffidere si velit, in
toto est libertas: At si medium nihil inter
Deum ipsum & bonas hominis operationes
intercedit, & si volitiones immediatè, physi-
cè, & propriè producuntur à Deo, auctus in-
funduntur, ac proinde liberi non sunt. Quod
infundantur habitus, habemus etiam in D.
Thoma: Secundum quod aliquod habituale
donum à Deo animæ infunditur. Non verò
auctus ipsi. Quid? quod contrarium potius de lib. arb.
docuit: *Huic actioni, seu voluntati Divinæ, quod possimus
ponere causam ipsum Deum immediatè.* Et p. I.
qu. 105. 5. *Dannavit eum, qui diceret: solus
Deus immediatè omnia operatur.*

TOTA dogmatum Catholicorum series
ad hanc nos veritatem deducit. S. Augu-
stinus sexcentis in locis declarat, gratiam
esse auxilium. *Adjuvat, ut agamus;* atque
hæc est phrasis ipsi admodum familiaris.
Quodsi verò Dei operatio ipsos auctus in-
funderet, non esset auxilium, *ut agamus,*
sed ipsa executio, ac perfectio eorum, quæ
fieri oportet. Scripturæ, gratiam esse pro-
priè *inspirationem dilectionis, ut cognita san-
cto amore faciamus.* Aliud igitur est opera-
tio Dei, quæ inspirat, aliud ipsa inspirata
dilectio. Aliud item auctus salutares, qui
ejus virtute exerci debent, quique ut exer-
rantur illa nobis inspiratur.

EST principium Catholicum, esse in po-
testate hominis eligere; atque in hoc con-
sistere, quod sumus actionum nostrarum
Domini. D. Thomas ait: *Dicendum, quod
sumus Domini nostrorum auctum, secundum
quod possimus hoc, vel illud eligere.* Et alibi: *I. qu. 82.
Dominum quod habet voluntas supra suos auctus,
per quod in ejus est potestate velle vel non
velle.* At si verum foret, ut vult Anonymus,
quod Deus per se operetur, & producat in
nobis ipsum velle; & quod l'azione di Dio pro-
duce le volitioni stesse; atque id per se, hoc
est immediatè, quæ obsecro eligendi facul-
tas, quæ volendi, & nolendi potestas reli-
qua erit arbitrio?

ANGE-

Quod I. L. a. 1. 2. ANGELICUS ita docuit: *Sic Deus moveat*

mentem humanam ad bonum, ut tamen possit
buic motioni resistere. Ex quo apparet, quod
eam non moveat per se ipsum, sed per gra-
tiam, cui potest resisti. Quod certè fieri non
posset, si ipsius motio foret effectio, ac pro-
ductio actuum per se ipsum, suamque omni-
potentiam, ut modò contenditur. Quan-
do Anonymus scribit, quod in voluntate

II. p. 14. vien' infuso da Dio l'amore medesimo; quod-

I. p. 149. que operatio Spiritus Sancti amorem infun-

dat cordibus nostris; non intelligit id de ha-

bitali, sed quod infundat nobis auctualem,

quandoquidem subjungit: Amorem, in-

quam, qui est ipsa voluntatis determinatio.

Quam igitur nos in aëribus amoris partem

habebimus aliam, quam passivam?

CERTISSIMUM esse affirmat hic scriptor,

quod, si Deus producat in nobis fidem,

spem, charitatem è impossibile, che la volon-

tà non creda, non spera, non ami, perchè Dio

è onnipotente, e alla di lui azione non può la

volontà resistere. Tollit igitur nobis poten-

tiam; quo autem sensu hæc accipienda sint,

I. p. 92. satis declarat afferens: *Præter habituale do-*

nun necessariam insuper esse actionem Dei, qui

in anima motum voluntatis per se immediata

II. p. 15. *efficiat; repetens quoque, che la Carità, la*

quale non è altro, che una buona volizione ci

viene infusa; quodque voluntas nè mini-

mum quidem motum bonum possit in se

I. p. 52. *habere, nisi Deus eum illi speciatim infundat.*

re infundere quando loquimur dogmaticè,

innuit & actionem ininfundente, & meram

in recipiente passionem. En igitur totius

systematis basin! necessitas in aëribus, ut

pote infusis; impossibilitas, seu impotentia

respetu oppositorum: ac demum insuper-

abilitas absoluta, quippe quæ ab Omnipo-

tenti provenire afferitur.

SANUM ex adverso, & Catholicum est

principium, quod profitetur Anonymus,

quod gratiae, si pro dono in nobis à Deo

producto accipitur, possit resisti. Verum

licet iteratò illud profiteatur, non tamen in

suis ratiociniis illud unquam exequitur; ac-

cidentque non raro ut & opinionum consen-

tione, & systematis tuendi necessitate con-

strictus ea proferat in medium, quæ cum

hoc principio non coherent. Videmus ite-

rum alio in loco, quomodo ex eo, quod

Deus in nobis producat amorem, oriatur,

quod amittamus libertatem indifferentiae,

hoc est facultatem ad opposita. Censet igitur,

per id, quod à Deo in nobis produc-

tur, non tolli duntaxat ipsum velle, sed

etiam potentiam volendi contrarium. Nec

juvat, correctio quam addit. Quod nimis-

rum, licet actus amoris immediate infun-

dantur, tamen omnis incredulus, & indu-

II. p. 90. ratus può passar dal credere al non credere,

dall'amor di Dio all'amor del mondo; hæc

enim non reddit actus anteriores liberos;

sed solum ansam præbet falsitati, & para-

doxo illi, quod omnis incredulus, & indi-

duratus priùs crediderit, & amarit. Afir-

mat, quod, quando nobis inspiratur amor,

è impossibile, che volontà non ami; quodque

I. p. 56.

errent, qui credant: In voluntatis potestate

esse ead gratia uti, aut illam rejicere. Quo sit

ut dicatur gratia prorsus insuperabilis, etiam

hoc sensu accepta. Adde, quod affirmet hu-

jusmodi gratiam non esse tantummodo ad-

judiciorum supernum ad bonum agendum;

sed esse fidem ipsam, & amorem Dei. Esse

I. p. 15.

donum Celestis sapientie, quæ virtutes conti-

nentur omnes; esse donum virtutum omnium

salutarium. Verum equidem est, cum grati-

à Sanctificante habitus virtutum propter

unionem cum Deo infundi: At non con-

tinuò sic loquuntur Theologi, neque di-

cunt unquam, à gratia donari virtutes, &

sapientiam Celestem.

In summâ appetit hinc, quod, quemadmodum Anonymus semper prædicat se

tertii aëris liberos, at simul adducit doctrinas, per quas non sunt amplius liberi: Ita

constant repetit, resistere posse hominem

rei à Divinâ operatione in voluntate pro-

ductæ; sed adfert sententias, & tuetur, ex

quibus conficitur, Gratiam etiam hoc sensu

acceptam fore insuperabilem.

C A P U T . I V.

Insuperabilitas gratiae nullâ autho-

ritate defenditur.

NON deerunt, qui insuperabilitatem gratiæ

bifariam conentur defendere, antiquiorum nempe & recentiorum autoritate.

Ad utrumque tamen præcludendum

effugium me accingo. Habemus in scrip-

turâ, Deum statuer de voluntate nostrâ pro

suo libitu, ejusque voluntati vires huma-

nas resistere non posse. De his autem du-

bitare quis posset, licet non extarent in scrip-

turâ? Excors planè & amens est, qui ista

mentis suæ acie non penetrat. Verum se-

parare in primis oportet facta illa omnia,

in quibus de humano arbitrio non agitur.

Oportet deinde distinguere facta illa quæ

superiora sunt cursu ordinario providen-

tiæ, & casus gratiae, ut ita dicam, violentiæ,

in quibus aliquando Divinæ placet vo-

luntati aliquos ad se rapere, cujusmodi fuit

vocatio D. Pauli. Oportet insuper adver-

tere alia confituisse Deum Decréto ablo-

luto, & alia duntaxat conditionato. Quan-

do ex his parrem pejorem eligit arbitrium,

homines contra voluntatem Dei faciunt, ut de Spî-

scripsit S. Augustinus, nec ideo tamen eam

lit. n. 58

vincunt. Vincent autem, nisi tum de il-

lis hoc faceret Deus, quod constituit. Prae-

omnibus tamen expendendum est docu-

mentum illud, quod s^ape repetit D. Tho-
mas. Si voluntas Divina necessitatē im-
poneret, sequeretur, quod omnia bona ex ne-
cessitate eveniant: & sic perit liberum arbitriū, & consilium, & omnia hujusmodi. Ve-
rū per Divinā voluntatis efficaciam fit,
ut non solum fiant ea, quae Deus vult fieri,
sed quod eo modo fiant, quo Deus ea fieri
vult: vult autem quædam fieri Deus necessa-
riō, quedam contingenter. Docet tamen,
quod in rebus à Deo volitis necessitas non
sit absoluta, sed conditionalis. Unde ex hoc
quod nihil voluntati Divinæ resistit, ori-
tur, ut omnia eveniant quemadmodum ip-
se vult, liberè quidem, quæ vult liberè, &
necessariō, quæ vult fieri necessariō. Ex
quisibus omnibus facilē relucet sensus isto-
rum locorum Augustini: *Cui volenti salvum
facere nullam boni nisi resistit arbitrium: Et
paulò post: Humanas voluntates non posse re-
sistere, quod minus faciat ipse, quod vult; &
alterius ibidem: Habens humanorum cor-
dium, quod placet, inclinandorum omnipotē-
tissimam potestatē. Absit, ut quisquam existimet,
refragare hic ipsum dogmati illi,
quod toties tradit, dicens: *Sibi nocet, quis
quis resistit voluntati Dei.* Liceat hīc infere-
re paragraphum, qui circa haec materiam
legitur in historiā; nec infrequenter ab Ano-
nymo accusatus fuit. Hæ omnes sunt propo-
sitiones æterne veritatis, nec quicquam diffi-
cultaris pra se feruntur. Cave tamen, credas con-
tradicere hīc Augustinum sibimet ipsi aut du-
centis, vel trecentis illis locis, quos nuper reu-
linus; & quibus doctissime statuit, possit resistit
Divinæ gratiæ; libertatem indifferentiæ nur-
quam inferri; consentire nostrum esse; Dei
esse vocare, venire autem hominis; non adju-
vare Deum, nisi unde operemur, nos esse in cul-
pā, nunquam verò Deum, cùm male opera-
mūr. Quis nisi emore plane mentis sit, possit
vocare in dubium, an omnipotens rerum om-
nium conditor, uti Calum, & terram, ita &
nostras in manu suā habeat voluntates; atque
uno s^ape mutu cor etiam maxime durum, &
obstinatum ad se inflectat? Quis contra addu-
bitare ausū de exacta, constantiè veritate
eorum, que toties nos ipse Deus docet in SS.
literis? quod nos constituerit perfectè liberos,
quod voluerit penes nos esse opinionem, vitam;
& mortem pendere ex nobis? Binæ autem be-
veritates quo pacto inter s^e concilientur, intel-
leclu facilius est, quā explicatu. Deficiunt
nos voces, deficiunt verba, quæs declaramus
id, quod omnis ceteroqui homo prudens am-
pleteatur, censet, & secum ipse judicat. Rudes
quandoque, ac plebejas matres audias puerulis
suis inclamantes: *Orete Deum, ut moveat
divitem illum ad ferendam vobis opem!*
Quo discimus, esse hunc sensum à naturā nobis
impressum, quod ex Deo pendeant voluntates
boni nū. Eisdem vicissim audias mulieres,*

cum quis flagitium aliquod admittit, non Deum,
aut gratia defectum, sed pravam peccantis in-
cusantes voluntatem, eique omne supplicii ge-
nus imprecantes. Ex quo vicissim liquet, sensu
esse naturæ, quod liberi sumus, omnique
malum proficiuntur à nobis. Difficultas itaque
solum in eo est, ut rei hujus modum intelliga-
mus, illudque explicare conemur, quod per ppi-
cuē explicari non potest. Quisquis hoc facere
conatus fuit, aut in posterum conabitur, nec
potuit, nec deinceps poterit id præstare, quin
ad alterutrum bisce veritatis oppositum er-
vorem nonnihil videatur accedere. Acuta illa
ingenia, quæ proximis saeculis per varia theo-
remata, per vias diversas, novaque vocabula
se ad explanandum isthac mysterium accinx-
ere, non liquet satis, an aliud disceptando con-
secuti fuerint, quam quod excitavint dissen-
siones, novisque in scholas difficultates inve-
xerint.

Docissimorum, quotquæ longa saculorum
serie fluerunt, Parrum nemo unus hanc fibi
spartam sumpsit. S. Augustinus, qui prope plus
quam humano fecit suis ingenio, hoc in ar-
gumento versatus fuit nunquam. Neque aliud
quid ad duo hæc dogmata inter se concilianda
scriptum a posteriori transmisit, quidam: Utrum-
que verum est. Vidimus id paulò ante. Ita deg. & lib.
& alio loco: Si tibi proponam questionem, arb. n. 42.
quomodo Deus Pater attrahat ad filium ho-
mines, quos in libero dimisit arbitrio, for-
tassis eam difficilē soluturus es. Quomodo
enim attrahit, si dimisit, ut quis, quod vo-
luerit, eligat? & tamen utrumque verum
est. Ita & in Retractionibus: Et utrum-
que ipsius est &c. & utrumque nostrum. Ita in ultimo suorum Operum, quo respondit
objectionis à Juliano difficultaribus: Ideo utrum-
que verum est, & quia Deus præparat va-
sa in gloriam, & quia ipsa se præparant.
Atque hīc pedem figit, nihil plus ad Theolo-
giā Christianam necessarium fore prædicans.
Vidimus paulò ante, quomodo monuerit Adru-
merinos monachos, ut eas in bāc materialē effa-
to Apolito, ne velint plus sapere, quam
oportet sapere. Simili fere modo fatebatur
Eximus hic Pater, non occurrere sibi modum
satis explicandi, quā ratione ad nos transeat
peccatum originis. Sufficiebat ipsi, videre se
expressam dilucide in SS. literis, quod illud re-
vera in nos transeat. An fortassis capimus nos
ea, quæ multo, quām hæc, facilita sunt, res
inquam naturales, quæ nos tristis sub sensu ca-
dunt? Habemus ex textu Genesios, homi-
nem dominaturum appetitu suo: וְהַוּן,
atque hæc nobis debent sufficere. Difficul-
tas rem hanc recte explicandi, & innata qua-
si hominibus omnia ad Deum referendi
idea in causā fuit, cur Gentiles, ac specia-
tim Poëta malum non minus, quam bo-
num Diis suis tribuerent. Quā de re eos
reprehendit Plato, uti in historiā Theolo-
gicā

de qu. 83.
¶ 60.

Histor.
Theol. lib.
XII.

gicā innuimus. S. Augustinus protulit eam in rem traductionem duorum versuum Homeri, factam à Tullio.

Tales sunt hominum mentes, quales
Pater ipse

Jupiter auctiferas lustravit lumine terras.

Verū hallucinantur hic editiones Augustinianæ, in errorem datae à vitioso quodam codice MS, ex quo in reliquos omnes error transfusus fuit. Secundus enim versus planè non pertinet ad primum, sicutque hunc in locum ex alio quodam Opere translatus. Fortassis desumptus est ex versione quādam Arati à Tullio elaborata: In fragmento quod inde restat, habetur: *Luftrantes lumine mundum. Versus Homeri extant in 2 Odyssæ.*

*τοῖος γαρ νόος ἐστιν ἐπιχθοίων αἰθρών
Οἰονέν τηματά δύνοι πατήρ αἰθρώντες θεῶντες.
Talis est mortalium hominum mens,
Qualem in diem hominum, Deorumque pater
inducit.*

Ex secundo hoc erroneo versu mutata etiam fūre Lexica vocem aliquam quæ nunquam fuit usurpata à Cicerone; aut alio antiquo scriptore. Bini hi versus referuntur ab Aristotele *l. 3. de anima*, recteque tradiuti fūre ab Argyropulo. Verū hæc per parenthesin! Veniamus ad recentiorum authoritates, unde magnam nonnulli erroris ansam captant. Dicitur sanè, & à scriptoribus doctis dictum fuit, non posse arbitrium resistere gratiæ efficaci. Nolim tamen tibi persuades hujusmodi scriptores Anonymi sensis patrocinari, posseque illorum dicitis hujus defendi systema. Argumentis duobus, iisque irrefragabilibus veritatem hanc demonstrare aggredior. Primum est, quod Theologi illi, qui scripsere, non posse resisti gratiæ efficaci, neque haberii sine ipsa potentiam proximam, atque expeditam pervenienti ad ætum, hujusmodi doctrinas Catholicæ explicent, fulciantque rationibus, quæ non pugnant cum dogmate; à quâ re longissime suis in libris absit Anonymus. Ego autem an in horum magis vel illorum sententiam propendeam, dicere n̄ attinet; neque inde ullum alterutri parti accederet momentum. Ne in tota quidem mēa historiā attingere volui controversias, quæ intercedunt inter Catholicos. Theologi autem, de quibus loquimur, ostendunt, quomodo potestas non cadat precise in Dei motionem, sed in actus proprios, non propriè in gratiam, sed in nostram cooperationem; tuenturque placita sua potissimum celebri illâ distinctione sensus compositi, & divisi. Affirmant insuper sine efficace subfistere semper vi gratiæ sufficientis aliquam

potentiam ad actus bonos, licet non proximam, & expeditam; neque per quamcunque infallibilitatem actuum tolli facultatem ad oppositum. Dicunt itidem remota sufficiētem proximè nihilominus sufficere ad hoc, ut per orationem se quis ad Deum convertet, gratiāque imploret efficacem. Ex omnibus hisce declarationibus n̄ unam quidem pro omnipotentiā quam gratiæ inesse vult, adducit Anonymus, neque cupit adducere, quandoquidem methodos è scholis profectas ad unam omnes respuit. Censet Deum determinare voluntatem, idque sine libertatis offensione, quia lo fā con la sua omnipotenza egli stes. I. p. 121.
so. Alius fortasse vicissim diceret, tanto magis metuendum esse libertati, quantum vehementior esset vis, quæ in illam agit, determinando voluntatem. Quid plura? Diversissimum omni ex parte est dictorum scriptorum Catholicorum systema ab eo, quod in praesenti discutiendum suscepimus.

ARGUMENTUM secundum non minus manifestum illud est, quod qui in materia adeò delicatâ certis vestigiis persequi, & explorare scribentis mentem cupit, non in una duntaxat vel alterā hærere debeat propositione. Oportet sapienti numero omnes etiam ceteras ritè expendere, sententiārum inter se consensem, & nexus considerare opinionum. Evenit non raro, ut eadem propositio bona esse possit, & mala. S. Augustinus loquens de dictis quibusdam Pelagi: *Quisquis hæc audit, & sensum ejus de gr. Chr. ignorat omnino eum putat sentire, quod n. 2.* veritas habet. Hinc est, quod inter theses variis temporibus ab Ecclesia proscriptas nonnullæ reperiantur, quæ in bonam accepti partem possent, in eamque etiam sapienter acceptæ, quaéque etiam iis, qui Theologiae non studiæ, sancta, ac religiosa esse videantur effata. Verū agnoscit facilè venenum, qui eas confert cum aliis ejusdem Authoris; alia enim aliam explicat, omnésque simul verum ac genuinum, quo ab illo prolatæ fuerunt, sensum detergunt. Ut itaque planum fiat, an sit quidam opinione has in tuto collocandi, atque cum aliis Authorum Catholicorum & probatorum propositionibus defendendi modus, expendere etiam alias Anonymi assertions oportebit, easque cum eorumdem Authorum positionibus conferre. Atque hunc in finem alia ipsius sensa, & propositiones congeram, ponamque omnibus ob oculos.

CAPUT V.

*In binis hisce libris palam impugnatur
libertas indifferentiæ.*

ATTIGI in responzione mēa, quod inter præcipuas ac proprias ferè no-

tas, quies à Catholicis hæretici dignoscuntur, sit hæc, quod vel admittatur, vel negetur libertas indifferentiæ, hoc est *facultas ad opposita*. Impugnatores libertatis ad errorem, qui sensu communi repugnat, ex parte palliandum, commenti sunt novum quoddam liberi arbitrii genus, assertentes non requiri ad libertatem, ut quis possit utrumque ex oppositis: Sed sufficere, si quis agat sponte, libenter, & cum voluptate, licet non habeat facultatem ad contrarium; ideoque simul esse posse vim & arbitrium, libertatem & necessitatem. Cœpit hanc primus cantilenam occinere Lutherus in libro *de servo arbitrio*. Post hunc

I. s. c. 4. n. 2. Calvinus in Institutionibus: *Distinctio inter coactionem, & necessitatem proposita fuit, unde liqueret eum, dum necessario peccat, nibilo tamen minus voluntate peccare. Secutus utrumque fuit Bajus: Quod voluntariè fit, etiam si necessario fiat, liberè tamen fit.* Demum Jansenius: *Non requiritur in homine libertas à necessitate, sed sufficit libertas à coactione.*

I. p. 51. H O R U M vestigiis insistit Anonymus, qui ostendit se ab indifferentiâ vehementer alienum, eaque de causâ me saepè accusat, & ridet. *Si Deus suū amorem producit in nobis, videri potest nurarē, immo ruere illud, quod ipse tuerit, dogma de libertate, & indifferentiâ, qua illius est sententia.* S. Augustinus in primolibro ad Bonifacium fusè docet, non posse fieri bonum ullum meritorium, nisi Divina præcedat gratia, rumpatque catenam illam, quâ post Adæ peccatum adstringitur. *Sed hec voluntas, quæ libe. a est in malis, quia delectatur malis, ideo libera in bonis non est, quia liberata non est.* Nec potest homo boni aliquid velle, nisi adjuvatur ab eo, qui malum non potest velle, hoc est gratia Dei per F. C. D. N. Ex his dedit Adversarius, manifestum fieri, illis Augustini verbis excudi libertatem illam indifferentiæ, quam in Historicus arbitrio essentialē esse verbis suis judicatur.

I. p. 137. re videtur. Ita sane judico ego, & mecum omnes judicant Catholicī essentialē nimirum arbitrio esse libertatem indifferentiæ. Neque declinare iustum potest, dicendo, intelligere me, quod præstari possit bonum sine gratiâ, quam sententiam in Pelagianis impugnavit Augustinus. Exprimitur enim toties in historia Theologica, facultatem ad

Hist. p. 389. opp̄ sita intelligi gratiâ semper suppositâ. Alio loco adversarius scribit in hunc modum: *Ubi Spiritus Sanctus caritatem infundat, nequit non inesse voluntati amor Dei:* Et postea: *Mibi nunc declarat velim Eques Theologus, qui componi valent illa sua indifferentiæ libertas, quam in Pelagianis deridebat Augustinus, cum hæc infallibilitate amoris Dei.* Quod D. Augustinus riserit indifferentiam in Pelagio, falsum est; hoc enim vocabulum no-

vum est, atque illis temporibus nunquam auditum. Damnabat ipse doctrinam illam, quod homo viribus naturæ, sine gratiâ ope posset bene perinde, ac male operari. Reluctid in centenis facile authoritatibus Augustinianis in variis historiae Theologica locis vel ideo congetis, ut demonstraretur: *Omnino necessariam esse Divinam gratiam ad omnem actum bonum, atque ad omne id, quod ad æternam salutem pertinet.* Consulatur præ ceteris liber nonus totus, ubi *Doctrinæ Augustinianæ corpus colligitur.*

A D melius porro intelligenda sensa Anonymi oportet dictas sententias cum hac conjugere. *Si Deus in me producit amorem suū, jam non voluntas eum mea producit; sed nec prohibere potest, quod eundem producat Deus.* Præterea producere in me Dei amore, quæ mea erit in indifferentia ad amandum, & non a manendum? En iterum, quomodo, cùm dicit: *Spiritus Sanctus caritatem infundit, intelligat, actus infundi immediatè.* Verissimum profectò est, hoc posito non habituram amplius voluntatem libertatem illam, quæ appellatur *indifferentiæ*: Verum falso uno posito aliud inde nasci necesse est. Falsum patriter est, quod Deus amorem suū in me producturus, non eum eodem tempore in mea quoque voluntate producat; falsum, quod perversa nostra voluntas non possit se opponere beneficentiæ Divinæ; falsum denique, quod infallibilitas tollat potentiam.

S. A. G U S T I N U S epist. 186 inter Pelagi errores etiam hunc reprehendit: *Arbitrium non esse liberum, si Dei ind. g. auxilio, quam in propriâ voluntate habet unusquisque facere aliquid, vel non facere.* Urgetque ipsum, ut fateatur, esse liberum arbitrium, etiamsi Divino indiget adjutorio. Pergit inculare ipsum, quia ita paribus momentis protestat voluntatis aquâ lance perpendit, ut quantum ad peccandum, tantum etiam ad non peccandum valere definit, quod si ita est, nullus locus adjutorio gratiæ reservatur. Ex hisce periodis, quibus appareat voluisse hæticum illum omnem vim in voluntate residere sine ullâ ope gratiæ, exculpere conatur adversarius, hanc esse indifferentiam illam, quam modò profitemur, jaqtatque ostensurum se, che i Pelagiani sopra di null' altro più insisteranno, che di salvare la libertà di differenza. Quod voluerint Pelagiani posse voluntatem bonum aquæ ac malum sine gratiâ, quodque ex adverso Catholicī semper prædicent posse voluntatem operari male per se ipsam, non posse autem operari bene nisi virtute gratiæ, id sane opinari videtur non esse discriben satis notabile. In historiâ ubi docetur, traditam etiam ab Augustino fuisse indifferentiam, præmititur: *Non già però, che l'uomo possa mai determinarsi al bene per virtù propria, perché*

il male è suo, il bene sempre di Dio. Quid de-
mum de ipso Augustino dicet Anonymus,
Rer. I. i. qui toties scriptis: *Et peccatum, & recte
c. 26. factum in libero est voluntatis arbitrio; & ar-
de Spir. & arbitrium illa media vis est, quæ vel intendi ad
lit. c. 33. fidem, vel inclinare ad infidelitatem potest; ..*

*De corr. &
gr. n. 2. liberum arbitrium & ad malum, & ad bonum
faciendum confidendum est nos habere. Hæc non
sunt sententiae corruptæ, aut suppositiæ,
nec de promptæ ex libris ante hæresin Pe-
lagianam conscriptis, cuiusmodi ad tria
millia, & amplius ille ait extare in historiâ
Theologicâ. Verum est citra omne dubium
quod vir sanctus intelligat semper vera es-
se hæc supposita Divinâ gratiâ; & quotus-
quisque demum est Catholicorum, qui id
ipsum non asserat?*

CONVENIEBANT eâ ætate omnes in
naturâ libertatis, sed disceptabatur de fon-
te, unde homini bonum præstandi facul-
tas obveniat. S. Augustinus: *Quid obtendis
ad fallendum communis dogmatis regnum? sed
si quis ad calendum recte Deum sine ipsis ad-
jutorio dicit esse in hominibus liberum arbitri-
um, hic jure merito Celestianus, & Pela-
gianus vocabitur. Atque ut non remaneat
ullum nobis dubium de verâ ejus sententiâ
circa indifferentiam, adfert Anonymus in*

*II. p. 61. suâ Defensione, ceu errores gravissimos His-
torici, omnia ea loca, ubi, ipsis potissi-
mum Augustini verbis, dixerat: Che per
esse liberi si richegga di poter l'uno, e l'altro,
asserisque hanc esse ipsissimam illam liberta-
tem, quam volueré Pelagius, & Julianus. At-
que hæc sufficiant ad intelligendum, non
aliam ipsum velle libertatem, quanquam quæ
cum verâ necessitate copulatur, nec potest
nisi alterutrum ex duobus. Accusat me,*

*Op. imp.
I. i. c. 28. quod adduxerim dictum illud Augustini:
Ex quo homo incipit uti voluntatis arbitrio,
& peccare, & non peccare potest; monens,
subjungi ab ipso, alterum horum non fieri,
nisi Deo adjuvante. At nunquid idem ego
identidem dico iisdem in paginis? In sum-
mâ errorem à me in hoc effato admissum
his verbis complectitur: Sicchè lo storico ri-
pone la libertà d'indifferenza nel poter pecca-
re, e non peccare. Debebat dicere: Enel po-
ter non peccare. Atque ita planè se res ha-
bet, supposito nimirum ut dictum est, au-
xilio gratiae. An igitur arbitrio essentialis
non est eligendi facultas? At nemo non
novit, non eligere nisi illum, qui potest*

*I. 2. qu. 112. utrumque. Proprium liberi arbitrii est elec-
tio: ex hoc enim liberi arbitrii esse dicimus,
quod possimus unum recipere, alio recusato,
quod est, eligere. Ita D. Thomas, & ex ipso*

*I. 1. p. 329. Cardinalis Gotti contra Picinimum. L'esse
di libero essenzialmente importa facultà di fa-
re, e non fare. Qui veniam habet legendi
opera Calvini, videre poterit eadem pla-*

ne argumenta adversus Tridentinam syno-
dum ab ipso obmota.

RELUCET pariter opinio Anonymi,
quando ex instituto ostendere conatur, ac-
cidentarium esse libertatem illam, quæ consis-
tit in potentia volendi, & nolendi; eamque
non necessariò requiri; item ubi, ut op-
niones Muratorii Pelagianas esse ostendat,
inter ceteras etiam reprobat sequentem:

Che nell' uomo resta la facoltà di consentire,
e di resistere alla grazia; subiungens, idem

assertum fuisse à Pelagianis. En iterum, quo-
modo indifferentia, quam Author hic re-
probat, sit illa, per quam homo habet con-
sentendi, & dissentendi facultatem; quæ
est indifferentia Catholica, & sanum dog-
ma. S. Augustinus ait: *In tua potestate est* In p. 91.
consentire, aut non consentire. Ita saepè S.

Thomas loquens de electione: *Hæc sem-
per in hominis potestate consistit.* Juvat & alias

quaesdam ejusdem sententias hic in medium
afferre, ut videat Anonymus in sanos, pro-
batosque libellos me incidiisse: Ait enim non-
ni si ex libellis omnes me promptissime cita-
tiones Authorum. *Electio est actus potentiae* t. 2. qu. 12.
*rationalis, quæ se habet ad opposita. -- Dicen-
tum, quod sumus Domini nostrorum actuum,* a. 6.
secundum quod possumus hoc vel illud eligere t. 2. qu. 12.
*Dominum, quod habet voluntas supra suos ac-
tuos, per quod in ejus est potestate velle, vel non
velle. -- Quia in potestate hominis est, ut con-
sentiat, & non consentiat, dedit eis potestatem* in Jo. c. 1.
*filios Dei fieri per gratia susceptionem. -- Secun-
dum fidem Catholicam in medio contrariarum
baresum incedendum est; ut scilicet dicamus,* qu. 1. a. 7.
*hominem per liberum arbitrium, & bona, &
mala facere posse, non autem in actu merito-
rium exire sine habitu gratiae. -- Quidam posue-
runt, quod voluntas hominis ex necessitate mo-
vetur ad aliquid agendum, nec tamen poné-
bant, quod voluntas cogere non enim omnia
necessarium est violentum &c. Hæc autem op-
nio est HÆRETICA. Opportunè hic monen-
dus est lector, gravem irrepsisse errorem in*

impressionses Augustini de gratia Christi n.

14. Præceptum quippe liber facit, qui libens de elect.
facit. Quæ verba favere videntur iis, qui qu. 6. art.
*volunt sufficiere ad libertatem, quod spon-
te operemur. Adnotavi jam tum in histo-
ria, uti contextus & ratiocinii scopus aper-
tè demonstrant, legendum esse: Præcep-
tum quippe libens facit, qui liber facit. Quæ* un. Respondeo
*est sententia communissima, & naturæ ma-
ximè consentanea, cum libenter certè ope-
retur, quisquis operatur liberè. Existimo
ego esse valde probabile, quod hæc sit sen-
tentia ex Publio Syro huc in rem suam à
Sancto allata, utpote eâ ætate sat nota. Ex-
tant apud me in antiquo quodam MS. non
paucæ ejusdem Mimographi, quarum non-
nullæ cum his consonant. Videre est apud*

S. Hieronymum, hujus scriptoris sententias in scholis tum temporis fuisse propositas, ideoque etiam ab ipso lectas fuisse. Ferebantur eruditorum manibus jam inde à Sæculo XIII. quandoquidem Pastrengus noster hæc de illis commemorat. *Publius Syrus Mimographus multas laudabiles scriptit sententias, quæ à doctis leguntur, in quibus: Beneficium dando accepit, qui dignè dedit. Sub Cæsare claruit Augusto.*

RELIQUUM modò est, ut videamus quā falsum, confitūnque sit, quod opinione in binis hisce libris defensæ nitantur recentiorum Theologorum autoritate. P. Contensonus ita scribit in suā Theologiā: *Unde cum quacunque etiam gratia in statu etiam lapsō semper remanet activa indifferentia voluntatis, & proxima & expedita dissentienda, resistendique facultas.* Eminentissimus Gottius in sua, postquam opinionem Jansenianam rejecerat, ostendit, doceri à Thomistis, quod Deus libertatem relinquat intactam nedum à coactione, sed à necessitate; indifferentiam potestatis non lēdat, & sic eam velle faciat, ut potentiam ad non volendum, seu ad volendum contrarium relinquat: quare libertatem indifferentiæ tenuit. P. Bellelli in libro, qui inscribitur: *Mens Augustini*, I. 2. c. 26. declarat, Deum non dare præmitionem nisi accommodatā earundem (creaturarum) naturæ virtute, libertatiq; indifferentiæ iusta servante, & c. 28. *Porro non minus libera facultas indifferentis est ad oppositas determinations, quam indifferentis sit ad oppositas voluntates.* P. Berti in systemate suo Augustiniano ita scribit: *Utanuntire tamen Augustiniani, & Thomistæ fatemur, dari in statu naturæ lapsie sub gratiâ victivi libertatem indifferentiæ, quam denegare præcipua est character dogmatis Janseniani.* Dixerat jam

p. 58. ante: *In quo ergo sita est Janseniana hæresis?* Respondet: *Præsertim in his duobus; quod in præsenti infirmitatis humana statu Jansenius neque libertatem indifferentiæ; neque aliud gratia adjutorium; quād efficax; sive cum effectu conjunctum agnoverit.* Quantum autem ad necessitatem, & illam loquendi formulam, quā aliquando dicimus quid necessario fieri, attiner, declarat idem author intelligi id sumpta necessitate pro infallibili consecutione actus, non pro negatione possili itatis ad actum oppositum. Sufficientia paucæ istæ authoritates ad declarandum, quantum in essentialibus fidei capitibus omnes concordent Catholici.

CAPUT VI.

Negatur pariter, atque impugnatur ab hoc auctore gratia sufficientis.

DECLARATUR in systemate Augustiniano paulò ante relato, Jansenianam hæresin in eo sitam esse, quod Janseniani negent;

auxilium sufficiens distinctum ab efficaci. Confistero eam in hoc præcipue, unanimis est Catholicorum doctrina; licet hujusmodi gratia à diversis scholis modo etiam diverso explicetur. Qui docent non haberi ab ipsa potestatem proximam, & perfectam ad bene operandum, docent tamen, quod det potentiam, quod excite, quod aliquod suppedit auxilium; quod sufficiat ad efficiendum, ut homo se ad Deum convertat, & oret. Rem paucis: quod eorum quæ desunt, culpa conferatur in hominem, nostramque voluntatem. En quantum absint ab eo, ut eam aut negent, aut impugnent. P. Viva: *Quod sufficientis sit purè sufficientis & non sit efficax, id non habet de se, sed ex culpa voluntatis.*

Possunt hæc omnia facili negotio demonstrari ex iisdem famosis Authoribus: P. Contensonus in Theologiā mentis, & cordis loquitur in hunc modum: *Sufficientis est illa, quæ dat posse operari.* Quo nomine intelligit gratiam actualem interiorem, quā Deus & intellectum ilustrat, & voluntatem cicit ad conversionem, quam tamen non infert, nisi ad gratiam efficax. Hanc Augustinus gratiam parvam appellat. Et pluribus interjectis: *Convenienter autem gratiam, quæ dat posse, tamen si non infert actum, sufficientis nominatur: sufficientia enim ex parte potentiae se tenet, quæ tu c dicitur sufficienter instruenda, quando habet expeditam facultatem, ut possit; nec illi aliud deest, ut agat, nisi velle, homini autem habenti, auxilium sufficientis, sola deest bona voluntas, ut bene agat, quamvis gratia efficax eam conferat: ergo sine gratia efficaci voluntas vires habet sufficientes; verè potest, sed non vult: fieret autem perfecta iustitia, ut ait Augustinus, si tanta voluntas adhiberetur, quanta sufficit tanta rei.*

CARDINALIS Gotii docet sufficientem omnibus conferri, etiam infidelibus, & obduratis. Docet Patres Concilii duntaxat voluntate, liberum arbitrium & Deo motum non necessitari ad volendum, ut Calvinus afferbat; sed adhuc retinere indifferentiam potestatis ad non volendum. Et postea: *Cum enim iste (Calvinus) solam poneret gratiam necessitatem ad agendum, omni gratiâ merè sufficiente exclusa, omnemque indifferentiam potestatis voluntati eriperet, Concilium statuit duo: nimivum dari gratiam sufficientem, excitantem, prævenientem, dantem posse; & ulterius gratiam efficaciter cor tangentem cum indifferentiâ tamen.*

CARDINALIS Norisius in Vindiciis: *Quare cum urgente quolibet præcepto possit homo orare Deum, ut gratiam ad illius præcepti impletionem largiarur. En tibi sufficientem, quæ per orationem sufficit etiam ad effectum.* Paulò post: *In statu autem naturæ lapsæ illud adjutorium, pro omnibus & singulis*

Theol. t. 3.
p. 270. &
276.

t. 3. p. 100.
ed. Veron.

^{p. 1008.} momentis proximè sufficiens non semper præsto est hominibus, unde necessitas orationis elucet, quā rogamus Deum, ut mandata implere possimus. Et quibusdam interjectis: Ex quibus patet, quandoque auxilium proximè sufficiens præsto esse; etiam ad operandum; hujusmodi autem auxilium implorari nequit, nisi Deus infundat gratiam actualem, quā hominem moveat ad orandum. Vera igitur est gratia, quae ista largitur. Loquens de non Christianis ita scribit: Ceterū omnibus hominibus adesse auxilium saltem remotum nibi videtur colligere ex Augustino. Illasque refert sententias, quas in historiā meā rider, & accusat adversarius. Cum ubique sit præsens &c.

P. BELLELLI tomo 1. Operis alias relati: Quandoquidem sufficienti gratiae nedum arbitrium resistere potest; sed interdum etiam resistit, optimo jure secunda Jansenii propositio tanquam heretica rejicienda est: Gratiae interiori nunquam resistitur. Perperam namque Jansenius, & Jansenistae cunctas per J. Chr. adiutrices gratias per se efficaces, nullasque merē sufficientes, & excitantes esse, quibus arbitrium hominis interdum resistat, contendunt.

P. BERETI tomo 2. de Theologicis disciplinis ostendit, quomodo rejecerit Jansenius gratiam sufficientem, & quidem intellectam sensu Thomisticō. Et tomo 3. docet, per gratiam sufficientem dari nobis potestatem imponendi Divina mandata, eamque veram, & propriam, sed non taliter validam, & expeditam, ut ad ponendum actum non sit necessaria gratia efficax. Finem huius disputationis imponebat opus illud aded celebre, & ingeniosum, cui titulus: *L'action de Dieu sur la creature*. Cujus Author incognitus, si quisquam alias Author Christianus hisce dicat, minibus adversari posset, profecto hic, ut multis quidem videtur, debuisse. Nihilominus cap. 13. agit de sufficiente, & ait; eam esse efficacem respectu collustrationum, priusunque motum quos producit; respectu ulterioris vero, & liberatae actionis esse sufficientem, quia ad hanc subministrat facultatem. Agit de illa prolixè, ejus utilitates enumerat, citatque ex P. Massouliè. Palam est, eam sufficientem gratiam, quam schola D. Thomae adiuitit, verissimè & propriissimè sufficientem esse, cum re ipsa nihil ipsi desit, si vis ipsius agendi spectetur. Ita de indifferentiā:

^{Seçt. 7. c. 2.} L'uomo nel medesimo istante che Dio gli dà la premozione fisica, e la Grazia efficace, ha il potere di non consentirvi. Et capite sequente ex instituto tradit, che la grazia efficace, e la premozione non distruggono punto la libertà d'indifferenza.

RESTAT modò, ut videamus, quomodo Anonymous noster etiam circa doctrinam de gratia sufficiente, non minus quam de indifferentiā prorsus à dogmate descis-

cat. Fatur compertum se non habere, an gratiae sufficientis dogma ad fidem pertineat; neque unquam se audiisse, rem istam à Pontificibus, Conciliis, aut Patribus fuisse definitam. Verum hic amphiboliā suā erroris ansam præbet. Veritas hujus rei non consistit in ipso vocabulo: Vocabulum potest esse novum, nec tamen nova esse doctrina. Eadem obtrudit amphiboliā, quando ait: Che la grazia sufficiente fu negata, o almeno non conosciuta da S. Agostino, da S. Prospero, da S. Tomaso, e dal Concilio di Trento. Negatam fuisse à quoquam Catholico dicere circa mendacium non potest: Non fuisse agnita dicere pariter non potest, de illis, qui de reluctantiā, & repugnantia, que adversus Divinam vocem heu dolor! frequentissima est, disputarunt, licet vocem hanc sufficiens non adhibuerint. Quād immerito jactiter favere sibi Thomistas, prolixè vidimus in Authoribus numeris sufficientes, & excitantes esse, quibus arbitrium hominis interdum resistat, contendunt.

^{t. 2. p. 95.} P. BERETI tomo 2. de Theologicis disciplinis ostendit, quomodo rejecerit Jansenius gratiam sufficientem, & quidem intellectam sensu Thomisticō. Et tomo 3. docet, per gratiam sufficientem dari nobis potestatem imponendi Divina mandata, eamque veram, & propria-
^{in PL. 58.} Op. imp.
1. 4.

mentum aliis in locis. Nonne igitur intelligere hic oportebit, dari omnibus gratiam operantem? Et quando Caritatem appellat parvam, & imperfectam, nonne idem est, ac si diceret sufficientem? Et quando Concilium Tridentinum intentavit anathema credenti, præcepta esse servatu impossibiliā, & dicenti, non dari gratiam nisi prædestinatis, nonne stabilivit dogma idem, de quo loquimur? Et quando Alexander VII. damnavit propositionem hanc: *Pagani, Judei, Hæretici nullum omnino accipiunt à J. Chr. influxum; adeoque hinc recte inferes, in illis esse voluntatem nudam, & inermem sine omni gratia sufficienti*, nonne damnavit negantes gratiam sufficientem? & quando proscripta fuit prima & 2da Jansenii, quod deit homini gratia, quā præcepta possibilia sunt, & quod interiori gratiae in statu naturæ lapsæ nunquam reflatur, nonne error hic solenniter proscriptus fuit?

ASERIT: Si per gratiam sufficientem intelligitur illa per quam reapse obtineri potest, immo interdum obtinetur æterna salus; tum de omnibus, qui fidem & finalem perseverantiam consecuti non sunt, verè dici non poterit, eos sufficiente gratia ad salutem consequandam instrutos fuisse. Quibus verbis innuit censere etiam se cum Jansenio, aliam non dari gratiam, quam efficacem, & operantem; Novit enim, non appellari sufficientem à Theologis gratiam illam, per quam salus obtinetur æterna. Hanc autem

solam ipse vult esse efficacem, unde eadem ipsi res videtur esse gratia sufficiens, & efficax. Contendit itaque, sufficientem non habuisse omnes illos, qui ad rogam aeternum damnati sunt: Quando illorum complices non modò sufficientem, sed & frequenter habuere efficacem, siquidem saepius fuerunt adepti justitiam; sed ad malam denuò frugem redierunt. S. Augustinus & n. 9. *de Corr. & nus: Si autem jam regeneratus, & justificatus in malam vitam suā voluntate relabitur, certè iste non potest dicever, non accepi: quia acceptam gratiam Dei suo in malum libero arbitrio. Inter errores praecipios re-*

II. p. 66. censem propositionem sequentem. Sarebbe in errore, chi dal non dar si sufficiente grazia a bambini non battezzati, che capaci non sono, dedur volesse, che a gli adulti parimente non si conceda.

*L. p. 102. NOTARI meretur locus ubi ita loquitur: Scholastici omnes, quorum scripta nobis percurrere concessum fuit, sive ii sint Thomistae, sive Augustiniani, sive Molinistae, ubi CI. propositiones Quesnellianas oppugnandas assumunt, quamplures ex illis censurā ideo notatas afferunt, quod gratiam eliminant sufficientem: quo quidem nomine honorifice compilatur Quesnellus, & quibus se protegat armis, per nostrorum hominum imprudentiam instruitur. Honorifice itaque compellatur Quesnellus, quando ei opponitur, quod gratiam sufficientem negat; Instructur itaque armis, quibus se protegat, quando affirmatur, haec ipsum de causa fuisse damnum. Profecto non intelligo, quomodo quis & clariū & vehementius impugnare ac vilipendere hoc dogma posset! Affer intrepidè omnium Scholarum Catholicarum scriptores à se hanc de re consultos (videtur autem abs dubio ex recentioribus saltem celebriores) in errorem esse prolapsos. Ego sane mihi laudi duco, errare cum illis. P. Bertti: *Quesnellus nullam in paginis, & infidelibus extra Ecclesiam positam admittit gratiam sufficientem; id vero damnatum est ab Alexandro VIII. prop. 5. inter 31. & quidem omnī aequitate: ex opposito enim dogmate sequetur, nullum infidelem, nullum hereticum, nullumque sebismaticum converti, immo nec pro sua conversione Deum orare posse.**

I. p. 107. Quod attinet ad Quesnellum, accusat historicum anonymus, quod dixerit, Ecclesiam idcirco illius propositiones confixisse, quod negaverit gratiam prævenientem, sufficientem, operantem. Non habetur enim verò in totâ Historiâ Theologicâ: Sed est multò magis notandum, quod idem denuò profiteatur, sanam esse doctrinam, quæ excludit gratiam prævenientem, sufficientem, operantem. Conatur postmodum malo mederi, cùm ait, admissurum etiam se gratia sufficientis vocabulum. Verum hoc non suf-

ficit, oportet etiam illius notionem, ac significatum admittere. S. Augustinus tradidit, reum esse illum, qui bene non agit, quia accepit voluntatem liberam, & sufficientissimam facultatem. *l. 3. n. 75.*

ABALIENATIO, quam Author hic à gratiâ sufficiente se habere professus est, emicat speciatim, ubi scribit: *Se tutti abbiamo Grazie sufficienti, cioè che bastano, non abbiamo, bisogno di chieder altro.* Catholicorum nemmo non docet, utendum esse sufficiens, ad fundandas preces, & postulandam à Deo gratiam majorem. Hic verò scriptor censet, cùm praestò est sufficiens, causæ nihil esse, cur flagitemus aliam; quasi verò plura nobis largiri Deus non posset, aut non oporteret majorem semper ab ipso beneficentiam expoſtulare. Quo sati innuit, ridere se eos, qui credunt, dari gratiam non efficacem, cui refutatur, aut possit refutari. Posteaquam paulò ante retulimus locum illum Augustini, ubi loquens de gratia operante, & cooperante, ait: *Caritas quamvis parva, & imperfecta non debeat; opportunè monendum est lector, vocabula illa gratiae, & Caritatis variè accipi posse, & usurpari.* Quandoque pro eâdem re sumuntur, ut cum dixit vir sanctus: *Caritas est gratia Testamenti novi;* quandoque pro re diversâ, ut cùm idem scripit de Caritate, quod sic accensenda auxiliis gratiae: *Hanc vos interadjutoria gracie nominare non vultis.* Idem & mihi evenire his in disputationibus posset, quin tam in antilogiam quandam incurram. Passim tamen observare licebit, me adhærere Angelico docenti: *Gratia non est fides, vel spes . . . neque etiam Caritas, quia gratia prævenit Caritatem.* Quamobrem non ferme reprobo Anonymi sententiam, *gratiam esse fidem, & amorem Dei.* Idque tantò magis, quod quantum attinet ad Caritatem, propugnari ruitò potest sententia scholæ scotisticæ, quæ pro eodem habet Caritatem, & gratiam sanctificantem, sed si de fide loquimur, error indubius est, quam Catholicus nemo tuerit, quod illa cum gratiâ idem sit: Quandoquidem in peccatore extra statum gracie constituto & fides, & spes reperi possit.

CAPUT VII.

Anonymi sententia de Charitate expenditur.

*A*n ponenda ob oculos præcipua novi systematis capita aliud ulterius non requiritur, quām ut obseruemus, quid in eo constitutur de Caritate. Declarat illud sēpenumero Anonymus, dum afferit, esse illam uniuscujusque bonae nostræ operationis principium. Paulò post: *Amorem illum, qui cujusque bonæ nostræ operationis initium est.* Hæc sententia consonat cum propositionibus

bus Quesnelliensis à 44 ad 66. Si enim ita est, alia non existet virtus, quam Caritas, atque sine ipsa omnia erunt merus error, merum peccatum. Siverum est, ut in duabus hisce libris prædicatur, quod Caritas sanctificans sit unicum bonarum actionum principium, verissima erit prima Quesnelli, quod nimurum qui in gratia constitutus non est, habeat generalem *impotentiam ad orationem, & ad omne opus bonum*; atque hoc pacto verum erit, quod ubi Caritas non est, non sit religio, quodque omnes peccatorum, & infidelium operationes sint peccata. Non gravetur, quisquis hæc legit, consulere historiam Theologicam à pag. 416. usque ad 420.

A N O N Y M U S nititur effato illo Quesnelli: *Non sunt nisi duo amores, unde volitiones, & actiones omnes nostræ nascuntur, quando rapporta tutte le azioni alla carne, e allo Spirito, cioè all' amor del Creatore, e delle creature, hoc est ad Caritatem, & Cupiditatem: Qui error saepius atque in 38va Bajanà sub ipsis Cupiditatis, & Caritatis vocabulis proscriptus fuit. Quantumvis etiam regnet in anima cupiditas, non omnes continuò actiones vel adiaphoræ, vel piæ ex ipsa nascuntur, ita ut quidquid sit eo tempore, sit peccatum. Perperam itaque Quesnello ad τὸ regnat cupiditas, adjunxit in Sess. 6. c. 8. 45ta omnésque ejus actiones corrupat.* Concilium Tridentinum docet: *Humane salutis initium est fides; docet item, quod hæc sit fundamentum, & radix omnis iustificationis.*

II. p. 95. nis. Quomodo igitur testari potest Anonymus, doceri ab omnibus, che l'amore fosse principio d'ogni azione ragionevole, e che la carità fosse radice, e principio d'ogni buona azione, e l'amor perverso d'ogni azione malvagia?

E X I S T I M A T forte te malo occurrere, quando afferit, principium omnium operationum rationalium esse amorem illum,

I. p. 87. qui eligit bonum, in quod fertur, tanquam in finem suum ultimum; & quando adjungit:

II. p. 64. *Che intende di quelli amori, co' quali la volontà elegge qualche oggetto, come sommo suo bene, ed ultimo fine. At quomodo dicere id potest, cum saepius affirmet, atque etiam his ipsis in locis, quod ad Caritatem, & Cupiditatem referat actiones omnes? Non igitur de illis solis agitur, in quibus voluntas summum bonum eligit. Si ita se res haberet, ageretur sanè de paucissimis. Quotus quisque enim est, qui in vita actionibus, & cum quādam animi perturbatione impellitur, in animo habeat respicere ista objecta tanquam supremum bonum, & ultimum finem? Questio in eo versatur, an omnes actiones semper profiscantur vel à Caritate perfecta, vel à Concupiscentiâ vitiosâ. Considerandæ igitur speciatim sunt*

adiaphoræ. Sed ex harum classe non sunt illæ, per quas finis ultimus investigatur.

A T Q U E hæc ad institutum nostrum sufficiunt. Adjungim ramen adhuc aliam quamplam animadversionem. Adversarius systematis sui hanc quasi basin ponit: *Pri-*
I. p. 87.
main determinationem liberi arbitrii, omniumque rationalium actionum principium nil aliud esse, quam amorem. Arque per hoc viam si bi sternere conatur, ad ea quæ statuit circa caritatem. Hac in opinione fuisse SS. Patres, & antiquos Philosophos ait, at nè unum quidem aliquem adducit. Amor, (quod nunquam satis inculcatum est,) omnium humanarum actionum principium &c. Hinc in epilogo suo: Primò igitur sentio, quod prima voluntatis determinatio in amore consistit. Ita quoque saepe in suâ Defensione.

Q U E M A D M O D U M etiam in opinionibus, & doctrinis magnam vim habet consuetudo hominum: Ita hodie etiam apud Catholicos receptus est mos ille omnia referendi ad amorem, quanquam sine offensione fanatici dogmatis; & quin inde, quod Janseniani faciunt, deducant defensionem quarundam propositionum Baji, & Quefnelli; & quin contendant, liberos esse actus licet sublata sit facultas ad oppositum, propterea quod sint voluntarii, cùm procedant ab amore. Sublatistamen etiam falsis hisce consecutionibus existimo planè non verificari relatum hoc Anonymi principium. Primum ejus firmamentum petitur ab autoritate S. Augustini. At nullo unquam in loco dixit Augustinus, principium actionum omnium rationalium aliud non esse, quam amorem. Dixit equidem non in centum locis, sed in duobus, *pondus meum amor meus, eo (fort. ab eo) feror, quounque feror.* Quibus verbis innuit, quod qui vehementer amore agitur, omnia faciat ex illius impulsu; quandoquidem quod corporibus est pondus, hoc amor est animis: Unde quemadmodum pondere efficitur, ut corpora moveantur, ita sit amore ut animi commoveantur. Quā ratione amabo hujusmodi dictum transferri potest ad omnes actiones humanas? Quantum ab hac sententia ablundunt illi, qui volunt varias actiones hominis non aliunde, quam ab amore provenire? Quemadmodum corpora quandoque pondere, quandoque exteriore impulsu, quandoque vi interiore moventur: Ita & animi modò hæc modò alia perturbatione mentis, modò ratione moventur. Quā igitur falsa est Anonymi assertio, che secondo il sistema di S. Agostino la prima determinazione della volontà, ed il principio di tutte le azioni ragionevoli non è altro, che l'amore. Advertamus insuper, quod de vi ac energiâ amoris non fuerit locutus, quando age-

bat de gratiâ, vel arbitrio, vel aliâ quavis
materiâ Theologicâ. Non oportet hunc in
modum abutri, neque alium in sensu aut
scopu torquere sententias à scriptoribus
interdum prolatas. Ex adverso cùm Sanctus
noster scribebat adversus Pelagianos, di-
fertis verbis docuit: *Initium corrigendi cor
fides est; scripsitque in epist. ad Sixtum: Fi-
des, unde omnis justitia sumit initium.* Enig-
itur, quomodo fidei potius Augustinus tri-
buerit principium omnis boni; quodque
non censuerit omnem actionem rationabi-
lem, & bonam procedere ab amore.

A D D U C U N T etiam suam in rem D.Thoma-
mam. Verùm ut tutò, ac liquidò appareat,
an ipse existimaverit omnium nostrarum
actionum primum principium esse amo-
rem, observemus, ubi plènè contrarium
docet his verbis: *Omnium humanorum ope-
rum principium prima ratio est.* Et iterum:
*Homo per rationem determinat se ad volendum
hoc vel illud.* Denuo: *Principium humana-
rum actionum in homine non est nisi duplex,
scilicet intellectus, seu ratio, & appetitus. Ali-
bi: Rationem, quæ est proprium principium
humanorum actuum.* Rationem itaque cen-
sebat esse principium proprium, & primum,
licet aliud principium sit appetitus. Citat
adversarius illa sancti verba: *Primus motus
voluntatis, & cuiuslibet appetitivæ virtutis est
amor.* Sed, quod amor sit primus motus
appetitivæ virtutis non significat, omnem
humanam operationem procedere ab amo-
re. Sensus est, quod voluntas priùs feratur
in bonum tanquam objectum, quām in ma-
lum. Ita verba jam relata exponit Angelicus:
*Cum enim actus voluntatis, & cuiuslibet
appetitivæ virtutis tendat in bonum & malum,
sicut in propria obiecta; bonum autem princi-
palius, & per se sit objectum voluntatis, & ap-
petitus, malum autem secundarium, & per
aliud; oportet naturaliter esse priores actus vo-
luntatis, & appetitus, qui requirunt bonum,
bis qui respiciunt malum.* Quām quæso affi-
nitatem habet haec doctrina cum opinione,
quod non operemur nisi per amorem?

Et quām longè aliter se rem habere com-
periet, quisquis se ipsum excutiet? Prima
fides v. g. non nascitur ex Caritate. Igitur
amor non est omnis actionis Christianæ
principium. Annon consentaneus rationi
est metus poenæ æternæ? Atqui actus amo-
ris non est. Quoties non evenit, ut argu-
mentis gravibus persuadeamur, atque ad
capiendum aliquod consilium inducamur?
Atqui in his omnibus omnem sibi partem
vendicat ratio, nullam amor. Quot sunt
actiones, quæ eliciuntur, atque excitantur
ab affectionibus animi omnino oppositis

amori? Quot non harum causat ira, odium,
invidia, dolor? Si quis dicere vellet, quod
qui inimicum interficit, id faciat ex amore
quo fertur in semetipsum, haec esset spe-
culatio sensui communi contraria; eodem
que jure dici posset, quod voluptates qua-
ramus ex odio, quo ferimur in dolorem.
Quā specie veri dici demum potest, etiam
actiones viperinas, furiosas, funestas pro-
duci ab amore, qui est affectus adeò blan-
dus, & leuis, qui non inspirat, nisi opera-
tiones pacis, & mites animi motus? Sed
inquiet, illud odium, illa superbia, illa
abalienatio, quæ homicidia & perturbatio-
nes animorum producit nata fuere ex φι-
λαυτίᾳ cuivis congenitâ. Quodsi ita est,
has perturbationes produxit amor, non au-
tem operationes illas, quæ ab hujusmodi
oriuntur perturbationibus. Quis amabo di-
cet me ab avo meo generatum, quòd ille
parentem meum generârit? En tibi mani-
festam amphibologiam! Quod affectiones
animi occultam habeant radicem in amore
proprio, id enimverò ansam illis præbuit
dicendi, quod omnes humanas operationes
producat amor; quasi ratio, variaéque af-
fectiones mentis quæ maximam earum par-
tem re ipsa producunt, abolitæ prorsusint,
& non operentur. Parum certè consulue-
runt sanctum illum Thomam quem adeò
frequenter referunt. Nusquam dixit ille,
quod omnium operationum principium sit
amor, quodque à solo amore proveniat de-
terminatio. Scriptis equidem: *Omnis affec-
tionis principium est amor;* idque ita expli-
cat: *Gaudium enim & desiderium non est, ni-
si amati boni: timor etiam & tristitia non est
nisi de malo, quod contrariatur bono amato:*
ex his autem omnes aliae affectiones oriuntur.
Qui dicit amorem esse affectionum origi-
nem toto Cœlo distat ab opinione volen-
tiū; omnium rationabilium actiū num prin-
cipium nil aliud esse, quām amorem. En i-
gitur, quām etiam ex hoc capite inutilis, ac
vana sit machinatio eorum, qui falsi hujus
principii ope aperire sibi conantur viam ad
pervertendum dogma de Caritate, & tuen-
das Quesnelli, Bajique propositiones, con-
tendentes, ab illâ omnes bonas operationes di-
manare, & omnium bonarum actionum prin-
cipium esse amorem. Imò nè comprobari I. p. 149.
quidem unquam potest, quod venditat An-
onymus, amorem nimirum esse ipsammet vo-
luntatis determinationem. Voluntas potest
amare aliquid frigidè, & nondum se deter-
minare; potest se determinare ex aliâ quâ-
cunque affectione animi: Quando autem
se ex amore determinat, aliud est amor,
aliud determinatio. Unde nunquam idem
est determinatio, & amor.

Con. gent.

I. c. 91.

1. p. 87.

I. p. 120.

I. p. 195.

CAPUT

CAPUT VIII.

*Vanitas rationum allatarum ab
Adversario.*

Expendere jam aggredior rationes
principias, quibus Anonymus modò
unam, modò aliam ex propositionibus hac-
tenus discussis defendere conatus fuit. Ut
evincat gratiam esse insuperabilem, & omni-
potentem multum sibi plaudit de hoc ar-
gumento; quod ipsa non sit ens singulare
à Deo productum, sed ipse Deus. *Actio*
Dei Deus ipse est; proindeque huic actioni crea-
tura resistere nequit. In Apologia loquens de
tali actione, seu operatione Dei: Quella è,
inquit, onnipotente, ed inimpedibile, come
ch'è Dio stesso. Et postea: Quella grazia, ch'è
volontà Onnipotente non vien data, mentre es-
sa è Dio stesso. At si gratia non datur, quid
igitur datur ejus loco? ejus nomine? Per
actionis, aut operationis nomen nunquam
aut à quodam Patre, aut à probatis Theo-
logis definita fuit gratia. Quando igitur
vult eam dici oportere omnipotentem, &
insuperabilem, quis erit, qui id in inusita-
to ipsius sensu intelligat? Quis erit, qui id-
circò credat damnatam immeritò fuisse de-
cimam, & undecimam Quefnelli?

REPONIT, quod, cùm sit Deus ipse, &
actio non distinguitur à Deo perciò si chia-
ma onnipotente, inimpedibile, irresistibile. Ve-
rū hoc ad rem non facit, hæc enim, ut
cap. 5. dictum est, non est gratia illa, quâ
de agitur. Cùmque nemo, qui differit de
gratiâ, hoc nomine increatam Dei opera-
tionem intelligat, nemo quoque SS. Pa-
trum, nemo probatorum scriptorum un-
quam docuit, gratiam & Deum eandem rem
esse; nec unquam cùm Theologicè & Dog-
maticè loquebantur, dixere gratiam idem
esse, quod Deum. Si gratia, de quâ hic ser-
mo est, esset ipse Deus, quo pacto modò
est magis, modò minus potens? quo pacto
esset aliquando parva, & imperfecta? quo
pacto explicari posset gratia initialis, & va-
rii ejusdem gradus? Ridet me scipiùs, quod
1. p. 153. gratiae nomine intelligam nescio quid, quod
II. p. 9. 23. Deus non est, quod credam, eam esse un non
sò che, il quale non è nè Dio, nè la volontà.
34. 47. Afferens, quod si sit res distincta da Dio,
che la dà, e dalla volontà, che la riceve, sit
merum nihil & bliðri. Bliðri itaque erit
gratia apud Patres omnes Græcos, & Latini-
nos, quorum nemo unquam docuit, quod
gratia sit Deus, nec quod sit voluntas.

SUBJUNGAM hic quidpiam non quidem
ad rem præsentem necessarium, non tam-
en, ut opinor, futurum inutile. Profite-
tur Anonymus, quod operatio, per quam
Deus nobis gratiam largitur non è più di-
stincta da Dio, di quel che siano le persone del
Padre, del figliuolo, e dello Spirito Santo;
quódque, quemadmodum dicimus: Il Pa-

dre è Dio, il figliuolo è Dio, lo Spirito Santo
è Dio, ita etiam oporteat dicere: La volon-
tà Divina è Dio, L'azione Divina è Dio, l'ope-
razione Divina è Dio. Adjungit, quando
dixit S. Joannes, omnia per ipsum facta sunt,
non oportere credi quod perperam fuerit
locutus, quasi operatio, con cui Dio fece il
mondo non sit Deus ipse, ac proinde non sit
ipsum Verbum. Totum hoc ratiocinium
Theologiae Magistris haud magnopere, opini-
nor, probabitur; quandoquidem de ope-
rationibus Divinis ad extra non perinde
discurrentum est, ac de illis, quæ vocantur
ad intra. In operationibus intrinsecis agens
Divinum, licet distinctum quoad perso-
nam, est tamen ob communem omnibus
naturam identificatum termino, id quod
non accidit in extrinsecis. In his, si termi-
num attendimus, actio est temporanea; at-
que ideo hoc sensu agens & actio non sunt
idem. Verum quidem est, quod Deus con-
siderit semper, & inspirat semper, in
quantum in ipso non datur prius, & po-
sterius, totaque æternitas ante ipsum non
est nisi punctum individuum; & in quan-
tum voluntas in Deo non est potentia vo-
litiva, cùm non sit in ipso nisi actus purus.
Actio vero ad extra importat etiam rem ef-
fectam, neque unum, ut est in relativis, expli-
cari potest sine alio. Hujusmodi actio non
est Deus, ut Deus, quia Deus ut Deus non
potest non existere: Actio autem libera Dei
ad extra, quantum ad connotatum atinet,
posset esse, & non esse. Non potest verè
affirmari, Deum nobis dedisse gratiam ab
æterno, quemadmodum verè affirmatur,
fuisse ab æterno Patrem Filium, & Spiritum
Sanctum; nullamque unquam personam
distinctam fuisse ab essentia.

NON itaque est propria & castigata lo-
cutio, cùm dicitur: Operatio per quam
Deus mihi confert gratiam, est Deus, que-
madmodum Pater, Filius, & Spiritus
Sanctus est Deus. Talis operatio est Deus,
consideratus relatè ad creaturam, & effec-
tum à se productum. Relationes inter per-
sonas Divinas sunt æternæ; sed relatio dicta-
tæ operationis est temporanea. Relatio Dei
ad creaturam non est realis, quemadmodum
illa quâ ad conditorem referunt crea-
tura. Operationes exserentes in condendo
mundo, & largiendâ gratiâ sunt Deus ex
parte principii; at non ex parte termini: Non
igitur eadem analogia est inter hujusmodi
actiones & Deum, quæ intercedit inter
Deum Patrem, & Deum Filium, & Deum
Spiritum Sanctum. Occurrat hic animo pul-
chrum documentum ex Augustino de re-
lationibus, & modo distinguendi esse rela-
tivum ab esse substantiali. *Cum dicis mibi, in PL. 63,*
Filium hoc esse, quod Pater est, profectò (fort.
ergo) & Filius Pater est, responde: Secundum

X y

I. p. 53. substantiam tibi dixi hoc esse filium, quod Parenter est, non secundum id, quod ad aliud dicitur. Amphibologiam admittit itidem Anonymus, affirmando generatim, quod in Deo il volere, ed il fare sono una cosa stessa. Verum quidem est, ut agat aliud non requiri, quam ut velit; unde hoc sensu velle & agere idem est in ipso; sed facere denotat, ac respicit rem quae efficitur, haec autem non semper exitit, licet eam voluerit semper, noluit enim eam existere, nisi tali tempore. Minus recte etiam, & praeter mentem suam, in memoriam hic nobis revocat identitatem Divinarum personarum, quia & haec sunt inter se res distinctae. Neque bellè quadrat ea quae habet in dictum illud: *Omnia per ipsum facta sunt.* Nam verissimum quidem est, quemadmodum jam dudum observavi in insigni quodam loco S. Augustini, quod *quicquid facturus erat Deus in creaturā, jam in verbo erat; nec esset in rebus, nisi esset in verbo:* Sed si verum foret omne id, quod volt adversarius, deberet etiam dici posse: *Omnia per operationem facta sunt;* quemadmodum dicitur *per ipsum.* Ibidem etiam mentionem facit attributorum Dei, eumque in modum de illis loquitur ut inter attributa, quae sunt perfectiones Deo intimae, recensere videatur actiones ejus ad extra. An autem in toto hoc ratiocinio de Trinitate Author se ostendat Theologum, veri judicent Theologi.

I. p. 54. ALTERUM argumentum quo utitur Anonymus ad comprobandum, quod gratia sit ipse Deus, ac proinde inimpedibilis, & omnipotens, illud est, quod si Deus non sit, necesse sit eam esse entitatem aliquam, quod ipsi videtur esse quam maximè absurdum. Hinc quippe natatur, quod toties rideat, atque explodat Historicum, quasi per gratiam intelligat entitatem aliquam, & commentitiam, & spuriam entitatem accidentiam. Quibus verbis offendit speciatim, atque impugnat D. Thomam, secundum cuius systema, totamque ejus doctrinam seriem per hoc, quod dicitur homo gratiam Dei habere, significatur quiddam supernaturale in homine à Deo proveniens. Quid autem sit illud quiddam, declarat articulo sequente, probans, gratiam esse qualitatem animae. Quo etiam satis declaratum manet, quomodo intelligi oporteat, ubi scriptum: *Gratia qualitercumque significetur, ostendit, aliquid creatum in animā esse, quod gratis detur.* In quaestione disputatis egit sanctus Doctor, *utrum gratia sit aliquid creatum positivè in animā,* & defendit sententiam affirmantem. Non igitur docuit, intelligi per gratiam debere Deum, aut eiusdem operationem; sed esse qualitatem, quatenus potest esse in anima, & non esse, accidentiam; unde & ab ipso appellata fuit forma accidentalis ipsius.

*in 2. sent. d.
26. qu. 1.
a. 1.*

z. a. qu.

animæ. Quam quesò ob causam merus nè *116. a. 2.* non videatur sentire cum recentioribus, *ad 2.* invisa nobis reddet ea vocabula, & modos loquendi quae evadunt necessariae ob æquivalentium quibus utamur, defectum.

AT magnam in eo vim facit Adversarius, quod dixerit S. Augustinus Parte 1. in Psalmum 68. *Quod nulla substantia est, nihil omnino est;* deducens inde, quod qui vellet gratiam esse entitatem, cum substantia non sit, vellet per Augustinum illam esse nihil. Verum hoc ipso in loco plane subvertit, ac diluit, vir sanctus ea, quae contendit Adversarius. His enim plane verbis utitur: *Iniquitas non est substantia;* & postea: *Vitia non sunt substantia.* An idcirco ille dicet virtus, & iniquitatem esse nihil? Afferuit itaque S. Doctor, *nihil esse, quod non est substantia;* non item, *quod inest substantia.* Non sanè illud nihil est, quod tametsi non subsistat per se, subsistat tamen per inhaesorem. Hinc ex Boetio ciravit Angelicus: *Accidentis esse est inesse.* Hinc eriam Catechismus Romanus, qui est quasi vox Concilii Tridentini, docet, gratiam esse Divinam qualitatem in anima inhaerentem. D. Thomas in articulo nuperrime relato concludit in haec verba: *Et sic donum gratiae qualitas quedam est;* quod idem est, ac si diceret entitas inhaerens. Ex quo adverte hinc licet, quam religiosa, ac honorifica sit crux illa Anonymi *I. p. 94.* *Quam si qualitatem dixeris, turpiter aberraveris.* Cartefius in meditationibus, ubi Dei existentiam demonstrat, affirmit ideam rerum existere in intellectu eo modo, quo in eo existunt objecta, & affirmat hoc *non esse merum nihil.* Agnoscit diversos realitatis, hoc est entitatis dari gradus. Substantiam potiori jure appellari realem, quam accidens: At non ideo accidens esse nihil. Recentiorum Philosophorum placita non ab omnibus iis, qui iis se adhaerere profitentur, recte intelliguntur. Lubenter sanè hoc loco disputationem, an peccatum, & malum sit aliquid, nisi nimis longa haec esset evagatio.

RIDET me sape Anonymus, quod supponam Deum operari mediante aliquam qualitatem, *qua si instrumento, cuius ope agat:* Cum magnum ipsi videatur absurdum, Deum O. M. uti instrumento. Verum non vedit ille S. Bonaventuram, qui hoc plane modo loquitur: *Non est aliud dicere, gratiam liberum arbitrium movere, quam gratiam esse Spiritus Sancti instrumentum ad novendum liberum arbitrium.* An forte hujusmodi instrumentum ab alio virrutem habet, quam à Deo? an non est ens ab ipso hunc in finem conditum? An idcirco dici poterit, quod Deus indigeat adjutorio? Quando Deus ad nos emendandos ex infinita suâ clemencia uitetur inspirationibus, & casibus,

qui nos ad seria, ac meliora convertant con-
filia, an continuò dicemus id officere suæ
omnipotentiæ, & innuere indigentiam
auxili.

C A P U T I X.

*Quam erronea etiam sit hypothesis, quæ
unicum est fundamentum eorum, qui
gratiam contendunt esse insu-
perabilem.*

AR GUMENTUM hoc adeò sublime est, & plenum mysterii, ut semper ali-
quid in eo discendum restet; adeò item
disputando, & impugnando versatum in
omnes partes fuit, ut semper habeant in-
genia, quod rimentur, & cum fructu inves-
tigant speculando. Quæ hæc tenus dicta
sunt ad demonstrandum, quod non possit
concordare cum Catholico dogmate opini-
o eorum, qui gratiam volunt insuperabilem,
& omnipotentem, fuerunt dicta ad-
missa tacite, aut saltem non impugnatæ hy-
pothesi, quod nequeat arbitrium humanum
repugnare actioni, quâ Deus confert gra-
tiæ, operationi Divinæ resistere non posse. Re-
liquum nunc est ut videamus etiam hanc
ipsam hypothesis non subsistere, errorém-
que involvere. Omnes Catholici tuerunt
libertatem arbitrii pro aris, quod dicitur,
& focus. *Si enim mibi non dediſſi liberum ar-
bitrium, non me queretur dannatio justa pec-
cante,* sunt verba Augustini, qui etiam
dixit: *Porro si in potestate non esset, nullum
præmium, nulla pena justa esset.* Ut autem
confistar libertas, oportet ut firma sit tam
relata ad concupiscentiam, quam gratiam.
*Alioqui, ut de priore dixit Augustinus, si
non potest ei resisti, sine peccato ei ceditur, ita
de posteriore dici posset: Sine merito ei ce-
ditur, si ei repugnari non potest.* Hæc au-
tem potestas voluntatis in quo præcisè sita
est? Sita inquam in eo est, quod possit re-
pellere, ac respire gratiam, quando eam
largiri vult Deus, aut abdicere quando eam
largitus est.

I. p. 27.

*Aug. in Pf.
101. n. II.
de qu. 83.
qu. 68. n. 5.*

*De nat. &
gr. n. 50.*

in his enim solus operatur Deus. Agitur
de secundâ, consequente, cooperante, ni-
mirum de illâ, quæ producit, ac nobiscum
& intra nos efficit actus bonos, & sanctos.
De hâc quæritur, an arbitrium positâ liber-
tate habeat duntaxat facultatem abiciendi
aceptam, an simul repellendi, seu non re-
cipiendi nondum collatam? Diversa illa
nomina, quibus gratia à variis suis effectis
insignitur, in causâ fuere, cur diverso mo-
dò de illâ loquamur. Priorem intelligit Con-
cilium Tridentinum c. 5. sess. 6. ideoque
quando Generalis Conventualium volebat
ut voce: *recipiens adjungeretur, quippe in
cujus potestate est eam non recipere, satius duxer-
unt Patres, ponit: Quippe qui illam abdicere
potest.* Rationem adferit Eminent. Pallavi-
cinus: *Perciocchè il riceverla ò no, non è in
poter nostro, facendola Idio in noi; mà hen-
si è in poter nostro il gettarla col dissentire,
ò l'accettarla col consentire.* Posteriorem
vero intelligit idem Concilium c. 7. ubi ait:
Justificari hominem per voluntariam suscep-
tionem gratiæ; quandoquidem, cùm doceat
susceptionem esse voluntariam, consequens
est eam possi repellere. Anonymus referens
hæc Concilii verba: *Per voluntariam suscep-
tionem gratiæ, profitetur exprimi per hæc,
quod gratia posita est in inspiratione vite spi-
ritualis.* Insolens sanè versionis genus, ac
declaratio ante hunc diem inaudita! Non
minus ridicula est illa, quam accommodat
his verbis: *Quippe qui illam abdicere po-
test;* Siquidem affirmat voluisse his signifi-
care Patres, quod quando homini bonus
aliquis à Deo inspiratur affectus la. p. 78.
di Dio opera con omnipotenza. -- Rem itaque
totam universè expendendo ego extra du-
biū esse existimo libertatem arbitrii con-
sistere in utroque; hoc est, tam in potestate
repellendi, & non recipiendi gratiam
quando à Deo offertur, quam in potestate
eam abiciendi, quando jam est in anima.
Quod ultimum cùm concedatur, often-
dam, quomodo etiam voluntati Divinæ gra-
tiæ conferendi repugnandi potestatem ha-
beat arbitrium; quo fieri, ut *omnipotens illa
insuperabilitas etiam hoc sensu accepta in au-*
ras plane ac fumum abeat.

FACILIUS multò intelligitur, quod ma-
li obstaculum ponant gratiæ in animum in-
tranti, quam intelligatur, quod boni qui-
dam eandem admittant, ac deinde exclu-
dant amissam. Qui tentatione infestatur,
si gratiam ad vincendum oblatam acceptat,
eaque collustratur, superata jacet tentatio.
Qui amabo possit ea se privare, eānque
abdicere, si jam tum operata est, & vicit?
At cùm in re dogmaticâ plus multò valeat
authoritas, quam ratio, ordiamur cum Apo-
stolo: *Cavitatē veritatis non receperunt, ut 2 Thess. II.
salvi fierent.* Pergamus cum D. Augustino:

Y y 2

Pertinet ergo ad nos, ut boni simus, accipere, epist. 153. & habere, quod dat. Dixit idem de Judæis: c. 5. Qui de se præsumentes gratiam repellebant, & de gr. & lib. in Christum propterea non credebat. Repel- arb. n. 24. lebant eam igitur, neque volebant admittere. Docuit, homines non esse dotatos li- bertate, ut ea utantur ad repellendum au- epist. 157. xilium Divinum. Et ad hoc se intelligenti ba- n. 7. bare liberum arbitrium, non ut superba volunt- in Ps. 109. in Ps. 102. ate respuant adjutorium. Legitur in ipsius de qu. 83. operibus saepius: Si non repellat resistendo qu. 66. Serm. 165. querentem se. Manus ejus ne repellas. Sibi nocet, quisquis resistit voluntati Dei. In quo- dam sermone: Ut Deus velit dare, debes & tu ad accipiendum accommodare voluntatem. Videsis amabo Lector amice, quantum ab- sit à vero, quod impium sit dicere, posse voluntatem Divinæ actioni gratiam dare volenti resistere! quanta sit fallacia, & im- postura: Che prefo il nome di grazia per sig- nificare la gratuitavolontà, ò sia azione di Dio, ne seguia che sia irresistibile, non effondovi creatura, la quale possa à Dio vietare il dispen- sar li suoi doni à chi, e quando gli piace. To- rum hoc, quod libertatem arbitrii abole- ret, non veratur à creaturâ, veratur ab ip- so conditore, qui eam vult liberam. Sub- jungam etiam hic sententiam quandam de- Con. Gent. 1. 3. c. 159. cretoriam ex D. Thomâ: Cum hoc sit in po- testate liberi arbitrii, impedire Divinæ gratiae receptionem, vel non impeditre, non immerit in culpan reputari ei, qui impedimentum præstat gratiae receptioni. Quis presè magis & accuratè loqui posset? Conducit etiam hic locus ad refellendum & inimpeditibile Anonymi. Alibi legitur: Quod causa, qua- re iste non habet gratiam, est, quia ipse noluit accipere.

INGEMINAT saepe adversarius Deum alioqui non fore omnipotentem. Neque enim omnipotens foret Deus, si creatura ejus voluntati vim inferre, aut resistere potest. Sed panicus hic terror est, qui eodem incuri jure posset, cum concedit posse gratiæ animæ à Deo infusæ resisti, posse eam reddi inutilem, & repelli. Qui admittit, donum acceptum rejici mox posse ab homine, qui amabo negabit respui idem posse? Si unum arbitrio permitit Deus, ut liberum relin- quat, quidni & aliud permettit? Aut forte non æqualis beneficentia Divina offen- sio est nolle uti donis oblatis, ac reculare dum offeruntur? Qui resistit produc- etiam resistit producenti, quia qui produ- cit, conservat. At inquiet, reculando ponit obstaculum omnipotentia dare volenti. At non ita vult illa, ut arbitrii potestatem sub- vertat. Adde non solum esse Deum, qui dat, sed esse etiam illum, qui conservat. D. Thomas in quæstionibus disputatis art. ultimo quæstionis 5ta agens de Caritate ita docet: Non autem sic Deus cauat caritatem

in anima, ut sit causa ejus solum quantum ad fieri, & non quantum ad conservationem ipsum. Non est autem magis omnipotens, cùm dat, quām cùm conservat. Conservatio, ut scholæ loquuntur, est continuata produc- tio. Si verò hoc non obstante Deo con- servanti sese opponit homo, quidni idem facere poterit concedenti? Consentit ad- versarius, quod, ut liber sit homo, eundem & retinere, & abjicere posse gratiam necesse sit. Quomodo igitur non æquè ne- cessum erit, eam recipi posse & repudiari? En tibi, quod gratiam, nè quidem cùm pro operatione Divinâ accipitur, fas sit omni- potentem appellare, & insuperabilem: Ex- tra dubium, consequi Deum quæ vult; at non vult cum potentia absoluta, alio modo, quām isto; nec vult ea, quæ arbitrium everterent.

CAPUT X.

Quām præpostorè pro se D. Thomam adducat Anonymus.

VIGINTI circiter vicibus adfert dictum aliquod D. Thomæ Anonymus, quo nixus affirmat, non posse doctrinis suis se- se opponere Historicum, senza costruirsi Eretico. Dictum autem est hujusmodi: Gra- II. p. 69. tia duplicitate dicitur, uno modo voluntas Dei gratis aliquid dantis, alio modo ipsum gratui- tum donum Dei. Hoc autem effatum quo modo ejus faveat systemati, nemo est, qui intelligat. Quod sit, & vocetur gratia etiam benignitas Dei, quando quid gratis con- cedit, nemo est, qui neget. Negatur autem, hanc gratiam intelligi, quando agitur de gratiâ nobis à Deo concessâ. Præterea non assequitur satis illo in loco significatum vocis hujus: Voluntas, quæ aliud ibidem non significat, quām favorem, benevolen- tiam, benignitatem. Quo sensu s'penume- rato usurpata fuit etiam ab antiquis scrip- toribus latinis. Non opus est longam hic Authorum texere seriem, quando videri possunt in lexicis. Verba igitur hæc ita ver- tenda essent Italicè: Grazia si dice doppiamente; in un modo si chiama così lo stesso gra- tuito dono di Dio. Quare sapienter ante ce- teros omnes in hæc verba monuit Eminen- tissimus Cajeranus, in utroque membro fieri mentionem de gratuizio. Quid autem amabo loco hunc cum controversiâ præsente com- mune est? Nonne mera amphibologia est velle ex hæc sententiâ ostendere, quod cùm Dei voluntas sit omnipotens, omnipotens pariter sit gratia?

CONFIRMATUR hoc abunde, si adver- timus non haberi dictum hoc, ubi de gra- tia agit Angelicus, in cuius explorandâ in- dole prima secunda sex integras quæstio- nes, & 44 articulos insumpit. Habetur ni- mirum, ubi disputat de unione hypostatica,

an Naturæ humanæ cum Divinâ copulatio evenerit per gratiam? Respondet evenisse; quia *indiget humana natura gratuitâ Dei voluntate ad hoc, quod elevetur in Deum.*

Qu. 2. art. 10. Quam quæsto affinitatem habet hæc doctrina cum eo quod disputamus in præsenti?

Pergit: *Si gratia accipiat ipsa Dei voluntas gratis aliquid faciens, unio Incarnationis facta est per gratiam.* At quod denum hinc erui firmamentum potest ad propugnandum, quod omnipotens vocari debeat gratia, quam ipse nobis ad non peccandum largitur? Relata distinctio legitur denuo in S. Thomâ, ubi interpretatur Magistrum sensu tentiarum. *Dicitur dupliciter, uno modo gratia gratis dans alio modo dicitur gratia donum aliquod gratis datum.* Verum & illic idem versat argumentum, unde pergit: *Secundum ergo primum modum gratia Unionis dicitur ipsa Divina voluntas, sine aliquis meritis naturam filio Dei uniens in Personâ;* & sic gratia Unionis est increata.

in 2. 2. qu. 1. 10. 2. 1. ALIIS in locis non extat hæc doctrina, ideoque incassum asserit Adversarius, D. Thomam eandem tot alii in locis tradidisse. Refert quidem illam ipse in tribus aliis locis ex summâ de promptis, sed hallucinatus est; siquidem illis in questionibus ex adverso scriptis Sanctus: *Secundum communem modum loquendi tripliciter gratia accipi consuevit;* & in nullo horum trium appellatur voluntas. Ibidem deinde: *Per hoc, quod dicitur homo gratiam Dei habere, significatur quiddam supernaturale in homine à Deo proveniens: quandoque tamen gratia Dei dicitur ipsa æterna Dei dilectio.* Omnia hæc omnino adversantur Anonymi ratiocinio, quemadmodum etiam repugnat divisio gratiæ in actualem, & habitualem. Questione sequente: *Secundum hoc igitur duplex est gratia, scilicet gratum faciens, & gratia data.* Articulo secundo: *Gratia dupliciter potest intelligi. Uno modo Divinum auxilium, quo nos movere ad bene volendum, & agendum: alio modo habituale donum nobis Divinitus inditum.* Utroque autem modo gratia dicta, convenienter dividitur in operariem, & cooperariem. Et tertio: *Dicendum, quod sicut gratia dividitur in operariem, & cooperariem secundum diversos effectus, ita etiam in prævenientem, & consequentem, qualitercumque gratia accipiatur.* Igitur quoconque modo accipiatur gratia, dividi semper poterit in prævenientem, & consequentem; id quod omnibus Adversariis ideis repugnat. Et sane nunquam reperias à Sancto nostro definitam fuisse gratiam voluntatem Divinam, nec actionem incretam; neque hujusmodi res ab ipso fuisse discussas cùm de illâ differebat, unde nunquam eundem sequi Ducem possumus in permiscendis inter se id genus notionibus. Qui amabo persuadere tibi quis-

quam possit favere D. Thomam ei, qui operationem illam vult insuperabilem, quâ Deus confert gratiam, quando ipse hoc plâne modo docuit: *Sic Deus movet mentem humanam ad bonum, ut tamen possit huic motioni resistere?* Non loquitur hic de effectu producto, sed de ipsâ Dei actione, quæ movere. An persuadebimus nobis post intellectu hæc omnia, quod aliquo etiam sensu potuerit novi systematis insuperabilitatem omnipotentem admittere?

O P O R T E T hic serio advertere animum, quâm in proposito sit error adversarii, qui ex loco D. Thomæ à se adducto & significacionem tam contrariam & diversam habente, impune asserit præcipuas in Quellenlo damnatæ propositiones bonas esse, & bellas. De undecimâ differens sic ait: *Si recte voluntas Dei ab Angelico appellatur gratia, ipsa voluntas Dei profectò omnipotens est; adeoque quidquid vult, facit; unde non est improbanda illa assertio.* O Paralogismum falsissimum! D. Thomas gratiam appellat voluntatem Divinam: voluntas Dei est omnipotens: Igitur non est reprehendendus, qui gratiam vult omnipotentem. In singulis propositionibus, & præcipue in falsâ consecutione plura delitescunt virtus. Quod S. Thomas bene latinè voluntatem vocet benignitatem Dei, quando gratis quid donat, quodque hujusmodi benignitas optimo jure vocetur gratia non facit ad illam gratiam, de quâ sermo est. Quod voluntas Dei, hoc est, quod Deus ipse sit omnipotens non facit, ut ipse velit operando, quod non vult. Posset equidem evertere liberum arbitrium, quod nobis largitus est: At non libet ei hoc facere. Videbis amabo an ex his præmissis rite deducatur, non igitur reprehensionem incurrire illum, qui affirmat gratiam non esse aliud, quâm Dei omnipotentis voluntatem, qui jubet, & exequitur; & gratiam esse operationem omnipotentis manus Dei, quæ nequit à quoquam aut impediri, aut retardari. Affirmat adversarius, si propositiones istæ Calvinismum sapient, Calvinismum quoque inventurum, qui diceret: *Deus operatur velle, & perficere;* siquidem manifestum est, Deum solum omnipotenti suâ voluntate operari. Sed producitur in nobis bona voluntas à Deo non sine nobis, sitque hoc quin auferatur potestas arbitrio. Unde non operatur per se, & per omnipotentem gratiam. Si per omnipotentiam operaretur, quomodo recipi toties posset gratia invanum? *Hortanur vos, ne in vacuum gratiam Dei recipiatis!* Et quis eam aliquando posset reddere irritam? *Non irritam facio gratiæ Dei.* His omnibus positis nonne horrorem incutit, cùm circa dictas jam propositiones in Authore Catholicus legimus: *Non bæc itaque Calviniana labes, & perfidia,* Cor. VI, 1 Gal. II, 21. 1. p. 98.

sed sana doctrina, & Catholica veritas est, posuit primò Jansenius confistere gratiam in delectatione indeliberata, idemque defendenterunt primi ejus sectatores. At ubi postmodum viderunt quā vanum, ac cariosum foret hujusmodi principium id deseruere, & defecerunt ad eos, qui volebant in eam confistere in actione Dei in creaturā. Rem itā se habere Quesnellus ipse abunde demonstrat, cūm in omnibus suis libris nē minimam quidem de delectatione indelibera-
 tā injecit mentionem, ac proinde contra evidētatem veritatem afferit adversarius, quod vestigium. Quesnellus ait: *Dei iubentis, & ipse gratia naturam in delectatione indeliberata collocet, e che non riconosce altra grazia.*
 facientis quod jubet. Et S. Augustinus: *Jubentem, & adjuvantem, ut implere possimus.* fuorchè la dilettazione indeliberata; dum plā-
 Notetur diligenter esseentialē dīcīmen. nē è contrario ubi gratiam definit, eam Quid demum propugnare itidem juvat che semper appellavit operationem omnipotentiā decima di Quesnel intesa per voluntātē tentem, & voluntatem omnipotentem Dei.
 sia azione di Dio, sarebbe un articolo di fede, *Dei gratia nihil aliud est, quam ejus omnipotens voluntas.* Gratia est operatio manus omnipotentis Dei &c. Hac cigitur est opinio que reprobata fuit in Bullā, cum hanc professus sēpē fuerit, ac celebraverit Quesnellus, non illam de delectatione indeliberata, quam repudiavit, ideoque nē appellavit quidem. Magnum quid se moltos autumabant Janseniani, quando gratiam ad Dei operationem reduxerant; credebant quippe hoc esse artificio in tuto collocasse gratiam insuperabilem, inimpedibilem, omnipotentem. At non adverterunt se hoc pacto à gratiā de quā disceptatio est, dilabi ad aliam, que non est disputationis & tractatum argumentum; neque observarunt, ne hoc quidem sensu eam appellandam esse gratiam, propterea quod Deus volens arbitrium esse liberum non exferat in voluntates suae vim omnipotentiae, sed relinquit in nostrā potestate recipiendā, vel respuendā gratiā facultatem, quemadmodum diximus capite nono.

CAPUT XI.

Censet Anonymus, gratiam utroque sensu esse necessitantem.

Ex eo, quod novum hoc systema ad septem præcipua capita reduxerim, nō lim quis inferat, non alios binis hisce libris contineri errores. Accingo me jamjam ad recensendos alios, eosque non paucos, quibus errores jamtum relati aut confirmantur, aut augentur, aut multiplicantur. Ac primo quidem loco pono, quod gratia sit necessitans: quibus verbis magis declaratur, quod sit insuperabilis, & omnipotens. Non afferuit quidem id diserte Anonymus, hoc ipso utens vocabulo in libro primo; at id exprimit in secundo, in quo vicissim videi posset senioribus canere tibiis; quandoquidem sub initium legitur, quod si perperam explicuisse sensu sua in libro primo *hac carta di procura di ritrattar tutto, volendo* (l'autor)

- II. p. 6. (l'autore) che si abbia per ritrattato. Sed re ipsa non modò non retractat, sed confirmat, mirumque in modum auget omnia. *Necessitatem* nunquam nè ipse quidem Jansenius vocavit gratiam, unde ex hac parte non tam pone sequi vestigia videtur, quam prævertere. Verum est, quod Anonymus
- II. p. 29. eam dicat necessitatem *con necessitate ipotetica, e di conseguenza*. Verum SS. Patres non eam dixerunt necessitatem uno senso, & negarunt alio; sed in nullo unquam. Omnem omnino necessitatem exclusit Augustinus scribens contra Pelagium: *In recte faciendo ideo Nullum est vinculum necessitatis, quia libertas est Caritatis.* Contra Faustum: Ut liberum arbitrium voluntatis ab *omni vinculo necessitatis vindicemus.* Et alio libro: *Nam si necessitate id fecisset, nullo modo peccati crimen teneretur.* Necessitatem naturalem, & absolutam nè ipse quidem prædicavit Calvinus: Immò in Institutionibus suis laudavit, *inventas fuisse distinctiones de necessitate secundum quid, & absoluta consequentis, & consequentiae.* Unde idem tibi habes idiomam. Et tamen Calvinus adeò fuit libertati inimicus, ut desiderasset vel ejus nomen aboleri. Noster Author non supponit duo illa principia necessitatem inducentia, quæ à quibusdam supponebantur hæreticis, sed docet, quod producatur vi actionis Divinae, unde eadem hinc fluit consecutio. Non videtur reliquus esse locus Catholice explicationi quando ait ibidem, che nascela necessità dall'esser necessario, che seguia quel, che l'onnipotente volontà di Dio vuole, che seguia. Quis enim non dicet, habere igitur illum ipsum pro insuperabili, & absoluta necessitate? Item quando scribit, quod ipsa ex necessaria actionis cum proprio, & proximo termino pendet, ac ducitur. Quis non dicet veram hanc esse, & positivam necessitatem.
- VERUM hic demum Anonymus liberè ac palam à se abdicat omne artificium profundi, quod secundum ipsius systema tametsi resistere nequeamus actioni Divine, possimus tamen resistere termino in nobis à Deo producto. Planè, inquam, id à se abdicat, quia declarat, che intendendo poi col nome di Grazia il bene in noi prodotto dalla Divina azione cioè l'amore à la fede anche in questo senso è parimente necessitante con necessità ipotetica, mentre supposto, che la volontà ami e creda, è necessario che ami e creda. Observentur hic primum ludi quos nobis dat, cùm necessitatem repetit ex hypothesi, quod res sit, ac proinde eodem tempore non possit esse, & non esse. Hoc pacto in omnibus erit necessitas. Posito, quod amer homo, certum est, quod tum amet: verum hoc hic non agitur. Inquiritur, an amor inspiretur ope gratiae, an à juxta se immediatè à Deo, ita, ut amet necessitate.
- constrictus insuperabili, & passiva. Omitto, quod hoc modo etiam confundatur gratia cum fide, & caritate.
- RETULIT in primo suo libro Adversarius tanquam verba D. Thomæ ad actionem Dei statim & ex necessitate sequitur effectus. Verum accidit ut nec apud D. Thomam loco relato, nec apud alium quempiam scriptorem reperiantur. Reponit in sua Defensione, ea ibidem haberi, resertque denuo paragraphum 44rum, qui in illo articulo tertio, & in quæst. 3. de malo non habetur. Refert duo loca separata, quæ vult conjungi. Verum nec unus nec alius locus haberet haec verba: *Ad actionem Dei,* quæ potissimum ad rem faciunt. Quomodo igitur fieri potest, ut quis contra facti veritatem, & oculorum testimonium conetur disputare? D. Thomas articulo illo docet, quod *motus voluntatis directè procedit à voluntate, & à Deo.* Quæ veritas toto Cœlo distat ab eo, quod evincere ibidem cuperet adversarius. Quid loquar porro de perstricta paulò ante necessitate, quam inde dicit, quod non possit non esse, quod re ipsa est? *Ex hypothesi, quod Deus voluntatem moveat, necessario consequitur voluntatem moveri.* Hinc nimis irruendum est, quod gratia sit necessitans?
- AD melius adhuc intelligendum nostrum Anonymum audeatur quælo locus, ubi ita differit: *Se lo Spirito Santo c'infunde il suo amore, e la fede, necessariamente h' sogna, che la volontà ami, e creda.* Et paulò post: *Quell'amore non è altro, che la determinazione fissa della volontà.* Credit satis consulturum se cause sue, si dicat postmodum, necessitatem hanc esse consequentem, Deumque miro atque inexplicabili quadam modo facere, che la volontà stessa liberamente si determini à produrlo. Verum non possunt sociari duas hæc propositiones, atque illa sua admirabilitas in antilogiam d. generat. Ut intacta confusat libertas, necesse est ut operante in anima Spiritu Sancto, non destruantur facultas ad oppositum: At si ex sua amoris, & fidei inspiratione nascitur insuperabilis amandi, & credendi necessitas, quod idem sonat, ac si ipsos actus infundat, oppositum agere impossibile est; destructaque jacet facultas ad oppositum. S. Bernardus ex adverso ait: *Quantoscunque trabeve, vel compellere videatur ad salutem benignus Pater, qui omnes vult salvos fieri, nullum tamen judicat salute dignum, quem ante non probaverit voluntarium.*
- ESSENTIA arbitrii est facultas se determinandi. Si igitur amor infusus altro non è, che la determinazione stessa della volontà, quemadmodum affirmat adversarius, ipsa quoque determinatio infunditur, ac proinde homo non liberè, sed patiendo se determinat. Manifestum est, quod amphibio-

logiam admittat, confundens inter se infallibilitatem, & necessitatem absolutam; amare & credere infallibiliter, cum non amare & credere necessariò. Posset se tueri, si explicuisset, quod sit quidem necessitas infallibilitatis, non coactionis. Quia hoc etiam modo locuti fuerunt viri Catholicci. Imò dixit aliquando D. Thomas: *Habet necessitatem non quidem coactionis, sed infallibilitatis.* Quo significatur non esse necessitatem propriè talem. Verùm noluit sibi meti ipsi refragari, & iis, quæ alibi declarat. Catholicci tametsi variis ideis loquuntur de certitudine, atque infallibilitate actuum ortarum ex gratiâ efficacem, nunquam tamen dicunt, quod veram illa, atque insuperabilem inferat necessitatem. Adjecta illa vocula hypothetica significat, rem esse, quando est, ex quo nihil efficitur. Aut fortè indicare vult, nasci necessitatem ex eo, quod Deus amorem infundat actualem, quin permittat arbitrio facultatem sese opponendi. Et jam posito uno falso aliud inde consequi necesse est. Verùm prima hypothesis est imaginaria; cùm Deus actus non infundat immediatè, & tollens potentiam ad oppositum. Hoc modo alia in vita non remaneret libertas, quām Janseniana, & Calviniana; quæ nimurum conciliatur cum necessitate absolutâ.

IR. p. 67. CONCORDAT cum iisdem principiis, quod velit Anonymous, gratiam adferre secum absolutam, & omnimodam Dei voluntatem. Dixerat historicus: Che siccōme abbiamo nella scrittura, che idio, quanto à se vuol tutti salvi, e pure non si salvān tutti, perchè il suo volere non è assoluto, talchè l'arbitrio nostro ne resti tolto &c. Accusat id tanquam gravem errorem Anonymous, exclamans: *Ergone absolute Divina voluntas incommodat arbitrio?* Allegat in contrarium absolutam Dei voluntatem in prædestinatione ad fidem, planè quasi etiam ex eo, quod Deus nos nasci fecerit Christianos, aliquam sibi partem vindicaret arbitrium. Adducit, etiam Pelagium voluisse, voluntatem, quā Deus nos salvos vult, esse conditionatam. At conditio volita, à Pelagio illa erat, quod salvaret Deus, si homo solius naturæ viribus nixus opem ipsius imploraret, flagitarētque. Quanto hæc intervallo distant à dogmate Catholicó? In crimine vocat historicum, quod scripsit arbitram omnem arbitrii elisiram esse potestatem; siquidem scripsit D. Augustinus, arbitrium nè in beatis quidem illi, ut eorum voluntas peccare nequeat. At

*De Sp. &
lit. n. 58.*

nonne in eodem Augustino legit: *Vult autem Deus omnes homines salvos fieri, non facitamen, ut eis adimat liberum arbitrium?* Nunquid luculenter hinc appetit, censuisse ipsum, omnia arbitrii cessaturam facultatem,

ubi absoluta interveniret voluntas Dei? Quis Catholicorum inficiabitur non esse re ipsa in Deo voluntatem antecedentem salvandi omnes homines? Quis vicissim inficiari poterit, tot homines salute excidere? & quis non videt, non igitur absolutam, non determinatam esse hujusmodi in Deo voluntatem? At videamus, quæ sit illa absoluta, ac determinata voluntas Dei, à quâ adferri gratiam vult Anonymous! Dubitare de ejus mente non possumus, quando adiungit, etiam beatos non facere jaeturam arbitrii, tametsi nequeant peccare. Censet igitur, quod gratia omnino tollat potentiam peccandi, eoque in statu collocet homines, quo relatè ad hoc sunt beati.

ADVERTAMUS hic sagacem illam, at inutilem medelam, quam adferre solet atque intrudere. Post omnia enim hæc pronunciat, hominem nihilominus operari liberè, & liberè se determinare, quoniam id sequatur modo quodam mirabili. Verùm mirabile illud debet esse ejusmodi, ut non implicet contradictionem. Afferere, quod homo operetur liberè, postquam quis dixit, quod operari eundem faciat voluntas Dei adeò absoluto, ut impossibile ei reddat peccatum perinde ac impossibile est beatus in Cœlo, est affirmare idem simul & negare; estque evertere re ipsa arbitrium, facto duntaxat verborum suco. Tò mirabile in eo situm est, quod gratia efficax certò, atque infallibiliter obtineat effectum, quin tollat facultatem ad oppositum; non autem in eo, quod inter se copulet antilogias nullius veri capaces.

CAPUT XII.

Anonymous reprehendit, & incusat eos, qui tuentur Christum orasse, & mortem oppetiisse pro omnibus.

POSSUM equidem animadversiones meas, quas breviter expediam, omnes etiam confirmare Theologorum cuiusvis scholæ Authoritatibus; planè sicut feci in materia de gratia sufficiente, & de libertate indifferente: Verùm supervacaneum id esse existimo cùm quod in nimiam molem hæc lucubratio excreceret, tūm quod proprio quivis Marte in virorum ante relatorum, omniumque ceterorum Operibus id possit, si legendi in se suscipere laborem voluerit, deprehendere. Notum in vulgus est, quantâ contentione, & studio conati fuerint sectarii extra Italiam propugnare, quod servator non mortuus fuerit, nisi pro illis, qui re ipsa consequuntur salutem, quodque pro iis etiam solis preces fuderit. Jansenius de gratiâ Christi: *Pro ipsis in æ. 1. 3. c. 11.* tertium vivi condis mortuus est, pro ipsis rogit Patrem suum, non pro ceteris. Afturè magis Quesnellus in 231a inter proscriptas:

Jesus

Jesu Christus se morti tradidit ad liberandum pro semper suo sanguine primogenitos, id est electos. Non potuit non historicus huc de re dicere aliqua, cum retulit illud scripture Rom. VIII, rae:

Pro omnibus tradidit illum; Et ipse est propitiatio pro peccatis nostris: non pro nostris 32. 1. Jo. II. 2. autem tantum, sed & totius mundi; item cum de Civ. Dei adduxit illa Augustini: Pro omnibus vivis Serm. 292. mortuis est unus. Salvator est omnium hominum, ergo & Joannis sanguis Domini &c. n. 4. 347. semel dedit, & pro omnibus dedit. Inutile faret respondere ad difficultates, & loca in speciem contraria, posteaquam id à tot viris Catholicis præstirum est. Non impugnat quidem aperte hoc dogma Anonymus, immò aliud planè sibi propositum esse restatur; quidquid tamen adfert, contrarium planè evincit. Unde incaute aliquando ait:

II. p. 106. Che il prezzo fù più che bastante à liberar tutti quelli, che ne accettano l'offerta, quasi sufficiens non fuisset generatim pro omnibus.

SCRIPSI in historiâ, che il salvatore pregò più volte talmente per tutti, che spiegò di pregare anche per gli scelerati; in cuius rei confirmationem adduxi verba Isaiae: Et pro transgressoribus rogavit. Adversarius paragraphum suum 106 orditur dicendo; I. p. 76. quod Author historiæ hec verba ad institutum traducere cùm vellet, ubi Christum pro omnibus orasse contendit. At quis denum inquiet verborum illorum Prophetæ sensum istum non esse, ita ut ea torquere ad propositum necesse fuerit? Et quis Catholicorum me reprehendet, si ex his contendeo, Christum orasse pro omnibus? Addit, historicum ad id comprobandum uti loco S. Augustini, quem subdolè mutilat, quia si ad unguem integer apponetur, expositam sententiam neverteret. Hoc nimurum est solitum ipsius perfugium, ut se defendat contra authoritates maximè luculentas, atque illustres. Oportet itaque vel invitum etiam me totum, quantus est, huc locum illum transcribere. Magnum enim facinus erat, cuius consideratio illos faceret desperare; sed non debabant desperare, pro quibus in Cruce pendens ibid.

In Jo. Tract. 31. n. 9. Dixerat enim: Dominus est dignatus orare. Dixerat enim: Pater ignosce illis, quia nesciunt, quid faciunt. Videbat quosdam suos inter multos alienos. Illic jam petebat veniam, à quibus adhuc accipiebat injuriam: non enim attendebat, quod ab ipsis moriebatur, sed quod pro ipsis moriebatur. Prætermitti in citatione hujus loci ad marginem ea, quæ ad rei summan intelligendam non erant necessaria, indicando tamen ubi omissa quedam verba essent. Affirmat adversarius, quod verbahæc: Dixerat enim Pater: ignosce illis, quia nesciunt, quid faciunt. Videbat quosdam suos inter multos alienos. Illis jam petebat veniam, à quibus adhuc accipiebat injuriam, fuerint à me malo dolo suppressa, quia Orationem Chris-

ti non pro omnibus, non pro alienis, sed pro suis suis indicant. Ita denuo in suâ Defensione mihi exprobrat la maliziosa mutilazione del testo, volendo io provare, ch'egli prego per tutti, quando ivi il Santo dice, che petebat veniam pro suis, che tanto importa quella particola relativa Illis.

Quis amabo credere posset extare hujusmodi assertiones, & ratiocinia, nisi legerentur typis excusa? De illis agatur, qui licet cruci affixerat servatorem, despondere tamen animum non debebant, quia pro illis in cruce pendens Dominus est dignatus orare. Videbat Redemptor è cruce turbam carnificum & lictorum, videbat etiam quosdam accidentes discipulos, quos inter erat S. Joannes. Cum vidisset ergo JESUS matrem, & discipulum stantem. Hinc S. Augustinus: Quosdam suos inter multos alienos. Controvertitur nunc, an hic dicat Sanctus, quod tunc orarit pro discipulis, an verò pro toritoribus. At quā amabo id disceptari potest, cùm concludat: Non enim attendebat, quod ab ipsis moriebatur, sed quod pro ipsis moriebatur? Quā in dubium vocari potest, an dicendis illis intellexerit suos, an verò alienos, quando differris verbis explicat; illis petebat veniam, à quibus accipiebat injuriam? Quomodo potest rò illis torqueri ad significandum suis, cùm idem sit, cum eo, quod priùs positum est. Pater ignosce illis; & cùm rò illis non solum, ac nudum maneat, sed illis à quibus accipiebat injuriam? Adjungit Adversarius in defensione. E parimente falso, che nel Trattato 110 dica il Santo, che Christo orasse per tutti. Jaetatque non potuisse me hoc demonstrâre con questo Trattato. Verum non usus fui isto ad hoc demonstrandum, at certè pluribus aliis. Et quia unus duntaxat locus adducitur, ad persuadendum, quod crediderit S. Augustinus, Christum non orasse pro omnibus, differui in hunc modum: Notò in quel istesso luogo, come quel medesimo Signore, che disse una volta di non pregare per lo Mondo, pregò il Padre, perchè il mondo credeesse, e perchè diventino tutt'una cosa sola. Defidevò adunque, che s'illuminasse ognuno, perchè neminem singulorum præterit, qui orat pro universis, uti haberet serm. 273. n. 4. Quilibet lector prudens facilè intelligit, quantà contentione, & nisu opinio-nes non Catholicæ in re præsenti sustineantur ab Anonymo.

CONFIRMATUR idipsum eadem certitudine, ubi opponit, quod ego ut eruerem Christum mortuum esse pro omnibus, laccerem, ac mutilem textum S. Prosperi, quo ait evinci planè contrarium. Laniat textum I. p. 147. D. Prosperi, quo Christum pro omnibus impius obiisse conficiat: quaque eiem adjacent verba, nescio quā licentia dissimulat, thesiu- exim à se propositam diruunt. En autem ip-

Hist. p. 403. Resp. ad Gall. c. 9.

sum textum: *Cum itaque rectissimè dicatur salvator pro totius mundi redemptione crucifixus, propter veram humanæ naturæ susceptiōnem, & propter communem in primo homine omnium perditionem, potest tamen dici pro tantum crucifixus, quibus mors ipsius profuit.* Feci notam hanc &c. à verbo *crucifixus* ad verbum *poteſt*; quia summa, ac caput loci hoc erat, quod spectato effectu posſit etiam dici mortuus pro iis duntaxat, quibus mors sua profuit: Spectato autem fine Servatoris, & valore, & oblatâ cuivis eā utendi protestate, verè sit mortuus pro omnibus. Quare autem hæc verba theſin à me propositam diruant, dum eam potius confirmant, & demonstrant? siquidem ex eo, quod omnium affumpserit naturam, monstratur, etiam omnes hujus naturæ fuſſe ab ipso redemptos; & ex eo, quod communis fuerit omnium ex primo parente ruina, monstratur commune etiam omnibus quoad virtutem praefo fuſſe remedium, nimurum redēptionem. Additinsuper, responsionem D. Prosperi è diametro pugnare cum meā theſi; quia in hāc habetur, *dici mortuum pro salute totius mundi, quia non solum ex Iudeis, sed etiam ex gentibus dispersos Iſraēl in unam Ecclesiam congregatorat.* At cur amabo inde ducatur, censuisse D. Prosperum, quod Christus non orārit pro omnibus, nec mortuus fuſſerit pro omnibus? Apparet in illā, non solum ipsum subiſſe mortem pro Iudeis, sed etiam pro Paganis. Aut forte Servatoris ætate non continebantur omnes homines binis hisce nominib⁹? Omnia autem hæc ne ullā quidam voculā mitigat, neque ullo modo innuit non stare se à Jansenianis, nec serio se Catholicam impugnare doctrinam. Quid? quod citra ruborem affirmat, non fuſſe in hac sententiā D. Prosperum, hancque esse opinionem Semipelagianam. En tibi ejus verba: *Qualora il santo avesse creduto, che il salvatore fosse morto per tutti gli empi, come pretendevaſi da Semipelagiani &c. Entibi stam Jansenii: Semipelagianum eſt dicere, Christum pro omnibus hominibus mortuum eſſe.*

CAPUT XIII.

Anonymus non intellexit hæresin Pelagii.

PERMAGNI ſan̄ refert hāc in re intelligere bene hæresin Pelagii, à quo certè longissimè abeft Anonymus. Affirmat ipſe ſepenumero, historicum eſſe Pelagianum, inò Pelagium, & Julianum docuisse ſententias multo magis Catholicas, quam ipsum. Historicus ſexcentis in locis adducit authoritates, quibus comprobet, Deum in nobis producere bonas volitiones, nec poſſe noſtrūm quempiam ſe convertere ad bonum supernum, nedum operari, niſi per gratiæ virtutem. Oſtenduntur hæc omnia

fusè libri proximi capite primō. Jam verò ſi ita ſenſiſſet Pelagius, quis non videt ipſum fuſſe vel maximè orthodoxum? Ve- rūm hallucinatur turpiſſimè Anonymus, quando ad id ſibi perſuadendum ex eo inducit, quod hæreticus ille professus fue- rit admittere fe revelationes interiores, & ex- citationes voluntatis, reponens, Pelagianos multas admifſe gratias interiores. Etiam illuminatio per doctrinam certò eſt gratia; & propositio p̄m̄ ampliſſimi eſt inte- rior excitatio voluntatis. Verūm iſta eſt ex- citatio moralis, non physica; eſt motus ex- citatus viribus naturæ, quemadmodū etiam moveretur amicus bonis ſibi propo- ſitis rationibus. Non eſt hoc agere in ani- mā per virtutem supernam, neque facere ut reip̄a operemur. Quidquid etiam con- cederet Julianus, id tamen ut admitteret, impetrare nunquam à ſe potuit. Adde, quod nè quidem de gratiis à ſe admifſis di- xerint unquam Pelagiani, neceſſarias illas eſſe ad omnem actum meritorium; quod tamen erat punctum maximè cum Ca- tholicis controverſum; ſed juvare ſolummodo ad facile operandum. Quo- modo igitur afferere potest adverſarius, admifſe Pelagium non ſolamente il do- no del credere, ma di quanto poſſiam mai fare, e pensar di bene eſſer opera di Dio? & quod fieri omne bonum à Deo realiter, ac verè idem fit, ac ne' noſtri cuori, e nelle volontà noſtre egli e, che l'opera, e lo produce, poterat- ne etiam ſecundūm ipſius doctrinam? Cūm habeatur in historiā, che rivoglerci à Dio non poſſiamo, ſe non per ſuo eccitamento, e col ſuo aiuto, afferit, che da Pelagio, e da Giuliano ſi è detto altrettanto, e qualche coſa di più. Quando habemus ex Sancto, quod omnis inter illos diſſenſio ſublata fuſſerit, modò admittere duntaxat voluſiſſet etiam ipſam volunta- tem, & actionem Divinitus adjuvari, ita ut ſine ullo adjutorio nihil velimus, & agamus, non tamen veretur ipſe denuo afferere, con- feffum fuſſe Pelagium quella grazia preve- niente la quale eccita, e dà il potere. Ideā au- tem adeò inauditā adeò falsā de Pelagianismo imbutus cùm fit, mirum non eſt, ſi Historicum, Muratorium, Prædicatores, Theologos Scholasticos, & mundum pene univerſum Pelagianis accenſeat.

NON videtur infixiſſe Augustinum, a- pud quem ſaipiùs legerē eſt: Pelagius nec voluntatē noſtrā, nec actionem Divino adjuvari credit auxilio; ſed ſolam poſſibilitatem voluntatis, atque operis. Et ex quo habemus teſte eodem, ſuis viribus ſemel in origine ſuę creationis acceptis poſſe hominem ſuperare tentationes, nihil ulterius adjuvante gratiā; & habemus afferuiſſe Pelagianos, ſufficere homini liberum arbitrium ad Dominica p̄cepta implenda, etiam ſe Dei gratiā & Spiritu Sancti dono ad opera non adjuvetur. Affir-

mat adversarius, non negasse Pelagium, quod Deus operetur in nobis velle, quod bonum est: At reticet, quod ubi id dixit Pelagius, mox declarabit, quod operetur præmorum pollicitatione; aliusque ejus generis mediis, non autem tam voluntati concedendo virtutem. Citat in confirmationem hujus relibum S. Augustini de gratia Christi, in quo plane contrarium afferitur; refertque verba ex cap. nono, que non ibi habentur, & in quo ex adverso legitur: *Quid enim juvat Pelagium, quia diversis verbis eandem rem dicit, ut non intelligatur in lege, atque doctrinam gratiam consistere, quā possibilitatem naturae afferit adjuvare?* Paulò post: *Cum diu afferuerit non adiutorio Dei, sed ex nobis ipsis in nobis effici voluntatem bonam.* Et deinde: *Quid manifestius, nihil aliud eum dicere gratiam, quā Deus in nobis operatur velle, quod bonum est, quam legem, atque doctrinam?* Hæ sunt authoritates quibus comprobat Anonymous, docuisse Pelagium, Divinam gratiam vi sua interius agere, & bonum producere in animis, & voluntatisbus. Affermat præterea, non negasse Pelagium che Dio produca in noi li buoni pensieri. Quid, si usquam dixissent, intellexissent semper virtute doctrinæ, exempli, legis, non verò superna, & interiore impulsu. Cum tandem aliquando Pelagius, quod hominibus imponeret, concesserit, Deum dare posse, & operari in nobis velle, vult adversarius nihil plus dictum fuisse ab Historicu. Verum non feliciter satis assecutus est verborum istorum sensum. Quando ipse ajebat, quod Deus det posse, intelligebat potestatem naturalem, nobis congenitam. Posse in natura, velle in arbitrio. Et quando ajebat, quod operetur velle, intelligebat, quod illud elicit promissione pœmii, & doctrinæ. Non autem, quod ipse operetur, nec quod det auxilium internum nec ad voluntum, nec ad operandum. Unde hic Augustinus: *Hanc autem possibilitatem in natura eum ponere de verbis ejus superioribus clarum est.* Ac demum liquidò satis apparebat, hanc eum gratiam confiteri, qua demonstrat, & revelat Deus, quid agere debeamus, non, quā donat, atque adjuvat, ut agamus.

^{II. p. 96.} Ex eo quod Anonymous contra omnem veritatem sanissimam doctrinam tribuat Pelagio, consequi modò videmus, quod ob dogmata illorum præcipua Pelagianismi posselet Catholicos. Ex Historico hanc recitat sententiam: *Si richiede prima la Divina Grazia, e poi anche l'opera nostra ci vuole.* Et subdit: *Pelagianum aliquem mibi audire video.* Alio loco hanc Historicu sententiam non admittit: *Ci si vede il dover col Divino aiuto operar liberamente l'uomo ancora, perchè l'illuminazione dello Spirito Santo, e l'ec-*

venire Historicum cum Pelagianis, ob suæ gratiae prævenientis commentum. Afferit, Muratorium fuisse Pelagianum, quod supponeret che la libertà consistesse nel poter volere, e non volere, eleggere, e non eleggere. Nemo non videt, nos hæc ratione, Deo sint laudes, Pelagianos esse omnes, fuit autem talis speciatim D. Thomas, qui toties docuit liberam electionis facultatem, & quod in voluntatis potestate sit velle, vel non velle. ^{I. i. c. 68.} Nec minùs fuit S. Augustinus, qui scripsit: *Qui dedit hominibus potestatem faciendi, quod bonum est, & non faciendi, quod malum est,* ^{In Ps. 61. n. 23.} ac sèpè recitat ex Deuteronomio, & Ecclesiastico. *Ante hominem vita, & mors, de grat. & Ad quocunque volueris, extende manum tuam;* ^{lib. arb. n. 3.} & alia hujusmodi. Authoritates quippe, qua non minùs displicuere Calvino, unde scripsit de 6ta sessione in Antidoto. Sublata enim post lapsum primi hominis eligendi libertate &c. Ridebatque Patres Concilii, quod constituant hoc in hominis optione ut Dei inspirationi, si velit, ausculter. Quæ etiam frequenter ridet Anonymous.

OPPORTUNE hæc notanda venit falsa, & artificiosa definitio liberi arbitrii, quam sculpit adversarius. Definit nimurum id humanæ mentis facultatem, quā ea eligit voluntas, quæ non eligere potest. Hoc autem ad libertatem non sufficit: Oportet, ut & hoc & illud amplecti possit. Ac loquendo e. gr. de electione statu, non sufficit ad libertatem, ut quis unum eligat, dum potuisset eundem non eligere. Oportet ut possit eligere, quem velit. Non ita liberum arbitrium definit Augustinus; sed tale voluit, quod hoc atque illuc liberum flebitur; quodque foret illa media vis, que vel intendi ad fidem, vel inclinari ad infidelitatem potest. Et D. Thomas in hunc modum: *Ex hoc liberi arbitrii esse dicimus, quod possumus unum recipere alio recusato, quod est eligere.* Inter homines viatores ille liber non est, qui non haber facultatem ad opposita, intellectu semper auxilio gratiae, ut ad bonum meritiorum se posse erigere.

PRÆTERMITTENDUM non est, in quo demum reponat Pelagianam hæresin. Affermat itaque che solamente negavano, che dovesse riporsi trāli doni gratuitia Caritatis. Declamat, totam semper controversiam semper fuisse de Caritate. *Gratia de quā aduersus Pelagianos agebatur, consistit in operario, quā Deus in cordibus nostris diffundit Caritatem.* Contendit universam controversiam Pelagianos inter & Catholicos fuisse hoc unicu articulo comprehensum, an nimurum Caritas veniret à Deo, an à voluntate? A questo sol punto ridotta ab ipso sepe predicatur. Sande videtur adiutor, Virum nomen suum inter Theologos profitementem ratiocinari in hunc modum! Non negabatur

^{I. p. 61.} II. p. 76. citamento abbia effetto. Afferit itidem con-

igitur à Pelagianis peccatum originis? non negabatur necessitas baptismi? non docebatur peccatum Adæ nocuisse ipse, non item posteris? & naturam de cætero non esse depravatam? & hominem possit vivere sine peccato? Dei auxilium consistere in subsidii externis? non esse cur oremus Deum, ut nobis opem ferat in superandis tentationibus? non posse divitem consequi salutem nisi nuncium remittat opibus? non venisse mortem ex peccato, sed à naturâ? gratiam pendere ex meritis? & arbitrium non fore liberum si Dei indigeat auxilio? Quâ igitur fronde dici potest, unicam cum Pelagianis controversiam fuisse de Caritate? Aut fortè cùm Pelagius asseverabat, vires naturæ se ipsis ad salutem æternam sufficere, intelligebat duntaxat ad consequendam caritatem? An concedebat forsan ille, quod fides, quod spes, quod virtutes Christianæ ethicæ, quod supertentationum, quod sanctæ cogitationes, & bona voluntas inspirata, atque interius producta sit à Deo? quis ignorat voluisse ipsum, ad nullam operationem meritoriam requiri interiore gratiam, & prædicasse, ad mandata servanda, & impleanda nullo Divino adjutorio nos egere? quis ignorat, nè credidisse quidem opus esse, ut ad bene vivendum opem imploremus Divinam?

Aug. ep. 178. n. 1.

ep. 217. n. 29.

II. p. 10. &c. 57.

de gr. & lib. atb. n. 57.

de don. pers. n. 54.

quippe omnia ad fidem piâ vitam hominum pertinentia ita tribuunt libero voluntatis arbitrio, ut habenda ex nobis, non à Domino poterit esse poscenda. Quis ignorat, nunquam fuisse de caritate in specie cum Pelagianis disputationum? Falsissimum est, che della produzione di questo amore trattavasi co' Pelagiani. Profert Adversarius, che questa è l'unica grazia, cuius necessitatem à Pelagianis admitti voluerit Augustinus. Non igitur volebat, ut eam quoque faterentur necessariam ad fidem, & alias virtutes, & ad omnes actus bonos? Unicum suum argumentum est sequens locus; quem idcirco frequenter adserit: *Unde est in hominibus caritas Dei, & proximi, nisi ex ipso Deo? nam si non ex Deo, sed ex hominibus, vicerunt Pelagiani, si autem ex Deo, vici vici Pelagianos.* Quis autem non videt idem potuisse Sanctum dicere de fide, de victoriâ tentationum, & quâcunque virtute Christianâ? Si enim harum aliqua inseritur animo per homines, & non per Deum, vicerant pariter Pelagiani. Docuit sanè vir sanctus in libro de Perséverantiâ: *Quoniam si a nobis esse dicimus initium fidei, ut ex eo cetera Dei dona mereamur accipere, concludunt Pelagiani, gratiam Dei secundum merita nostra dari.*

CAPUT XIV.

Alii errores hujus Systematis, & hujus Authoris.

SECUNDA ex Quesnellianis proscriptis fuit hæc: *JESU Christi gratia, prin-*

cipium efficacis boni cujuscumque generis necessaria est ad omne opus bonum: absque illâ non solum nihil sit, sed nec fieri potest. Omnis Theologus videt, plures in hâc propositione errores involvi: quod alia non detur gratia, quam efficacis, hoc est actu operans; quod eadem sit necessaria ad omne opus bonum etiam naturale, & non meritorium, quod sine ipsâ non modò non fiat quidquam boni, sed nè fieri quidem possit. In hanc ita commentatur Adversarius: *Non potrò mai persuadermi, che la condanna della seconda di Quesnello sia condanna della proposizione del salvatore: Sine me nihil potestis facere: Poichè senza il Divino ajuto non solamente non si fa, mà nè pur si può fare alcun bene. Verum non dixit Quesnello: Sine adjutorio Divino; dixit, sine gratiâ, quæ sit principium efficacis, quasi etiam sufficiens non foret adjutorium Divinum; neque dixit necessariam esse ad bonum supernum, sed etiam ad morale neque dixit tantummodo, quod sine gratiâ nihil fiat boni, sed quod nè fieri quidem possit. Quibus verbis non solum tolluntur actus, sed etiam potentia, fitque impossibile, ut qui efficacem consecutus non est, observet præcepta & Deo morem gerat. Non patet igitur via purgandi, & defendendi hujusmodi propositionem, contenditque contra omnem rationem, eandem hanc esse cum illâ Salvatoris: Sine me nihil potestis facere.* Auget multum errorem suum, ubi adjungit: *Ubi Quesnello principii efficacis vocabulo indicare vellet operationem, seu voluntatem ipsam Dei, non modo non ex Calviniana haec graviteroleret illa secunda propositio inter proscriptas, sed effret articulum fid. i. Articulus fidei nimis erit, quod arbitrio auferatur libertas indifferentiæ.*

NOTABILIS est sententia illa iteratâ ab hoc Authore adducta. *Quemadmodum dicente Deo: Fiat Cælum, factum est Cælum, ita dicente ipso: Fiat amor in voluntate, sit amor in voluntate.* Eam itaque parrem habebit voluntas in amore, quantam Cœlum, & terra in creatione. Vigesima tertia Quesnelli sic habet: *Deus ipse nobis ideam tradidit omnipotentis operationis suæ gratiæ, eam significans per illam, quâ creaturas è nihilo producit. Sunt hæc Janfenantorum antiquiorum sensa confutata jam pridem ab orthodoxis in Gallia scriptoribus.*

NEQUE sat issequor quo paclio purgari, ac defendi possit Anonymous, quod respuat, neque admittat gratiam prævenientem. S. Augustinus: *Ut incipiamus, dictum Ad Bonif. est: Præveniet me, ut perficiamus, dictum est: 1. 2. n. 21. subsequetur me. D. Thomas: Sicut gratia dividitur in operantem, & cooperantem secundum diversos effectus, ita etiam in prevenientem, & consequentem.* At nostre Author existimat, si gratia aliqua sufficiens concedatur

I. p. 75. omnibus, eandem fore gratiam, quæ D. Petro data fuit, & quæ infideli. Unde ad quid ergo Deum precibus fatigat Ecclesia, ut fidem donet incredulis? Non aliam ipse agnoscit, quam quam efficienter in nobis producit velle; unde non admittit distinctionem primæ, & secundæ, prævenientis, & consequentis, excitantis, & adjutantis. Non probaret dictum illud Augustini: *Hominis bonum propositum adjuvat quidem subsequens gratia, sed nec ipsum esset, nisi precederet gratia;* neque ipsi faceret ad stomachum,

de pecc. mer. l. 2. n. 31.

ubi utramque indicat his verbis: *Quod verò ad Deum nos convertimus, nisi ipso excitante, atque adjuvante non possumus.* Displiceret etiam ipsi, quod nominetur ab ipso *gratia plenior, & evidentior.* Quis ignorat gratiam infidelium non esse nisi lumen subobscrum, modicam excitationem, ac dispositiōnem animi ad certò agnoscendum Deum existentem, eumque venerandum, quam gratiam majus quoque lumen, & impulsus vehementior sequeretur, nisi eorum pravitas obfisteret? *Anonymus non vult, differre inter se gratias, & scholarum dogmata respuit;* unde gratias initiales, & concursum Divinum non agnoscit; immo damnat Muratorium, quod dixerit, non posse hominem velle ea, quæ pertinent ad salutem senza la Grazia preventiente, e concomitante; & affirmat, quod etiam inter gratias à Pelagianis admissas alcune poterano chiararsi preventienti, altre concomitanti. Hinc inter se confundit Pelagianos, & historicum, ob suæ gratiae prævenientis commentum; ideoque expludit illam entitatem, quam ex Peripatericis prænotionibus communisicitur *Historicus, & prævenientis, ac operantis titulo cohonestat.* Docuit Augustinus in retraactationibus, si non foret præveniens, non fore

Retr. I. 1. c. 26. præparandam à Domino voluntatem. Nam est misericordia Dei etiam ipsam præveniens voluntatem, quæ si non esset, non præpararet voluntas à Domino. In communi Catholicorum idiomate nihil frequentius est, quam gratiam appellari adjutorium Divinum. At noster *Anonymous* eam nunquam hoc modo definit, neque posset definire, quia non admittit, nec agnoscit in gratia nisi actualē volitionis productionem in nobis. *L'azione di Dio, che produce le volizioni istesse.* Immò ridet saepè nomen adjutorii, si non exponatur hoc modo. Sequitur hinc, quod, si omne auxilium producit in nobis velle, qui non vult, non prætò habeat auxilium. Quando igitur continet nominari auxilium, illud ait in tali actione consilere; aut che consilie nel domo, che Dio ci fa dell'amore: Unde scribit: *Se Dio non ajutasse la volontà coll'infonderle il suo amore, intelligit de actibus, ut videmus ex iis, quæ sequuntur, & quæ paulò ante sue-*

runt præmissa, nimurum, che questa Carità non è altro, che una buona volizione. Jam verò infondere actualē Caritatē, infundere volitiones ipsas, non est adjuvare, sed exequi, & perficare, unde quid reliquum manet arbitrio? Superi boni! quam falsum est, hanc esse doctrinam Augustini! qui è contrario potius scriptis in hunc modum: *Nec adjuvari potest, nisi quietiam aliquid spon-De pecc. te conatur. -- Nec adjuvatur, etiam per se ip-mer. l. 2. sum aliquid agit. -- Si non esset operator, ille perf. iust. c. 5. -- in non esset cooperator. -- Non enim adjutor est Pf. 43. -- in ille, finibil agatis. -- Ipsum nomen adjutoris pra-12. Serm. scribit tibi, quia tu ipse aliquid agis.* 156. n. 11. 13. 21.

Quæ diximus de adjutorio, pariter dici possunt de concessâ nobis per gratiam potestate. Non coheret cum Ideis *Anonymous*, quod concessâ sit homini potestas eliciendi bonum. Hinc exponit, Deum dare potestatem, quando ipse operatur in nobis velle. *Operatur velle, diffundit caritatem in cor- II. p. 14. de, questo è un vero potere, che Dio dà di os- servar la legge.* Citat textum Augustini, ubi sermo est de fortitudine Christianâ, & miro plan modo inde excusat, che quella potestâ è la medesima Carità; e che vi si favella d'un vero potere, che deriva dalla Carità, principio, e radice d'ogni buona azione. Considerandas lectori relinquo eas, quæ hinc fluant consecutiones.

LIBRO primo & secundo durus est sermo, cùm traditur, quod lumen Divinum pertingat ad eos, quos illuminare vult; non ad eos, quos justo iudicio excæcere decrevit; affir- I. p. 64. mans hanc ex Augustino se prompsisse doc- II. p. 26. trinam. At non reperietur in Augustino: Deus excæcere decrevit; nec reperietur, ad dictum illud Evangelii: *Iluminat omnem hominem, Sanctum respondisse, dopo d'aver confutato un tal errore, uti habet eadē paginā Anonymous. Explicat id quidem ipse variis modis. Interpretaturus Genesim ita scripit: Quod omnes homines possunt, si ve- Tract. 53. linent; quia illud lumen omnem hominem ilumi- niat, venientem in hunc mundum. Et in Ps. 93 n. 6. Quod illuminat omnem hominem, in corde il- lumina.* Commentans in S. Joannem locutus est de excæcatione: *Quare autem non poterat sì à me queratur, ciò respondeo, quia nollebant.* At hīc alia ipsi obmovebatur difficultas, nimurum hæc: *Deus excæcavit oculos eorum, & induravit cor eorum.* Respondet Sanctus: *Etiam hoc eorum voluntatem meruisse respondeo. Sic enim excæcat, sic obdurat Deus, deservendo, & non adjuvando; quod occulto iudicio facere potest; iniquo non potest.* Endocumentum perspicuum, quod derelictio Dei non oriatur ex spontaneo ipsius Decretu, sed & conscientiam quoddam peccati, & obstinationis. Non igitur recte dicitur illuminare Deus eos, quos vult, non autem illos, quos excæcure decrevit, adjun-

II. p. 29. gendo dictum illud: *Tradidit illos Deus in desideria cordis eorum, in immunditiam, in passiones ignominiae, quasi sensus foret, non quod permitteret eos malis ipsorum appetitionibus, sed quod traderet, ac quasi consignaret.* Etiam Calvinus execrationem hominum vocat non permissionem Dei, sed decretum: *Toties promuntur, se excexcare hominum mentes.* -- *Hec enim ad permissionem multi rejecerunt, sed minus frivola est illa solutione.* Horrendum in modum me increpat adversarius ob trutulatum, atque accusum textum illum: *Excexcavit, nec sincerè, ut air, relatum; quandoquidem in eo habeatur: Sic enim excexcat &c.* quae verba sunt omnia in versione mea vernacula, & in textu latino, ut videre licet pag. 22. Historiae.

Int. I. t. c. 78. n. 2.

VIDEANTUR amabo, quae habet adversarius in illud: *Deus vult omnes homines salvos fieri.* Quis amabo repugnare prudenter potest explicationi allatae à Damasco, & D. Thomâ? At ipse affirmat voluntatem conditionatam corvenire cum opinione Pelagi. Sed conditio à Pelago intellecta erat, si homo viribus naturæ voluisset petere. Magnus Augustinus, & D. Prosper ita pronunciarunt: *Sincerissime credendum, atque proficendum est, Deum velle, ut omnes homines salvi fiant.* Novimus ex ipso unam ex propositionibus ejus ætate proscriptis fusisse hanc: *Quod non omnes homines velit Deus salvos fieri, sed certum numerum prædestinatur.* Nunquam igitur probari potest, dictum Anonymi: *Deum non omnium hominum salutem velle, si intelligatur eo sensu, quo communiter loquimur; item ipsum hoc sensu eos tantum salvos fieri velle, qui salvi fiunt; si intelligatur vocabulum voluntas eo sensu, quo illud omnes homines usurpant.*

S. Pr. p. 231 ed. Par. 1711.

ANFERT adversarius sententiam illam S. Augustini: *Liberum arbitrium ad diligendum Deum primi peccati granditate perdidimus; eamque ita interpretatur: De libertate loquitur accidentaria, primi hominis peccato desperita.* Pergit dicere, loqui se de immunitate à necessitate antecedente. Ubi profecto sensum S. Doctoris prorsus non intelligit. Plura hujusmodi enuntiata apud ipsum reperire est. *Victore peccato amissum est & liberum arbitrium. Nunc vero posteaquam est illa magna peccati merito amissa libertas.* At in neutro horum vel verbulo attingitur libertas accidentaria, nec necessitas antecedens. Fuere jamtum omnia isthæ loca explicata in hist. Theol. de amissâ per primi parentis peccatum perfectione justitiae; hoc est de potestate abiciendi à nobis omnem concupiscentiam; quandoquidem superare illam modo possimus, & vincere; at nunquam abolere, atque ita extinguiere, ut non existat. Quâ in expositione Duxem fecuti

fuiimus ipsum S. Doctorem: *Liberas quidem perit per peccatum, sed illa quæ in Paradiso fuit, habendi plenam cum immortalitate iustitiam.* Perfectio quippe boni est, ut nec ipsa concupiscentia peccati sit in homine. Non gravetur lector consulere Historiam Theologiam pag. 35, 358. 361.

I. p. 14.

LEGITUR in hoc scriptore, quod SS. Patres primi parentis peccato penitus oblitteratum dicant, aut saltu deformatam Dei imaginem, & similitudinem Adæ. Nullus reperiatur, qui unquam assenserit hanc imaginem fuisse penitus oblitteratam; neque ullus unquam dixit, quod amiserimus similitudinem Adæ. Legitur etiam in pluribus locis illorum librorum, perseverantiam finalē (hoc est, quod decedamus in gratiâ, nec mors nos in peccato occupet) conferri nullâ habitâ præcedentium meritorum ratione. Cur autem credamus quod vita bona, & frequens Divinæ opis imploratio nil conferat ad hujusmodi donum ac misericordiam ab ipso consequendam? Nonne docuit August. in lib. de Persev. quod *loc Dei donum suppliciter emeri potest?* nonne eodem libro docuit, alia Deum danda etiam non orantibus, sicut initium fidei, alia non nisi orantibus praeparasse, sicut usque in finem perseverantiam?

De don.

D. Berl. n. 10.

n. 39.

SECUNDUM novam illam Ethicam, cuius Author fuit Bajus, excluduntur etiam ab Anonymo, ac saepè rejiciuntur habitus. Testatur non reperi in universâ antiquitate Christianâ Caritatis actualis, & habitu discriben. In diversos sanè vir iste errores impingit ob ignorantiam Ethicæ Aristotelicæ. In Defensione. Il male è, che nelle scuole si sono inventate certe nozioni dell'amore, che oscurovano la doctrina della grazia. -- Si è inventata la nozione dell'amore attuale, ed abituale, cioè attivo o otioso. Conatur hic rideundos propinare habitus, vocando eos, entità, o qualità otiose, le quali non operano se non si aggiungo un'altra entità, quale chiamasi atto. De hujusmodi entitatibus nunquam mentionem injectit Aristoteles, unde falsò ipsi tribuuntur inventiones hæc, & similes. Non omittit referre Augustinum, affirmans, *Augustino nunquam venisse in mente, habitus esse qualitates inertes, & otiosas,* & quod ipse non connobie alcun amore, che fosse otioso. An igitur qui comparavit sibi habitum, semper debet operari? etiam cum dormit? Falsum ceteroqui est, amorem Dei esse unquam otiosum, & non operantem, quia rameti non prodeat in actum, nos tamen semper Deo teneri conjunctos. S. Augustinus ceteroqui ita definit virtutem: *Virtus est animi habitus.* Docuitque: *Virtutes animi aliquando in opere manifestantur, aliquando in habitu latent.* Et paulò post: *Continentia virtutem in habitu animi semper effe*

I. p. 49.

II. p. 97.

Ad Bonif. l. I. n. 5.

na glosse à l'heure où j'étais dans les îles. Les deux dernières sont en
ce que nous étions dans les îles.

Antilogiae huius Systematis, & sui
Authoris.

esse debere; in opere autem pro rerum, & temporum opportunitate manifestari. Verum equidem est, quod Antoninus hos ipsos textus iisdem quoque in paginis adducat, atque ita affirmationem, & negationem inter se copulet. *Virtutes*, inquit, *quam imminent occasio rei bene gerendae, actus sunt, & operatrices*. At quis id unquam negavit? an idcirco operari debebunt semper? Praeternitio alium quendam errorem, cuiusmodi est, ubi ait: *Repugnare, che Dio infonda la Carità, e non si ami*. Infunditur enim infantibus caritas in baptismo, & tamen non amatur.

DE MUM non scio, an fas sit Catholico profiteri se contrarium scholis omnibus orthodoxis, easque onerare convitiis; neque alienat afferre in medium, ac tueri opiniones, quas a scholasticis omnibus reprobatas fatetur. Provoco ad prudentiorum & eruditiorum judicia. Adversarius meus loquitur in hunc modum: *Sed quod gravius est, eam (sententiam meam) ipsi quoque, qui cum hæreticis illis confligunt, scholastici protervent, atque anathemate divum in modum percellent*. Quod cum initio primas sue lucubrationis dixerit, fatetur iudicio scholasticorum, seu quod eodem recidit omnium hodiernorum Theologorum anathema torquendum esse in suam sententiam, ejusque quæ quidem in hisce libris extant, confectoria. In altera suâ lucubratione tueri se conatus fuit dicendo, intellexisse se id de illis, *che hanno impegno di sostenere per fas, & nefas il proprio partito*. At aliis in locis nullo

II. p. 49. I. p. 102, 11. 93. 125. 90. 92. 93. 95. &c. discrimitine inveniatur in omnes simul inventur, in Thomistis, Augustinianis, & Molinistis; neque ullum eximit, ubi explodit scholasticorum afflictam navem, atque omnia illa, quæ ipsi textibus Patrum inficiunt, affirmans, quod non ipsas Patrum sententias, sed sua quisque commenta servet, & propagnet, quodque vim inferant Patribus, eosque ad somniis, & nugis suas fulciendas invisos, & reliquantibus trahant. Quidquid hautam ipsi ex turbidis scholæ lacunis videtur, respuit. Loquens de amore advertit, cavendum magno pere à scholasticorum, quas de eo tradunt, notionibus. Quia porro veri specie, loquendo de habitibus, objici iisdem potest, quod eos contendant esse inutiles? *Quos veluti affectiones desides, & ad nullam rem utiles sibi configunt*. Quid porro? Scholastici ad unum omnes Pelagianismi suspicionem effugere non potuerunt. Ex ipso quippe solo, ejusque antesignanis vera erit repentina doctrina. Inculcat etiam Matorium, quod locutus fuerit col gergo, enozioni, non unius tantum scholæ, sed delle scuole, quantumque non ignori le pessime consequenze d'un tal metodo.

NUNQUAM sibi ipsi constare errorem comperimus. Agrè autem quis reperiet tot congettas antilogias, tantamque farraginem. Reprehendit in duobus suis libris Author lèxcenties facile tanquam errorem maximum, opinionem eorum qui ajuat gratiam esse entitatem creatam. Similique tuetur tanquam unum ex suis principiis, quod gratia ut passim solet, accepta pro illâ quam Deus anima infundit, possit abjici, perchè è creatura. I. p. 112. II. p. 56. &c.

PRÆDICAT non raro posse dono à Deo in nobis producere resisti; & ex adverso, quod quando Deus amorem producit è impossibile che la volontà non ami. I. p. 101. II. p. 90. &c. Reponit, posse hominem resistere gratiae infusæ, quod idem sonat, ac habentem posse non agere bene. E contrario habet, quod Deus infundat ipsos actus, qui proinde boni, & belli sunt. Profiteur, quod amorem inspiratum delere, & extinguere voluntas possit. Hoc est, quod possit retinere, & abjicere gratiam collatam. I. p. 28. & p. 56. Irrideat Historicum, quod *je cum ipse cogitet, atque excogitet, in ejus potestate esse, eâ gratiâ uti, aut illam rejicere*.

INNUIT saepenumero, quod gratia, & caritas in nobis à Deo producita possit à nobis retineri, & abjici. *Voluntatem nostram possé semper interiori gratiæ, id est Dei amoris nobis inspirato resistere*. I. p. 156.

NEC rariùs tanquam gravissimum errorum decantat, quod credamus esse in protestate arbitrii vel uti gratiâ, vel candem abjicere. *Palpans tentabundus in meridie historicus, & speciatim gratiæ prævenientis, & operantis imagine ludificatus, secum ipse cogitat, atque excogitat, in ejus voluntatis protestate esse, eâ gratiâ uti, aut illam rejicere*. I. p. 56.

LEGITUR II. p. 10. quod gratia propriamente consiste nell'operazione, con cui Dio produce &c. & pag. sequente: *Che propriamente si chiam Grazia l'effetto di detta Azione*.

LEGITUR II. p. 15. quod declareret S. Augustinus, che il Divino ajuto consiste nell'azione di Dio. Et pag. sequente: Che S. Augustino dichiarò, che l'ajuto consiste nel dono che Dio ci fa. --

INTELLIGIT passim per gratiam actionem Dei. *Gratia, id est actio Dei*. I. p. 11. Et saepo affirmat, non esser altro la grazia, che un gratuito dono di Dio. II. p. 35.

OBJICIT saepo historico, quod nunquam audierit quid rei sit gratia: & centenis amplius vicibus eundem accusat, quod pro-

HABET saepe, Gratiam Divinam dari, es-
fendo un dono, & saepius, che non vien data,
perchè è Dio stesso. II. 73.

GRATIA pluribus in locis definitur *in- spiratio dilectionis*, & in totidem aliis *onni-*
potente voler di Dio. In quibus definitioni-
bus tanta est contrarietas, & pugna, ut una
admittatur tanquam sancta, & altera sue-
rit solenniter proscripta.

CONFITETUR saepe hic Author, gra-
tiam esse effectum in animâ à Deo produc-
tum, & donum. Et simul explodit docen-
tes, gratiam esse rem distinctam da Dio, che
la dà, e dalla volontà, che la riceve. II. p. 23.
& asserit illam hoc casu non fore, nisi me-
rum blieti.

DICTUM ipsius, quod gratia non possit
esse res distincta da Dio, che la dà, e dalla
volontà, che la riceve implicat contradic-
tionem: Si enim eam dat Deus, est igitur alia
res à Deo, cùm non possit idem esse dans,
& donum; & si eam recipit voluntas, est
igitur res alia à voluntate, cùm non possit
idem esse recipiens, & res accepta.

II. p. 51. Docet, quod in 19ā Quesnel-
li: *Dei gratia nihil aliud est* &c. aliud repre-
hendendum non sit, quām rō nihil est aliud,
aded ut his exclusis vocabulis *propositio for-*
ret sanissima. Et II. p. 77. affirmat, si His-
toricus scripsisset: *Non si può dire, che la*
Grazia sia altro, che la volontà di Dio, e
l'operazione della di lui onnipotente mano, av-
rebbe detto bene.

REFUTAT, magnâque negat contentio-
ne gratiam sufficientem. Nec semel affir-
mat, posse dono gratiae resisti, & resisti re-
apse. Affirmat II. p. 56. quantumcunque
eriam intensus, & vehemens sit amor à Deo
inspiratus, posse tamen voluntatem in se
excitare un amor contrario più intenso, e im-
pugnarlo. Et II. p. 109. quod, si Deus in-
spiret amorem, necessariamente bisogna che
ami.

PROTESTATUR di non credere, ritrovare-
si in tutti la grazia necessaria per conoscere Dio,
e per adorarlo. II. p. 65. & eadem paginâ de-
clarat: *Che ricevono grazie da Dio per li me-*
viti di Giesù Cristo li Pagani.

REFERT non semel duntaxat dogma de
produzione amoris simultaneâ in homine
& à Deo, & à voluntate. Et I. p. 21. *Si*
Deus in me product amorem sui, jam non vo-
luntas eum mea product.

DE habitibus, & actibus scribit, in totâ
retrò antiquitate agnitam non fuisse diffe-
rentiam fra la Carità attuale, e l'abituale;
habitus fore qualità meriti, ed otiose; S. Au-
gustinum non agnoscere amorem, che fosse
ozioso. Et in iisdem paginis scribit: *Actus*
unique, & habitus agnoscimus, profertque tes-

timonium Augustini, & adjungit; che an-
zi l'amore abituale deve avere maggior' atti-
vita.

I. p. 67. Inveniens in Historiâ, che per
gioire dell' elezione alla Gloria ci voglion mer-
iti, dictum hoc damnat tanquam erro-
neum, propterea quod sic viderentur elec-
tioni praेire merita, eāmque solius Divina mi-
sericordia opus nequaque esse conficietur. Item
I. p. 63. Quod vocationem ad gloriam in-
tellexerit Augustinus non pro meritis nostris.
Et I. p. 127. adfert loca ex eodem, unde
eruit, quod gloriam præcedant merita. *Qui-*
bus verbis satis indicat, merita nostra anteve-
tere prædestinationem ad gloriam.

I. p. 116. Conatur ostendere, non dari
duplicem prædestinationem, alteram ad fi-
dem, alteram ad gloriam. Et p. 127. quod
prædestinatione gratuita à meritis præcisa non
possit ad gloriam transferri, nisi ab hereti-
cis. Et p. 118. quod indubitatum sit, glo-
riam Angelis, & hominibus non sine respec-
tu ad eorum recte facta fuisse prædestinata.

DECLARAT d'aver preso tutto da Lescio
Croneremo I. p. 79. nec velle se ab illius un-
quam recedere principiis. Ego verò nun-
quam à Lescio Croneremi principiis, ut nun-
quam discessi, ita nuncquam discedam. I. p. 158.
Quibus tamen declarationibus, & denun-
ciationibus saepe contradicit ipso facto.
Nam licet liber Croneremi (nomen fictum,
ut constat) non potuerit nisi typis clandes-
tinis excudi, propterea quod gratiam in-
tellexerat, ut est operatio se tenens ex parte
Dei moventis adjungens, quod gratiae ita
sumptae nuncquam resistitur, aut resisti potest;
nihilominus sanas eriam doctrinas continet,
quas Anonymous rectâ impugnat. Defendit
enim rapte omni contentione duos amo-
res, tanquam generalia omnium operatio-
num nostrarum principia; & Croneramus
p. 161. scripsit: *Dogma illud, duo tantum*
*amoris genera reperiiri, quæ sint omnium alio-
rum affectuum, & actionum principia, scilicet*
Caritatem, & pravam cupiditatem tam
recte rationi, quam fidei contrarium est. Ano-
nymus vult, Catholicos inter & Pelagianos
solanam fuisse controversiam de Carita-
te. At Croneramus p. 216. ita loquitur;
Utrum verò Caritati, aliisque bonis habitibus,
qui ea Dei operatione inspirantur, resisti à vo-
luntate possit, vel non possit, alia quaestio est,
de quâ inter Catholicos, & Pelagianos non
agebatur. Anonymous non vult, vel micam
gratiae infidelibus à Deo concedi; & Croneramus
in Dissertatione Diroisi, quam ver-
tit p. 258. Dominus noster nos docet quod
Deus tribuit ejusmodi gratias interiores infi-
delibus, atque ex eorum duntaxat malitia ac-
cidevere, quod impediatur illarum effectus. En-
igitur, quam longè in præcipuis etiam ca-
pitibus à Croneromo discesserit Anonymous,
quid

quid quod eundem datā industriā impugnarit. Plura hujusmodi loca reperiet, qui non gravabitur singula ejus dicta minutum execute. Verūm claudamus aliquando disquisitionem hanc per antilogiam illam, ad quam omnes ceterae referuntur. Testatur s̄ampissimè adversari s̄e Jansenio, & Quenello, eorumque principia, & doctrinas habere pro hæreticis. At, eodem tempore, nisi vehementer fallor, eadem defendit, atque in rem suam non tard adhibet. Non viderit id posse negari, quandoquidem vidimus tueri ipsum, quod gratia sit voluntas omnipotentis Dei, & operatio ejus manus omnipotens, quæ est insuperabilis, omnipotens, & necessitans; quod Deus nobis ipsos actus immediate infundat; quod ad libertatem non requiratur potentia ad opposita; quod sit hæresis Pelagiana, hominem posse velle & nolle; non esse decimum, quod detur gratia sufficiens, quod uniuscujusque nostræ operationis principium sit amor, & omnis bonæ operationis Caritas; quod sit Semipelagianum credere, Christum esse mortuum pro omnibus; quod Pelagius aliud Catholicum principium non

negarit, quām illud, quod inter dona gratia reponi debeat Caritas; quod sine gratia efficace non modò nihil fiat, sed nè fieri quidem possit; quod volente Deo fiat in voluntate amor, sicut factum fuit Cœlum dicente: *Fiat Cœlum*; quod Deus non illuminet omnem hominem, nec illos, quos excēdere decrevit. An autem qui has propositiones, & principia tuerit, laudat, & defendit, refrageretur sc̄tæ Jansenianæ, Lutheranæ, & opinionibus Calvini in materia de gratia, & libertate, judicent ii, ad quos spectat, & discutiant, qui immunes sunt opinionibus præjudicatis, & animi perturbationibus, quīque hāc in re plenam Theologiae Catholicae notitiam acquirere non refugerunt, singulari que eam in rem studio incubuerunt. Cæterum quando ex propositionibus contrariis h̄ic positis una est Catholica, non item alia, ut sciatur quæ verè sit mens Authoris, observare sufficiet, utra melius concilietur cum opinionibus propugnatis, à volente gratiam esse insuperabilem, & necessitatem; à negante Gratiam sufficientem, & impugnante libertatem indifferentiæ, aliaque hujusmodi.

Libri Primi Finis.

LIBER SECUNDUS.

CAPUT I.

Quām ridicula sit accusatio impacta His-
torico, quod sit Pelagianus.

HABEBAM in animo non porro progre-
di, operam me lusurum existimans,
si de telis adeò obtusis à me repel-
lendis laborarem; satisque fore, quod ostend-
sum fuerit, ex quibus principiis, quibus
argumentis, & à cuius furfuris homine ista
emituntur. Verūm illi ipso, qui authores
mihi fuere, ut adversarii opiniones serio-
expenderem, vehementer quoque incita-
runt me, ut oratione paulò prolixiore iti-
dem manifestum facerem, vanitatem, at-
que inanitatem earum rerum, quas idem
Author aduersus historiam Theologicam
obmoverat; asseverantes facilius adhuc hoc
pacto drectum iri latens in ejus doctrinā
virus, incredibilēque ratiocinii fallaciam.
Nil loquar hoc loco, de modo agendi in-
ter personas civiles, & honoratores inau-
gurantur, & de farragine dicteriorum, queis nec intelligi de quānam gratia habeatur
repræsentantur vociferations illæ ac tu-
multus, quos in publicis quandoque viis legit eorum sententias, s̄ampissimè profecto
inter se excitant mulieres bacchantes, & reperier, modò his ipsis verbis modò phra-
plebejæ, hæc enim omni homini ingenuo si alia æquivalente, gratiam esse influxum
ac bene morato expendenda relinquon. Af-
fligit me duntaxat labes illa quā aspersi se mo operatur pro salute æternâ; reperiet,

ipsum, officium Christiani, habitum reli-
giolum, Cathedram Theologicam, & Ita-
lici nominis decorum. Animadversione
cumprimit dignum est, eodem planè vil-
pendio, iisdemque dictoriis, atque igno-
rantiæ objectæ contumeliæ lacessitos à Cal-
vino fuisse Patres Concilii Tridentini in
Antidotō.

PRIMA dīca historiæ Theologicæ impac-
ta ab hoc Anonymo, s̄ampiusque repetita
est hæc, quod in illâ non affignetur defini-
tio gratiæ, neque explicetur, quid rei illa
sit. Unde oriri, ait, ut ignoremus, de quâ-
nam gratia agatur, an de Catholica, an ve-
rò de illâ quam admisit vel Pelagiūs, vel
Calvinus. Lepida sanè est haec accusatio.
Cùm enim lucubratio mea non sit Tracta-
tus aliquis, sed collectio secundum tempo-
rum seriem omnium illorum dogmatum
quæ de hoc arguento in scriptis Patrium
prioribus s. saeculis continentur, quî cre-
congerie non elucere; quid rei sit gratia,
dito, & de farragine dicteriorum, queis nec intelligi de quānam gratia habeatur
repræsentantur vociferations illæ ac tu-
multus, quos in publicis quandoque viis legit eorum sententias, s̄ampissimè profecto
inter se excitant mulieres bacchantes, & reperier, modò his ipsis verbis modò phra-
plebejæ, hæc enim omni homini ingenuo si alia æquivalente, gratiam esse influxum
ac bene morato expendenda relinquon. Af-
fligit me duntaxat labes illa quā aspersi se mo operatur pro salute æternâ; reperiet,

A a a

illam esse donum Dei gratuitum, quo intellectui præbet lumen, & vigorem voluntati, quodque unà cum nostrâ voluntate omnem actum bonum producit. Reperiet illam esse auxilium internum, sine quo nullum fieri à nobis potest opus meritorium; reperiet, quod sit inspiratio amoris, ut operemur; à margine textus integer ponitur: *Inspirazione dilectionis, ut cognita sancto amore faciamus: Inspiratione di dilezione, acciochè facciamo con santo amore quel che abbiamo consciuto dover si fare, ch'è propriamente la Grazia.* Reperiet insuper maximam gratiarum esse adjutorium bene agendi adjunctum naturæ, atque doctrinæ per inspirationem flagrantissimæ, & luminosissimæ Caritatis. Agnosci hinc satis potest, quam iniqua sit accusatio, quam toties mihi impingit, quamque animi religione scripserit: *Di questa sua Grazia, che maliziosamente non b'ha mai voluto dire in che confessa, nè in che sia diversa da quella di Pelagio.* Possum jure dicere: *Judicet Dominus inter me, & te.*

OPIONIEM Historici esse eandem cum Pelagianâ, immò pejorem ostendit affirmando, quod in totâ historiâ nusquam dicitur, Deum operari in nobis bonum velle. Afferit ch'è un gittar polvere negli occhi à semplici cùm se purgat Historicus de Pelagianismo. Quæ respondet, est sape tutta doctrina di Pelagio. Quid? quod secundum ipsum molto più Cattolicamente favello Giuliano l'interno, e soprannaturale impulso, attribuito alla Grazia, si spiega da lui per un buon pensiero, una velleità indeliberata, grazie non negate da Pelagio. In summâ Historia per fas & nefas b'ha fissato di persuadere, che Dio non operatur velle, non diffundit Caritatem in corde, e non agisce nella volontà, se non con una grazia, la quale tantum dat posse. Jam vero quo pacto in me cadere possit enormis adeò hæresis, tantaque iniquitas, quando tanto studio in hæsi sententis scripturæ, & Patrum in hac materiâ, & speciatim S. Augustini? Nonne scripsit Paulus ad Philippienes, qui cœpit in vobis opus bonum, per faciet usque in diem Christi Jesu? Et capite sequente: *Cum metu, & tremore salutem vestram operamini, Deus est enim, qui operatur in vobis & velle, & perficere pro bona voluntate.* An prætermisi forte hæc effata? Non sànde, quandoquidem ea retuli, & verti: pag. 69; iterumque monui pag. 341. docuisse Apostolum che Dio opera in noi il volere, e l'operare. Verum quid juvant ista, si agendum est cum adversario, qui ut me Pelagianum ostendat, in triumphum quasi adducit hæc mea verba: *La facoltà d'inclinarsi al male il libero arbitrio l'ha da se, mà quella di rivogliersi al ben soprannaturale, esso non l'ha, se non per virtù della superna Grazia.* Cum adversario, qui affirmat, non poteris ricava-

re che lo storico ammetta, che i meriti son doni di Dio, attraſſa l'ambiguità di termini, co' quali occulta il veleno; quando leggitur in historiâ: *Lo stesso merito dell'uomo è gratuito dono;* leggitur ibidem: *Meriti per Divina Grazia prodotti.* Legitur: *La Grazia non si dà secondo meriti, mà i buoni meriti tutti producono.* En venenum meum, en quo id modo occultem! Mirum ceteroqui non foret, si majore copiâ in historiâ meâ occurrant loca illa, quæ libertatem comprobant, quæm gratiae virtutem ostendunt. Contra illos enim scripta fuit, qui impugnant libertatem, non, qui gratiam.

At quâ demum fronte, ac impudentiâ opponitur mihi, quod nusquam asseram, Deum operari in nobis bonum velle? Legitur pag. 69. Hist. *Non solum enim Deus posse nostrum donavit, atque adjuvat; sed etiam velle, atque operari operatur in nobis.* Postremus hic sensus reperitur pag sequente, ubi denuo habetur: *Operatur ergo ille, cooperamus nos.* Dixeram jam tum pag. 64. quod bona nostra opera sono tutte grazie, dono, e misericordia di Dio. Pag. 191. edissero, nota dixisse S. Paulum, quod Deus operetur tantummodo il potere, sed quod operetur etiam in noi il volere, e l'operare. Videatur in liber nonus. Retuli in illo ex S. Augustino: *Non commoventur ad fidem, in quibus occulta gratia non operatur, quæ trabuntur, ut credant. Non sufficit voluntas nostra, nisi Deus perducat, quod vocat. -- Cooperando perficit, quod operando incipit. Gratia ejus illuminationem, justificationemque nostram etiam intrinsecus operatur. Dat etiam sui Spiritus occultissimam fidelibus gratiam, quam latenter infundit & parvulus.* Videatur in duodecimo: *De operante illo, ut velimus dictum est, Deus est enim, qui operatur in nobis & velle.* Sed hoc potenter est in secundo Adam. *Prima est enim, quæ fit, ut habeat homo justitiam, si velit; secunda ergo plus potest, quæ etiam fit, ut velit: tantisque ardore diligat, ut carnis voluntatem, contraria concupiscentem voluntate, Spiritus vivat.* Pag. 288. indigitatur, Deum operari mirabil modo, & ineffabili, quando operatur; hoc est facit, producit velle nostrum, pag. 396. *Profecto & ipsum velle credere Deus operatur in homine.* Paulò post repetitur: *De operante illo, ut velimus, dictum est, Deus est enim, qui operatur in vobis, & velle.* Et postea in memoriam revocatur, etiam ipsam voluntatem in nobis operante Deo fieri. Pag. 409. mentionem feci illius gratiae, che la stessa Fede produce. Innui paulò ante l'inspirazione di ardentissima, e luminosissima Carità, quam adnotavi in animam inferri per auxilium gratiae, quando est vehementior. Ex paucis illis verbis, quæ de meo inferni, facile est videre, quod dixerim: *Che debbiamo a Dio e la potenza, e*

I. p. 21.
II. p. 15.
18. 42.

I. p. 22.

II. p. 30.

lib. p. 28;
274.
281.

- l'Atto.* Vincit quoque gratia, quando contingit à nobis vinci concupiscentiam. *Ci dà di poter vincere, e ci stimola à vincere, e vince poi essa stessa.* Dixi præterea nixus auctoritate Magistri: *Che operiamo bensì anche noi, mà cooperando all' operar di Dio: Ubi quidem operamur & nos, sed illo operante cooperamur.* Quo manifestum sit, præcipuum operationem esse gratiæ; nōsque operari, quia operatur Deus, non viciſſim operari Deum, quia operamur nos. Historia mea pag. 249. loquitur in hunc modum: *Conviene tenere à mente che non opera Dio in noi, perché si opera da noi, mà che all' in contro noi operiamo, perché opera egli prima in noi.*
- II. p. 33. REPERIRE tamen post hæc omnia est hominem, qui religioni non ducit sibi iteratò imprimere, historicum esse Pelagianum, & plus quam Pelagianum. *Che molti sono i fondamenti di giudicato Arminiano, e che tiene intelligenza con gli Arminiani.* Quod putat dici non posse, datur voluntas à Domino. Che procura sempre di coprirsi con termini ambigui, come appunto facea Pelagio. Che in fatto di grazia dice assai meno di quel, che si diceva da quell' eretico. Quod non sciatur quid perplexis vocabulis Ajuto, grazia interna significare velit. Ch'egli usa sempre la furberia di servirsi di tali vocaboli II. p. 12. ambigui, ed anfibologici. Che nella sua storia si spacciano per regola di Fede, e di Cattolica doctrina opinioni, le quali benchè in quest' ultimi secoli mascherate con nuove invenzioni di vocaboli ambigui non sarebbero spiacciate à più perfidi Pelagiani, e Semipelagiani. Che Gen. XXXI, 49. ha scritto per ingannare i semplici. Figamus hinc pedem. *Judicet Dominus inter nos!*

CAPUT II.

Falsitas duarum accusationum impastorum historiæ.

- SUPERVACANEUM profectò videtur, ad ea, quæ cap. præcedente in mei defensionem dicta sunt, quidquam velle adjungere. Siquidem sat supérque reluet, quam fidem criminibus, & assertionibus Anonymi præstari oporteat. Non possum tamen non morem gerere illis, qui ornes ejus assertions abolitas plane, arque subversas cupiunt videre. Spargit ille in vulgo, quod scripserim tribui Deo à D. Augustino actum voluntatis, quo in Deum credimus, boc unicè de causâ quod liberum arbitrium nobis impervierit. Quod mihi scelus nè in mentem quidem venit unquam. De errore Semipelagiano differui in hac verba: *Risponde il santo, opera di Dio effe la stessa Fede;* Et paulò post: *Ecco come anteviore dice bensì Augustino effe la fede all' opere meritorie, e Christiane, mà non mai à quella grazia, che la stessa fede produce.* Se la Fe-
- de opera è di Dio, & si gratia sit illud, quod la stessa fede produce, quā ratione mihi poterit imputari, quod fidem referam ad arbitrium? Verum equidem est, quod una ex rationibus, unde sanctus eruit omnia provenire à Deo, etiam fuerit hæc, ipsum usque adeo arbitrium Dei donum esse: Et quam ob causam hæc debebat celari? Si non & illud foret ejus donum, non essent omnia ejus donum. Dixit pariter ipse: *Confitebor posse per Dei gratiam, & liberum arbitrium; ipsum quoque liberum arbitrium ad Dei gloriam, hoc est ad Dei dona, pertinere non ambigens.* Periodorum hanc ob causam De peccat. mer. 1. a. n. 7. reprehensarum accusacioni viam stravi his verbis: *Qual mercede adattata al merito delle operazioni, vien rappresentata l'eterna beatitudine in molti luoghi, e del vecchio Testamento; e del nuovo, senza pregiudizio però dell' essere in somma anch' esse grazia, dono, e misericordia di Dio.* Si affirmo omnia nostra bona opera esse meram gratiam, donum, & misericordiam Dei, quomodo possum hoc ipso loco profiteri, aliam in bono partem non habere Deum, quam quod nobis concederit arbitrium? Cogor hic revocare in memoriam partem mei paragraphi.
- All' obiezione contra il detto, che hai tu di non ricevuto? stante che il credeva, e l'operare è pur nostro, risponde (S. Agostino) che il libero arbitrio medesimo, con cui si crede, è si opera, essendo dono di Dio, è suo dono per conseguenza quanto con esso si fa. Nec istam de Sp. & lit. voluntatem, quā credit Deo, dici potest homo n. 5. 7. babere, quan non accepit: quand quidem volante Deo surgit de libero arbitrio, quod naturaliter, cum crearetur, accepit. Et iterum: Proprieva enim voluntas, quā credimus, dono Dei tribuitur, quia de libero existit arbitrio, quod, cùm crearemur, accepimus. Il sentimento medesimo è in S. Girolamo, interpretando S. Paolo agli Efeſi. Non quod liberum tollatur arbitrium, verum quod arbitrii ipsa libertas Deum habent auctorem. Aggiunge poi S. Agostino, che non per questo solamente, verum etiam perchè agit Deus, ut velimus, & ut credamus, cioè, perchè così estrinsecamente, come intrinsecamente opera Iddio medisimo, acciochè crediamo, e acciochè vogliamo: là qual dichiarazione à tutti i fudetti passi dee sottintendere.
- POSTEAQUAM igitur dixeram: che non per questo solamente, mà ancora perchè opera Iddio medesimo intrinsecamente, acciochè crediamo, e acciochè vogliamo; & postquam adjunxeram, che tal dichiarazione à tutti i fudetti passi si dee sottintendere. Spargitur me tradere, non procedere bonum à Deo, nisi boc unicè de causâ, quod liberum arbitrium nobis impervierit. Et spargitur me tantum crimen Augustino impegnisse. I. p. 71. Plura exspectate! Afferit Adversarius, his-

A a 2

I. p. 69. *toriam meam per periodos paulò ante recitatas Pelagianismi scabiem sancto Doctori afficare.* Profectò non sat's compertum habeo, an in tantâ ac prope infinitâ voluntatum copiâ reperire sit aliquem, qui ita differuerit, ita scriperit! Non dicit sibi I. p. 245. piaculo repetere sub libri finem: *Induci a me Augustinum decernentem: Il volere è dono di Dio in quanto che il libero arbitrio medesimo non l'abbiamo, se non da Dio. Quam ego hæresin nunquam protuli, neque mente concepi. Siquidem particula in quanto che sat's innuit, non alia de causa id Dei esse donum. Dum è contrario in hac paginâ, & his ipsis in versibus scripsi, che rivoglerci à Dio non possiamo, se non per suo eccitamento, e col suo aiuto; e che stiam temuti à Dio dell'azion medesima, perchè nasce dalla sua forza, e da quella, che abbiam da lui.* Non dicat igitur, verba mea ipsissimum esse Pelagii commentum; sed suum potius. S. Doctor exponens, quod Deus operetur in nobis velle, & operari, dixit: *Hoc nobis expedit & credere, & dicere, hoc est pium, hoc est verum, ut sit humili, & submissa confessio, & detur votum Deo. Ubi dixi apparere, che non si verifica letteralmente (hoc est ita, ut voluntatis operationem excludat) che il nostro bene operare sia tutto di Dio, se non in quel senso, che il libero arbitrio ancora, e l'effere, e ogni potenza nostra e da lui.*

INFICIARI non potest verba loco superiore à me relata legi ad annussum omnia in lib. de Spir. & lit., duas tamen assert re-sponsiones, quæ se ipsas jugulant. Una est, quod hæc non sint sensa Augustini, sed Pelagianorum; id quod fallissimum est, cum sine responsione ipsius, ut patet; sique fuisset doctrina Pelagiana, non videretur eadem in S. Hieronymo. Præterea non comprehendit adversarius, quod questio ejus temporis, & objectio Pelagianorum, cui hæc doctrinâ Sanctus responder, non fuerit eadem cum illa, quæ modò agitatur, scilicet, an, quod omnia debeamus Deo, id inde oriatur, quod arbitrium sit ipsius donum. Proponebatur ideo, quia credebant sine adjutorio Dei per se ipsam vim voluntatis humanae posse agere bonum perfectum; & asserebant adjutorium Divinum in eo confitentes, quod nobis dederit arbitrium, & præcepta. Ideo ista sine ope Divinâ non fieri, quia & hominem Deus creavit cum libero voluntatis arbitrio, & dando præcepta &c. Sed cum dicimus, quod etiam liberum arbitrium sit Dei donum, ideoque etiam ex hoc capite comprobari, quod nihil habemus à nobis, quodque ab ipso profectum non sit, non excludimus, ita supponimus, & confirmamus, quod sanctus amor, & omnis bona voluntas sit ejus donum.

Cum hæc responso non satisfaciat ipsi-

etiam fortassis adversario, aliam assignat, quam bifariam dividit. Ait primùm, in locis à me ex Augustino relatis ipsum mentem suam non aperire, nec ipsam esse illius sententiam; quam tamen vidimus clarissimam. Non veretur insuper dicere, quod librum de Spiritu, & litera) de quo modestè in retractationibus gloriatu s fuit, inquiens in eo se, quantum Deus adjuvit, acriter disputasse contra inimicos gratia Dei) non debeamus ducem sequi; sed illos, in quibus manifeste probat, fidem esse donum Dei, quasi & hæc & alia Catholica dogmata non optimè etiam in celeberrimo hoc libro declarat. Adserit adversarius, non potuisse S. Augustinum in illo gravissimas de gvatid quæstiones, 1. p. 72. quā par erat diligentia, explorare, ac pervadere. Quæ verba, an salvâ veritate, & circa gravem offensionem magni nostri Doctoris proferri possint, cùm agatur de libro conscripto adversus Pelagianos, & in quo nihil quod emendaret, ipse invenit, cuivis judicandum relinquo. Hæc Anonymi verba leguntur paginâ 72, dum è contrario ipse assignare nunquam poterit, quo loco scripserim ego lapsum esse Augustinum, 1. p. 73. quemadmodum ipse paulò post turpiter comminiscitur, mihiq' imputat. Ita quoque non poterit ostendere, ubi ego dixerim, quod ejus mihi expositio videatur obscura, & implexa. Quis unquam in malam partem accepit, quando expositione Authoris cujusdam non finè laude relatâ, sub jungitur, quod alio in loco, ubi se magis diffudit, illud clarius explicarit?

ALTERA, & gravis si superis placet, ratio quam adserit ad ostendendum, quod doctrina mea tota sit Pelagii, & multò magis Catholicæ locutus Julianus fuerit, quā ego, illa est: *Quod ego rō preparatur voluntas à Domino verterim: Si prepara la volontà dal Signore, protestans, rō preparatur idem prorsus Augustino esse, ac datur; id quod verificari quandoque potest, at non semper. Quando dicit v. o. quod Deus voluntatem bonam præparat adjuvandam, & adjuvet præparatam, manifestum est, intelligere ipsum, quod Deus eam disponat, ut per suum deinde auxilium fiat bona exesse. Non itaque omnino verum est, quod rō preparatur voluntas à Domino idem sonet, quod Deus operatur velle, atque ita verti debeat. Videatur hæc de re brevis mea responsio paragrapfo 10, 11, 12, 13. Videre est in Historia, quomodo S. Augustinus adhibuerit hoc verbum sèpius in sensu communio re verbi præparare, quo semper tam in V. quā N. Testamento accipitur. Loquens de illo Proverbiorum: *Hominis est animam præparare, scriptit his verbis: Nam quid est præparare cor, & os aperire, nisi voluntatem parare?* Significat etiam inchoare? Atque*

ideo eodem loco vocabulum hoc exposuit per inchoare. Falluntur ut existiment cor præparare, hoc est bonum inchoare, sine adiutorio *Gratia Dei* ad hominem pertinere. Hinc est, quod scripsimus, indicatis hoc vocabulo Augustinum il necessario precedere della Grazia, & confutasse Pelagianos etiam in Retractionibus, declarando, quod si Deus non prævenisset voluntates non præpararetur voluntas à Domino. Errores, quos Adversarius in hisce meis dictis inventit, non videntur nisi ab ipso. Et S. Thomas, qui docuit:

Qui magis se ad gratiam preparat, plenioram gratiam accipit, an per præparare intellectus dare?

A LIO modo rō præparare exposuit S. Augustinus, quando docuit, significare idem, quod dare potentiam. Præparatus voluntas à Domino; eo modo dat potestatem. Et de lib. 2. c. 1. nuo: *Ad bene vivendum desuper accipimus potestatem, cum præparatur voluntas à Domino.* Clarius profectò id dicere non poterat. Quo pacto adversarius ob hæc à me relata, accusare me potuit heretico illius, quod

I. p. 13. *Gratia tantum det posse.* Dum ex adverso ego eam ita centies facile, & prolixè exposui, repetens identidem eam cooperando perficere, quod operando incipit?

Essem sane Pelagianus, si verum foret, quod non veretur identidem mihi falso ob-

I. p. 13. II. p. 13. jicere: *Putat dici non posse, datur voluntas à Domino;* quod à me crimen avertat Iesus. Dictum illud S. Augustini, adjuvat Deus,

I. p. 13. quia præparatur voluntas à Domino, scriptis adversariis significare datur voluntas à Do-

mino. Rogaviego in responsione mea, quomodo conciliari posset: *Adjuvat, quia datur?* An hoc genus loquendi sanetur per hoc, quod prolixè altera vice adducit, alii considerandum relinquo. Mihi profectò

dictum hoc confirmare ex adverso videtur illud aliud: *Præparat adjuvandam, & adjuvat præparatam.* Prætermittendum non est, quod ob significati affinitatem rō præpara-

re ita quandoque usurpetur ab Augustino, ut innuat etiam collationem, & plenum, atque integrum effectum. At quæ demum est

illud: *S. Doctor, ut evincamus, docuisse ipsum,* quos Deus operetur in nobis bonum velle,

quando id centum in locis, ac palam docuit verbis propriis, & cuivis perspicuis? Et

quid demum causæ est, cur quisquam per-

suadeat sibi me hinc non subscribere veri-

ta, propterea, quod rō præparatur non

reddiderim per datur, dum revera hic non

est genuinus illius sensus; quando toties,

ut paulò ante planum feci, id retuli, & redi-

didi per veras ei subjectas arque ab omni-

bus adjudicatas notiones. Potestne de eo,

qui vicenis facile vicibus dixit Deum O. M.

in nobis operari rō velle, divulgarī, che

procovi sempre di coprirsi con termini ambigui, come appunto facea Pelagio, per escludere l'operazion di Dio? Quid porro? De hisce propositionibus meis è Dio, che il volere, e l'operare opera in noi. L'aiuto di Dio opera insieme con noi, italoquitur: *Auxilii Divini ambiguo vocabulo non ipsam Dei operationem, sed spuriā illam entitatulam designat, à Peripateticā scholā mutuatam.* Eju modi propositiones equivoca sunt iis personis, quibus Capitalis imponere tentabat Pelagius. Hoc pacato ipsum etiam Evangelium Pelagianis accesserbitur. De entitatula nē cogitavi quidem. Ad scholam Peripateticam quod attinet, affirmat itidem ipse, quod nomen meum profitear inter Peripateticos. At libenter intelligerem, ubi id ego unquam fuerim professus. Cū enim quis laudat Aristotelem, ubi agit de actibus humanis, non continuò se profitetur Peripateticum. Atque ut semel dicam, licet scripserim, le buone azioni nostre darsi da Dio, ed operi lui dentro di noi il buon volere, non tamen existimandum est, me ita censere; quandoquidem etiam scripsi: *Preparare vuol dir disporre.*

CAPUT III.

Vanitas alterius imputationis.

OPONIT Anonymous, scripsisse me, quod gratia sit un' entitatula data à tutti, in virtù della quale vien preparata la volontà di ciascuno, di modo che possa far tutto ciò, che appartiene alla salute. Responde obre-

viter, neque in hæc, neque in alia paginâ vel hujus, vel alterius mei libri hujusmodi verba reperiri. Paginâ 251. indicatâ loca præcipua à me relata sunt hæc: Ex retract.

Verum est enim omnia, omnes homines hoc p. 251. posse, si velint. Sed præparatur voluntas à Do-

mino, & tantum augetur munere caritatis, ut possint. Et ex Interpret. in Psalmos. In omnibus implet, quod dictum est: Misericordia ejus præveniet me. Quantum porro ad id,

quod nemini desit illa saltem gratia, quæ dat potentiam recurrendi ad Deum, videatur historia à pag. 254. ad 258, cum verba huic transcribere videatur supervacaneum. Tora prima congeries autoritatem Magistri servit nobis orthodoxis. Ultima do-

cet, censuisse ipsum agli infedeli ancora tan- In Gal. c. 1. zo di grazia esser compartito, che possano co-

noscer Dio, e glorificarlo, e viver senza scele-

rateze. Negatur id ab adversario, quia tot

homines fide privati vivunt. Verum hoc

est aperte subscrivere Quesnellianis. Nul-

la datur gratia nisi per fidem. Extra eccl-

esiā nulla conceditur gratia. Est item aper-

tē contradicere S. Hieronymo, scribenti,

perspicuum sit natura omnibus Dei inesse no-

tilianum. Est contradicere D. Thomae ase-

qu. 14. q. 2.

renti: Ad Divinam providentiam pertinet, ad 1.

ut cuilibet provideat de necessariis ad salutem, ita quidem ut homo in silvis enutritus ducum naturalis rationis sequeretur in malo fugiendo; aut Deus inspiraret ei veritates credendas, aut mittat ad eum viros, qui fidem orthodoxam praedicent. In Defensione post relatam meam citationem ex Augustino, mox adjungit, liberè afferit, che con questo non m'avvedo d'ingolfarmi maggiormente nel Pelagianismo. Quis dicere poterit, quod non credit ipsum quoque Sacrum eodem mecum lacu mergendum? Idque tantò magis, quod aliàs idem scriperit: Deus aliter adjuvat nondum inhabitans, aliter inhabitans: nam nondum inhabitans adjuvat, ut sint fideles, inhabitans adjuvat jam fideles. Afferit reposuisse me, come per poter conoscere, che c'è un Dio, basta la di lui immensità, id quod nunquam mentem suavit meam. At ridet hoc pacto dicta S. Augustini à me adducta: Ubique præsens est omnibus, ubique præsto est &c. Per id, porro quod Deus in cuiusque conscientia loquatur, ait, cb'io correggo come inconsideramente scritto dall' Apostolo, quomodo invocabunt, in quem non crediderunt? Respondeat ipsi pro me S. Augustinus, siquidem ipse item dixit: Per creaturam poterant cognoscere Creatorem; respondeat ipsi quoque D. Paulus: Deus illis manifestavit: invisibilia enim ipfius à creaturā mundi per ea, que facta sunt, conspicuntur. Rom. I. 20.

CONTRA responsionem meam denuo obmoveret, cb'io pretendo ritrovarsi in tutti, eziando gli infedeli, grazia per conoscere Dio, adorarlo, invocarlo, ed adempiere la Divina legge. Quæ verba in nullo meorum operum reperientur. Quomodo Divinam implebunt legem, qui eam ignorant? Potuisse quidem dicere cum Orosio S. Augustini discipulo, sed non alio, quam ipfius sensu, quod Deus gratia sua dona largiatur etiam universis gentibus. Scriptit P. Antoine, infideles habere auxilia ad servandam legem naturalem; & dum his cooperantur, accipere gratias ulteriores. Adversus sententiam quæ contendit omnia infidelium opera esse peccata, sufficit animadversio D. Thomæ, De Cornelio adhuc infideli dictum est, quod acceptæ erant ejus eleemosynæ Deo. Scripti docuisse S. Augustinum: Quel tanto di grazia, cb'è assolutamente necessario per la salute, concedey si à tutti da Dio, benchè con ciò altri si salvi, e altri no, perchè tal grazia è quibusdam utilis ad paenitendum, quibusdam inutilis ob resistentiam. Quis non videt, non debe re hic intelligi, quod tota illa gratiarum series concedatur omnibus, quae requiruntur ad consequendum terminum salutarem; sed quod concedantur omnibus dispositio nes ad ingrediendam viam salutis. In casum nihilominus argumentatur adversa-

rius, me his verbis innuere, quod finalis perseverantia, & fides concedatur omnibus. Possim equidem insignia Theologorum recentiorum hic proferre testimonia, quæ ostendunt, quanto in errore ipse veretur; sed cui bono? Scriptit etiam Cardinalis Gotti contra Picinimum: *Piessò tutti i Cattolici v'hà da essere una grazia commune à tutti, con cui possano osservar la legge.*

*QUICUNQUE cognitionem habet controveriarum, quæ agitatæ fuerunt extra Italiam, non ignorat, Jansenianos multum in rem suam usos fuisse his sententiis. Communis est natura, non gratia. Scimus non omnibus hominibus dari. Quasi his comprobetur, ut modo meus quoque adversarius iterum affirmat, che la grazia necessaria per poster osservar la Divina legge, il Santo negò esser commune à tutti. Quam demum ab causam non indicavit Anonymus locum, ubi bellam ad eo doctrinam habeat Augustinus? Quam obsecro culpam incurreret Christianus, qui non observaret legem Divinam sibi impositam, si gratiâ ad eandem observandam, item ad hoc ut observari possit, necessaria foret destitutus? At scriptit etiam famosus ille Parisius, qui à multis habebatur pro Sancto: *Sunt bodie, qui faciant gratiam omnibus perinde communem, ac naturam; admittantque gratias generales, & sufficientes pro omnibus.* Fuerunt jam tum ex Catholicis, qui responderunt ad difficultates in dictis sententiis diverso modo propositas. Ego certè ex ipso contextu horum ipsorum aliorumque similium locorum ostendi intelligentias illas ibi esse de gratiâ baptismi, & fidei. *Qui de paganis nascuntur, ab ipso facti sunt, nec tamen sunt populus ejus: communis est omnibus natura, non gratia.* In epistola ad Vitalem ad duodecim sententias, quarum una est: *Scimus non omnibus hominibus dari, viam sternit præmittendo: Nisi per gratiam renascantur in Christum.* Ut autem hoc verisicetur de his verbis, necessum non est, ut tota epistola de eadem re intelligatur. Præcipuus finis ac scopus illius fuit, ut Vitalem perstringeret, qui credebat initium fidei non esse donum Dei. Quod me accuset de putido sofissima ob ita intellectam illam sententiam: *Communis est natura, non gratia;* quod afferat esse hæc toties inculcata ab Augustino, & Patribus verba; quod inferat, ex hâc interpretatione consequens fore, communem esse omnibus justitiam, & perseverantiam finalem; absurdissimus ac vix credibilis agendi modus est. Ex eo quod dixerit Augustinus, Paganos, tametsi etiam ipsi sint opera Dei, non esse tamen ejus populum, propterea quod communem quidem nobiscum habeant naturam, non gratiam; item quod dixerit non dari gratiam, nisi per baptismum renascentibus, deducetur,*

*Explica-
tion de l'é-
pitre aux
Romains
par M. de
Paris pag.
170.*

In Apol.

t. 1. p. 98.

4.

2. 2. qu. a.

4.

I. p. 140.

retur, si ipsi credimus, communem esse omnibus perseverantiam finalem. Necesum profectò est hominem istum, ut paradoxa prodiat Theologiam, ita & peculiari imbutum esse Logicā.

ACTUM agit, dum dicta in diverso argumento prolatā, & voces sensu differente adductas in unum colligit, atque in iis piscari studet paradoxa, & antilogias. Notavi pag. 17. agens de verbis Servatoris ad Judæos: *Nemo potest venire ad me, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum, quomodo tò venire ad me significet credere, & quomodo fine gratiâ præveniente non obveniat homini fides.* Paginâ 251. agens de gratiâ, quæ omnibus datur Christianis, attuli ex S. Augustino in omnibus implet, quod dictum est, *Misericordia ejus præveniet me;* & ex Concilio Araulicano, quod accepta per baptismum gratiâ, omnes baptizati, quæ ad salutem pertinent, possint adimplere. Unde erui, omnibus concedi aliquam gratiam prævenientem; ex præcedentibus hic intelligendi sunt baptizati. Hic adversarius magno cum apparatus argumentatur, quod si per gratiam intelligatur fides, & si gratia præveniens concedatur omnibus necessariò consequatur, quod omnes credant, cùm neno careat hæc gratiâ, quæ Pater trahit ad Christum. Id quod

I. p. 65. II. p. 27. repert, & amplificat in *Defensione.* Ex eo, quod tò venire significarit in hoc loco idem, quod credere, infert, id debere semper per hanc vocem significari. Ex eo quod dixerim, omnibus concedi aliquam gratiam prævenientem, infert, me credere igitur communem omnibus esse debere gratiam, quæ sunt Christiani. Cùm dico, sine gratiâ præveniente non obvenire fidem, infert, igitur omnis præveniens est efficax; quod si foret, opus non esset subsequente. Vocabulorum istorum vim, ac notionem prorsus non assequitur. Quis porro ignorat, non eodem semper sensu usurpari vocabula? Idem hoc est, ac si quis imputare vellat Paulum quod docuerit, non omnes homines periisse per peccatum Adæ; quandoquidem dixit: *Unius delicto multi mortui sunt, ei πολλοί, quando constat, usurpasse ipsum illo loco tò multi non pro multis, sed omnibus.* S. Augustinus: *Ponit aliquando*

Civ. D. 1. Scriptura pro omnibus multos. Idem hoc est, ac si quis antilogiae postulare vellet Augustinum, quod scripsiter tot locis: *Ad bene vivendum, & rectè agendum esse in bonâ lib. 2. literâ voluntatis arbitrium;* & alibi: *Vic-tore peccato amissum est liberum arbitrium.* Non esset æqua haec accusatio, quia aliud in locis anterioribus, aliud in posterioribus venit nomine arbitrii. In illis intelligitur facultas, quam Deus nobis largitur absti-nendi per ipsius gratiam à peccatis voluntariis: *In his est facultas post Adæ pecca-*

tum amissa, exercendi nimirum dominium in aëtus involuntarios, & extinguendi concupiscentiam. Ita & differat de locis à me adductis. Prima gratia semper appellari potest præveniens; at non ideo eadem est cum illâ, quæ omnibus conceditur, & de quâ dixit Augustinus in omnibus implet, & illa quæ obvenit per baptismum. Gratia infidelium dat potentiam remotam, dat lumina, quibus qui utitur, potest adipisci majora. Sunt præparationes, quibus maior succederet gratia, si gratia, & durities non forent obstaculo. Non igitur hinc deduci fas est, quod cui hæc conceditur, is continuò sit Christianus. Non reperiatur in historiâ, quod gratia illa præveniens, quæ largitur fidem in Christum, sit gratia omnibus communis; studiūmque illud & sollicitudo, in errore ex locis variis, disparatis, & longè sejunctis inter se colligen-dis, ac conferendis eruendo, uti & in II. p. 41. & alibi accidit, non indicat animum sincerum, & finem bonum. Videatur etiam responsio pag. 48. & sequentibus.

CONTRA gratiam, & lumen, quod omnibus conceditur ad cognoscendum Deum unum, adduxit adversarius, quod non concedatur infantibus, existentibus in utero materno. Ad deregendam oppositionis hujus fallaciā respondi, obmoveri posse eandem difficultatem D. Paulo, ubi dixit: *Omnis homo mendax.* Hanc meam responsionem ut eludat, afferit in *Defensione,* me ignorare, quis sit *istorum verborum sensus,* quæ significant, in comparatione veritatis æternæ non esse oīn uomo, che menzogna. At non eodem jure opponi potest, non esse dicendum oīn uomo, quandoquidem non verè dicatur de parvulis nondum natis? Quodnam amabo, quantum quidem ad rem nostram spectat, hæc est sensus disserimen? S. Augustinus hoc dictum ita exposuit: *Deus enim verax, omnis autem homo mendax: quid est hoc?* Deus plenus est, omnis homo inanis est; si vult impleri, accedat ad plenum. At quounque demum modo veres propositionem nunquam verè dici poterit omnis, si sufficit ad excludendum, quod non sub hoc vocabulo comprehen-dantur parvuli nondum nati.

Quis credat accusari me ab adversario, quod saepè dixerim: *Dio dà il volere, e l'operare: è Dio che il volere, e l'operare opera in noi?* & nihilominus opponit esse proposi-tiones æquivocas. Multa demum ex dictis meis congerit, ac colligit, quasi omnia ex Augustino perita forent, eaque à reliquo contextu avulsa exhibere conatur tanquam erronea. Sed respondeat Sancto, ubi affir-mat: *Nulli deficit, nos deficitus, nulli, in quā, deficit, super abundat omnibus. Jubet, ut facias, sed ipse dat vires, ut quod jubet; in* p. 18. n. 1. Serm. 32. ut facias, sed ipse dat vires, ut quod jubet; in

pleri possit. Et hic adjuvat, & hic necessaria tia prius agit in nobis aliquid sine nobis, ut ^{n. 20.}
subsequenti quoque nostro libero arbitrio bonum,
quod jam appetimus, agat nobiscum. Etiam dictum illud: *Ut velimus, sine nobis operatur,* cùm autem volumus, & sic volumus, ut faciamus, nobiscum cooperatur docet, Deum prius agere, ut velimus; item illud: *Operatur velle gratiam indicat præventionem,* quā Deus operatur solus, dum ē contraria in cooperante agit nobiscum.

CAPUT IV.

Refelluntur nullo negotio multæ aliae accusationes.

NON sinè quādam molestia, ac fastidio refellere aggredior adeo falsas, atque ineptas accusationes, neque enim fieri potest certo ordine in tantā perturbatione Adversarii; neque sine repetitione earundem rerum, ubi agendum est cum homine, qui vicenis, aut tricens facilē vicibus eandem crambem recoquit. Qui conatur auferri voluntati partem illam, quam Deus, ut libera esset, eam in bono habere voluit, injuria recurrit ad S. Augustinum. Habemus ex ipso: *Ad nonnulla superanda vel quæ male cupiuntur, vel quæ male metuuntur, magnis aliquando, & totis viribus opus est voluntatis.* Habemus, quod ita augementatur bona voluntas per gratiam, ut possa implere Divina mandata, quæ voluerit, cūm valde perfecteque voluerit. Subjunxit historicus: *Per la grazia, che prepara, si fà dunque che la volontà possa, mà resta ancora, ch'interamente voglia.* Integra, ac perfecta voluntio impetrari debet oratione. Post textum ante dictum referunt ex eodem loco: *Homo qui voluerit, & non potuerit, nondim se plene velle cognoscat, & oret, &c.* Verum adversarius omittit verba S. Augustini, cūm valde, perfecteque voluerit; & affirmat, verba traducta (sunt autem ipsissima sancti Doctoris verba) continere sententiam Pelagi; (*quæ ipsissima Pelagi est*) atque in ejus rei confirmationem profert locum illum Pelagi, ubi ipse locutus fuit in hunc modum: *Velle & esse ad bonum referenda sunt, quia de arbitrio fonte descendunt;* quām aptè ad rem, unusquisque judicet. Indubitatum est, cum Deo etiam voluntatem operari. Nihilominus plures ob causas ipsa etiam actio voluntatis Dei donum est.

PARAGRAPHO 75. immutat phrasin, nec amplius me Pelagianum, sed Calvinianum vult, assertens, secundum me voluntatem mere passivē sē habere; idque quia scripsi, Deum in præveniente operari solum, in subfæquentे operari nobiscum. Socium saltē erroris habeo Augustinum. *Ipse ut velimus, operatur incipiens, qui voluntibus cooperatur perficiens.* Alibi: *In uno istorum cooperatur homini facienti, alterum solus facit.* S. Gregorius in Moral. *Superna ergo clementia*

De gr. &
lib. arb. n.
33. Ad Bo-

Non scio, quando, aut ubi aut dixerim, aut cogitarim, che operando Dio il volere in noi, noi non vogliamo; nec intelligo, quomodo verba, quæ in relato D. Thomæ loco re vera non sunt, mihi aduersentur. Adduxerat adversarius, doceri à S. Thomā, *Deum operari in nobis virtutes sine nobis*, quin notaret, eum ibidem loqui de infusis, atque ita perrexisse: Hinc in eodem libro Augustinus dixerat, *certum est, nos velle, cūm volumus; sed Deus facit, ut velimus bonum: igitur ait, Deum id facere sine nobis.* Hic, ne cui hæc conjunctio fraudi foret, adverti S. Thomam locutum fuisse de virtutibus infusis, non item de illis Augustinum. In Defensione pronunciat, objectionem innixam fuisse *Cavitati, che ci giustifica, la quale Dio operatur in nobis sine nobis,* mēque enormis insimulat erroris. At vereor ego, nè gravis accusari erroris mereatur ipse, quia in eodem omnino loco D. Thomas legitur haec D. Augustini sententia: *Qui creavit te sine te, non justificabit te* ^{1. 2. qu.} *sine te.* Non igitur verum est, Deum, quando justificat, operari in nobis sine nobis. Immo si Magistro nostro credimus, præcedit aliquid in peccatoribus, quo, quamvis nondim sint justificati, digni efficiantur justificatio e. Notari insuper meretur, S. Thomati, cūm difficultatem solvit, dicere: *Quæ vero per nos aguntur, Deus in nobis causat non sine nobis agentibus.*

De attenuatione liberi arbitrii post primi parentis peccatum, actum fuit ex infusio in Historiā, allato in medium S. Augustino. Quid igitur opus erat imputare mihi, quod licet hauserim ex Magistro, nihilominus per eam possibiliter instauretur, ^{1. p. 336.} per quam si voluisser, nec cecidisset? At pejus multò est, quod imputetur mihi, secundum me liberam in bonis esse voluntatem peræquæ, ac in malis; deducta postmodum inde hæc confutatione: *Perperam ergo Augustinus non eandem adscribit voluntati in bonis, atque in malis libertatem.* Quisquis opus meum perlegit, judicabit non legisse eandem illum, qui hanc cudit objectionem. Quandoquidem non solum locum ab adversario allatum: *Liberum arbitrium ad diligendum Deum primi peccati granditate perdidimus, sed omnia alia similia conjunxi.* Videatur pag. 358, & seqq. At non reliqui illa

I. p. 137. illa sīnē interpretatione, neque conatus fui
persuadere, ut ipse factitat: *Illis Augustini
verbis excludi libertatem indifferentiae.* Ostendi in omnibus ejusmodi locis Sanctum intelligere perfectionem justitiae. Non perficio bonum, ut omnino non concupiscam; ostendique ipsum intelligere che sopra il sus-sistere della Concupiscentia il nostro arbitrio non ha giurisdizione, potendo ben si noi raffrenarla, e non consentire, mà non già estinguherla, e far che in noi non sia. Quātem frōte im-

putari mihi potuit, quod refragatus fue-
III. p. 34. rim S. Augustino scribenti: *Voluntas libe-
ra est in malis; libera in bonis non est;* quod-
359. 361. que dixerim posse nos & bonum, & malum ugualmente, tribuendo mihi aequilibrium Pelagianum; quōdque tribuam grātiam omnibus perēque; quando ego scripsi verbiū disertissimis eresia esse stata di Pe-
lagio, che possa l'uomo da se il bene, e il male ugualmente; & quando fūse demonstravi, come secondo Agostino la facoltà d'inclinarvi al male il libero arbitrio l'ha da se, mà quella di rivoglervi al ben soprannaturale, egli non l'ha, se non per virtù della superna Gra-
zia, qual lo rende di tanto capace? verba ab adversario non ignorata, siquidem sensu planè opposito eadem mihi exprobrat alio loco, tanquam errorem. Ostendi item de industria docuisse Augustinum, quod possumus operari meritorie, mà per virtù della Grazia, e per la preparazion di essa nella volonta, essendo il libero arbitrio per la colpa del primo Padre talmente offeso, che non ha più tal vigore da se. At quid hic nobis rei est cum Pelagiano aequilibrio, consistente in eo, quod doceret ad libertatem requiri aequalē ad bonum & malum propensionem, quale habebat primus parens noster in statu innocentiae; habere item arbitrium aequalē potestarem ad bonum perinde, ac malum? Quid obsecro causae est, cur tacitè hic excludantur Sancti doctrine? Li-
berum tibi est, si volueris, converti Serm. c. c. 18. Neque imperaret hoc Deus, ut faceremus, si impossibile judicaret, nè hoc ab homine fieret. In Ps. 56. n. 1. Si enim responderent, quid nos petis, quod in potestate non habemus, nunquid non viderentur tibi justum reddidisse responsum? Et tamen Apostolus, nisi sciret, esse in eis voluntatis proprie consensionem &c.

Serm. 165. n. 1.

NON probavi in responsione meā citationem adversarii, dat quod jubet, & adjuvat, ut faciat, cui jubet, quia Monachorum editio legit, dat quod jubet, cū adjuvat; & quia rō dat, cū adjuvat exponit; & dat, & deinde adjuvat potius confundit, superfluum videri faciens rō adjuvat. Ubi con-
III. p. 324. junxi loca quædam inter se, ut videtur, contraria, scripsi: Vero è che il Signore ha detto, fatevi un nuovo cuore, e vero, che parimente ha detto, io vi darò un nuovo

cuore. Quā demum de causā reprehēndor, quod non adduxerim ibi, quæ sequuntur, metu nimirum, nō proposi-
tio in Quesnello proscripta corroboraretur, I. p. 128; & quia rō dat, quod jubet etiam dispi-
cebat Pelagio? Quæ sequebantur tum temporis non faciebant ad rem; rō dat quod jubet adductum à me est alibi sape; neque per id corroboratur, ut ipse quidem opinatur, propositio undecima Quesnelli, quam ipse propugnare conatur.

INNUIT incassum, ex uno solo loco Au- **II. p. 13.**
gustini deprompsisse me gratiam genera-
lem, & specialem. Incassum negat, electio-
nem Jacobi præ Esavo denotare, quod me-
rum munus sit vocatio ad fidem. Incassum,
quod vocabula regnum, & gloria non quan-
doque in scripturā intelligentur de fide. Vi-
deantur in Hist. paginæ 15, 52, 372. Affir-
mat me velut editio sanxisse, acceptandas es-
se promiscue opiniones D. Augustini nullā
habitā statuum ratione, sive laicus ea scrip-
serit, & ante Pelagianam hæresim, sive postmo-
dum, cū Pelagianorum errori præludere.
Ut autem planum fiat quantum id absit à & pag. 49,
vero, en tibi mea verba! Qual modo in ol-
tre d'onorar questo Padre è mai, l'affermare,
che in pochissimi de suoi scritti parlasse bene,
e sanamente, e il non voler che da tutti s'im-
pari, mà che di pochissimi s'affaccia conto? Più
di cent' opere ei scrisse, e quantità grande d'e-
pistole, e di sermoni lasciò, e solamente contra
i Pelagiani ventrentalibri compose. Or dovre-
mo con tutto ciò à poche delle sue carte vestri-
ger lo studio nostro &c. Videantur ibidem re-
liqua; videatur item ex totâ, quanta histo-
ria, quam longe abfuerim ab eo, quod fal-
so objectat. In dicti sui confirmationem ad-
ducit, relatam à me esse hanc sententiam:
*Quod omnes homines possunt, si velint; quia illud lumen omnem hominem illuminat venien-
tem in hunc mundum; quasi ista contineat er-
rorem;* quando Catholicissima est, ipséque
ostendit in Retractionibus, quam iniquū
eā abusi fuerint Pelagiani. Idem esto iudi-
cium de aliâ, quam pariter tanquam malam
adducit: *Ut venirent vocati, erat in liberâ
voluntate;* id quod à Sancto dictum fuit plu-
ribus locis, neque unquam fuit revocatum,
aut in dubio positum, intelligendo omni-
no sub his verbis gratiae auxilium.

A d'objectionem, quod Deus & beati pe-
cati capaces non sint, & nihilominus sint
liberi responsum quondam fuit pluribus
modis. Mibi ita visum fuit posse responde-
ri. *Quella di Dio, e de' beati è una libertà* m. p. 390.
*d'ordine superiore, e diverso, dalla quale non
si può arguire alla nostra. Siccome benché Dio,
e gli Angeli vivano senza respirare, non si può
per questo dedurre, che non sia necessario per la
vita dell'uomo il respiro, perchè quella di chi
non ha corpo è un'altra specie di vita; così ben-
ché Dio e i beati sien liberi, e pur non possano*

B b b

se non il benè, non dee dedursene, che senza aver facoltà dell' uno, e l' altro, possano esser liberi gli uomini, perchè quella è un'altra spezie af-falto diversa di libertà. Iddio e l'anime beate son libere, in quanto la libertà è perfezione, non in quanto racchiude in se, o suppone anche imperfezione, ora poter peccare imperfezione è senza dubbio. D. Thomas docuit: Alter invenitur liberum arbitrium in nobis, & in Angelis, & in Deo. Non itaque contendendum est, inesse illud omnibus eodem modo. In

*De verit.
qu. 24. art.
3.*

*Il. p. 62. fert Adversarius, che secondo questo fu dun- que sfordito e ignorante S. Agostino, mentre più volte oppone à Pelagiani questa ragione, e li Pelagiani mai ardiscono servirsi d'una tal risposta. Quae consecutio, quis sensus, quis nexus in tot verbis reperiatur, discutiat per me licet, qui tantum habuerit otii. Adjungam hic, posse etiam responderi, tametsi Deus, & beati non habeant libertatem contrarietatis, vi cuius possint & facere bonum, & facere malum, utpote quod ipsorum, non nostræ, repugnat naturæ; habere tamen libertatem contradictionis, hoc est potestatam faciendi, & omitendi; siquidem possit Deus condere, & non condere, praebere vel non praebere auxilium; possintque Sancti orare Deum pro nobis, vel non orare; id quod reducitur ad speciem quan-dam indifferentiæ, hoc est facultatis quæ sit ad utrumque. Conqueritur, quod pergit insister, atque urgere Historicus, nec S. Augustinum, nec alium quempiam SS. Pa-trum operat onem definitissimam gratiam. Toto responsione sua paragraphe nè unum quidem valet adducere, qui ita eam definierit, unde adversus ipsum militar & veritas, & ratio. Quod fuerit semel ab Augustino vo-cata inspiratio dilectionis, & semel voluntas à D. Thoma, non evincit, definitam fuisse per vocabulum *operatio*, vel *actio*. Diversa multò phrasis est *omnipotens voluntas, omnipotens operatio*. Ubi S. Thomas habet, eam appellari *voluntas Dei gratia* *aliquid dantis* vis est in rō gratis, quia de eo ibidem age-batur; nec aliud sibi propositum habuit Sanctus, quam exponere benignitatem Dei, cùm tale dictum accommodari æquè pos-sit ad omnia Dei dona gratuita. De defini-tione illâ *inspiratio dilectionis*, ut cognita San-to amore faciamus, quæ propriè *gratia* est, se-pissimè loquitur Anonymus, sed non puto illâ ipsum rectè uti. Explicit per hanc Au-gustinum præcipuum quandam effectum gratiæ, at in animo non habuit assignare definitionem adæquatam, quæ omnem com-plectetur gratiam. Non est igitur Divina gratia inspiratio fidei? atque ita loquen-do de omni virtute, & actu salutari? Ex hâc definitione videtur quoque erui, do-crum dilectionis esse propriè gratiam, ac potiori quidem jure, quam actio inspiratio-nis, dilectionis, quæ propriè *gratia* est.*

QUANDO scripsit historicus, assignari ab adversario definitionem aliquam gratiæ, quam nec S. Augustinus, nec S. Thomas unquam attulit, sermo erat de illâ gratiâ, quam ipse pro fundamento sui systematis statuit, totiesque repetit, nimis, quod *Gratia sit operatio Dei*, & alias: *Gratia est actio Dei*. Nil itaque ad dictum hoc falsi convincendum confert, quod pluribus in locis adhibuerit vocabulum: *Inspiratio di-lectionis*, & *voluntas Dei*.

NOTÆ alii in regionibus sunt scriptu-ræ quædam, in quibus nonnulli ante annos bene multos sophismate quodam dialektico ostendi contendeant, nostrum bene age-re provenire à Deo; non item à nobis. Seu quod idem est, voluntatem nostram esse hâc in re principium merè passivum. Adver-sarius in primis affirmat hanc esse argumen-tationem non lectoriorum, sed orthodoxo-rum, hâcque sequela: *Il nostro determinarci al bene non viene da noi, mà da Dio nihil esse verius, nihil certius*. Tametsi perspicuum sit ex contextu, consecutione hâc inferri, non venire id præcipue, sed tantummodo à Deo. Affirmat præterea adjudicatum à me sepius hunc paralogismum fuisse Catholicis; ejusque à me per summam fraudem insimulari Catholicos. Ubi mireris, quod eodem tempore referat, vocari illud à me *ridicolo sofisma*, ejusque à me falsitatem commoni-strari. Quis credere possit antilogias adeò inauditas?

REPERIUNTUR etiam in binis hisce li-bris, quæ ipsius principiis repugnant. *Amor Dei*, quem ex libero arbitrio oriri, atque alia-run actionum omnium, quæ ad salutem per-tinent, initium utrique esse consentiebant. Animadveri in hunc locum, offendit pias aures, cùm ita aperte dicunt: *Amorem Dei ex libero arbitrio oriri*; cùm nihil sit, quod propriè magis Dei munus sit, quam iste. Responsiones, quas adfert, nil juvant, li-cet enim amor Dei sit motus liber arbitrii, non continuò probandum est, cùm dicitur simpliciter Caritatem ex libero arbitrio ori-ri. Nec poterant consentire Catholici pro-prie loquendo, quod primum actionum salu-larium principium porius foret Caritas, quam fides, aut gratia. Ad Cassianum por-to, Faustum, & Gennadium quod attinet, rogo solùm ut legere non gravetur lector, quæ de iis scripsi. Idem dicere possum de parvulis sine baptismo decedentibus. Ca-stigacionem quam mihi adhibere vellet Anonymus ob allatas authoritates, per quas flammis non urantur, adhibeat S. Gregorio Theologo, S. Gregorio Nysseno, S. Bernardo, Innocentio tertio, Magistro sen-tentiarum, D. Thomæ, aliisque compluri-bus; imò ipsi etiam Augustino, ubi scrip-tit: *In damnatione omnium mitissimâ futuros, in damnatione omnium levissimâ*. Incassum

mihi objicit dolores, ac cruciatus hujus vi-
tae, quando ego locutus sum de æternis.

CAPUT V.

Continuatur idem argumentum.

I. p. 15. **M**ULTOS historici locos congerit, ut ostendat versari eum in errore (errorem enim ipse esse existimat) cùm docet, aliquam omnibus concedi gratiam; Verum non oportet fidem præstare omnibus, quæ profert. En tibi loca, uti leguntur in historiâ. Post illud Augustini: *Verum est enim omnia, omnes homines hoc posse, si velint;* subiungitur his: p. 234. *Tutti possono adunque secondo lui, ma non per quanto possono da se, e senza aiuto, onde l'aver tutti gli uomini la facoltà di far bene, non dee far credere, che l'abbiano per virtù propria.* Pag. 238. *Si preparano a finire le volontà degli uomini della grazia.* Et 240. *Per la grazia dunque, che prepara, si fà, che la volontà p' ssia, ma non vesta ancora ch'essa interamente voglia.* Hic enim verò Anonymus: *Scilicet cum Pelago gratia dat posse, non dat velle; non est illa, quæ tantummodo præparat.* At quâ fronte hæc obmovent Augustino, cuius verba ibidem opposita sunt? *Ut possit implere Divina mandata, quæ voluerit, cum valde perfeçque voluerit.* Quâ fronte reprehendit, quod toties SS. literæ, toties SS. Patres prædicant, che à noi tocca di convertirci, di cambiarci, di preparare il cuore, di correggerlo, d'inalzarlo? Habetur in historiâ p. 248. *Che la benignità di Dio aspetta il peccatore, e la sua penitenza; il che viene à dire, che dopo aver prevenuto con le sue ispirazioni ottende per favorir chi consente.* Quinque loca S. Augustini sustinunt, ac fulciunt hoc dictum; quorum unum hoc est: *In omnibus misericordia ejus prævenit nos; consente autem vocacioni, vel dissentire sicut dixi propriæ voluntatis est.* Pag. 251. habetur: *Che tenne S. Agostino, quel tanto di Grazia, ch'è assolutamente necessario per la salute concederà tutti da Dio, benchè con ciò altri si salvi, altri no, perchè come insegnà, ad altri è utile à penitenza, ad altri inutile per colpa loro, e per loro ostinazione.* Et paulo post in Retractionibus: *A tutti dunque si prepara la volontà, e tanto si dona à tutti, che possono.* Verum est enim omnia, omnes homines hoc posse, si velint; sed præparatur voluntas à Domino, & tantum augetur munere caritatis, ut possint. Si hujus gratiae ope alius pœnitentiam agit, alias non agit, & si potestas omnium à caritate nascitur, in proposito est, de fidibus esse sermonem. Lepide objicit Anonymus, ex dictis his, cùm necessaria sit fides & perseverantia ad salutem, consequi, haec omnibus à Deo imperiri. Ferit etià Augustinum bella isthac objecio, quippe qui dixit: *Omnes homines.* Videatur responso.

Proferit Anonymus dictum illud, quod arbitrium nostrum sit liberum, quemadmodum fuit arbitrium Adami; at non recitat finem periodi, cb'egli potea senza il bisogno, che al bian noi, che ci sia resa la potestà del ben sopravveniale dal peccato tolta. Eiusdem farinæ sunt loca reliqua ex historiâ excerpta; quæ tamen hoc transcribere supervacaneum est; idque eò magis, quod modò in uno, modò in alio confirmationis hujus loco recensita fuere omnia. An, qui ea reprobant, nolens consensum esse nostrum, gratiam aliquam interiorem donari omnibus, dictare suam cuivis conscientiam, Deum existere, se non dogmati, & Catholicis opponat doctrinis, judicentii, ad quos pertinet. In historiâ post textus: *Illi da-* I. p. 251. *tur, ut credant, illi non datur, foris audirent, intus non audiunt, subiungitur: Il complesso di tutto il ragionamento non ad altro tende se non à stabilire, che il dono è gratuito, e che nulla del nostro precede.* Eruit hinc Anonymus, id hic agere Historicum, ut suadentur I. p. 141. fidem esse communem non credentibus quoque, & immediatum Dei opus, ac donum peculiare non esse. O superum, hominumque fidem!

VERBA illa Augustini: *Aliter Deus præstat, ut velimus, aliter, quod voluerimus, ita redditæ fuere in Historiâ.* Altramente dà Idio, che vogliamo, altramente che già volessimo; quam interpretationem acriter infecatur Anonymus nemine non mirante. Liceat mihi hîc observare, obscurum admidum esse hunc locum, quemadmodum legitur in imprellis: *Aliter enim Deus præstat, ut velimus; aliter præstat, quod voluerimus. Ut velimus enim & suum esse voluit, & nostrum, suum vocando, nostrum sequendo.* Quod autem voluerimus solus præstat; id est posse bene agere, & semper beatè vivere. Quid sibi vult amabo: *Præstat aliter quod voluerimus?* Quid sibi vult: *Quod voluerimus, solus præstat, id est, posse bene agere?* Mihi quidem videtur locus hic sanari posse hoc modo: *Aliud enim Deus præstat, ut velimus, aliud præstat, quod voluerimus.* Et post verba intermedia: *Quod autem voluerimus, solus præstat posse bene agere, & semper beatè vivere.* Hoc est: *Altro ci dà Dio acciòché vogliamo, ed altro ci dà perchè abbiamo voluto: che vogliamo, bâ voluto sia e di lui, e di noi, di lui chiamando, di noi seguendo: ma poichè abbiamo voluto, ei solo ci dà la potenza di operar bene, e la eterna beatitudine.*

HISTORICUS loquens de interiori lucità, quam in sua conversione passus fuit Augustinus, scripsit in hæc verba: *Quella, che così fortemente pugnava in lui, non era per certa piccola Grazia, et tanto più che alla fine vinse; ma non per questo producea per sé il consenso, né il volere, poichè ci fece resistenza sì* I. p. 248.

B b b 2

longo tempore. Hoc ubi refert Anonymus, ei
II. p. 20. tribuit, quod dixerit, che la grazia non pro-
duce il consenso, né il volere, & affirmat né
Pelagium quidem tantum affere ausum fu-
sse. Mutat tò non produxisse promptè in
illà occasione, & non produxisse se sola, id
est, sìne voluntatis consensu, in tò non un-
quam producere, atque inde majorem Pe-
lagianam excuspit heresim. Quandoquidem
autem aliam illę gratiam non admittit, quām
triumphantem, & tò velle producentem,
mirum videri non debet, quod gratiam ex-
citantem, & pugnantem, ipsis systemati
suo contrariam, conetur subvertere. *Opera-*
tio, quā velle in nobis à Deo productur. I.
p. 31. *Aetio*, quā Deus productus in nobis ip-
sum velle. I. p. 24. Alia enim secundūm ip-
sum non datur gratia.

LEPIDA quoque est impensa hæc histo-
rico accusatio. *De caritate loquens* è censu vir-
tutum Theologicarum illam expungit. Quām
paradoxa non sensa hic author promittit pro-
ratione adducit, dixisse ipsum, quod Au-
gustinus usurpārit quandoque nomen Ca-
ritatis in generali significato, & non pro ter-
tiā virtute Theologicā, uti quando dixit:
III. p. 420. *Quid est dilectio, vel Caritas, nisi amor boni?* quodque ita intellexerit in loco illo, de quo
ibidem sermo erat. Quid hoc aliud est, quām
caritatem ex alio virtutum Theolo-
gicarum expungere? Sententia illa, *ubi non*
est dilectio, nullum bonum opus imputatur, sig-
nificat, non esse meritorias actiones eorum,
qui Caritatem Dei non habent; non vero
ut Janseniani teste historiā decant: *Che*
ogni azion dall'uomo venga indispensabilmente
da un'estremo, ò di perfezion Cristiana, ò d'emi-
picità d'etereabile, che fino gli atti di Cristiana
pietà sien peccaminosi, se da pura abitual Ca-
rità non procedono, e che chi è in peccato, nuo-
vo peccato commetta, se fà orazione.

NON præterea una silentio est materia de
III. p. 15. Prædestinatione. Habetur in historiā: *Che*
la vocazione alla fede è mero dono di Dio. Re-
prehendit hoc dictum Anonymus, inquiens,
suspiciari hic licere non esse hujusmodi do-
num etiam prædestinationem ad Gloriam.
II. p. 63. In hac quippe partem habere potest præ-
scientia meritorum, non item in alterā. Ra-
tio, quam adserit, est, quod S. Augustinus
textum illum Exodi, quā nos vocavit in suum
regnum, & gloriam non pro meritis nostris,
sed pro misericordia suā, exposuerit de voca-
tione. Verū demonstratum fuit in histo-
riā, per regnum & gloriam intelligi quando-
que in Novo Testamento ipsam fidem. S.
Paulus ad Thess. 1. II. 12. *Vocavit vos in*
suum regnum, & gloriam. Hinc D. Augusti-
nus: *Nos vocavit in suum regnum, & glo-*
riam. Quomodo potest contendere Adver-
sarius, S. Paulum, & Augustinum, cùm lo-
quuntur de populo vivente, asseruisse, il-

los fuisse omnes ad gloriam prædestinatos?
atque hic ultimus se ipsum? nos vocavit.
Tuetur paradoxum hoc Anonymus, dicen-
do: *Chi hā ricevuta la grazia d'esser fatto Cri-*
stiano, deve esser creduto destinato all'acquisi-
zione del Cielo. Verū parum est versatus in doc-
trinā S. Augustini. *Quis enim ex multitudine fidelium,*
de corr. &
quandiu in hac mortalitate vivitur, in numero prædefinitorum se esse præsumat? Non obseruavit totum loci contex-
tum, qui ita pergit: *Quoniam enim se gen-*
tes introductur pollicebatur &c. Ex toto
contextu liquet, ipsum loqui de fide. Sed
levida sanè res est, velle hic omnino Ano-
nymum, quod prædestination ad gloriam
sit donum merum, ac gratuitum, postea-
quam docuit, quod merita nostra antever-
tant prædestinationem ad gloriam.

DISTINGUI ab Augustino saepenumero
prædestinationem ad fidem ab eā, quæ est
ad gloriam, luculentē adeō mihi demon-
strasse videor, ut nihil magis. Non proba-
vi, quod scribit adversarius, nimurum in
illā Augustini sententiā: *Inter gratiam por-*
ro, & prædestinationem hoc tantum interest,
quod præparatio est gratiae præparatio, gra-
tiae vocabulo intelligi bonos motus liberi ar-
bitrii; Non enim mihi persuadeo, exitiisse
unquam Theologum vel antiquum, vel re-
centiorem, qui locutus fuerit in hunc mo-
dum. Producit à gratiā motus bonos liberi
arbitrii, non sufficit ad hoc, ut propriè di-
ci possit *il vocabolo di Grazia comprende i-*
moti dell' arbitrio. Exempla S. Thomæ, &
S. Augustini quæ profert in *Apologia*, lon-
gissime absunt ab hujusmodi operatione, ac
proinde ad eam commendandam nil con-
ferunt.

QUOD deinde adducat locum aliquem, ubi Sanctus loquatur de una sola prædesti-
natione, id sanè non subruit alia illa, qui-
bus easdem distinguit. *Non eran de nostri,*
dicitur apud S. Joannem. *Come non eran de'*
nostri reponit Augustinus in lib. de persev.
non erano col battezimo rigenerati? Imò ve-
rò responderet: *Ma non eran de' nostri secon-*
do cert' altra separazione: Secundūm aliam
quandam distinctionem non erant ex nobis. Pa-
rrapho 187. fatetur adversarius, non egis-
se Augustinum de prædestinatione ad glo-
riam separativi, & consulto; & fatetur vo-
casse eundem illam gratuitam, quatenus
nempe merita sunt dona gratuita: ex ad-
verso illam, quæ est ad fidem docuisse peni-
tus gratiūtā esse. Omnia hæc ad amissim
à me fuerant exposita, & declarata, unde
cogi se videbar ad me laudandum. Cùm
ecce tibi subdit è contrario: *Hec sū si pre-*
*scripsisset Historicus, non eo licentia processif-*set*, ut assertaret, sive dicas prædestinatio-*
nen ad gloriam referri ad præscientiam
meritorum, sive præscientiam non in ejus

partem venire, te sententiam tueri, in quâ partem venire, te sententiam tueri, in quâ tanto è Cattolico, chi tien l'una, come chi l'altra sentenza; idéoque fuisse Augustinum plane sui juris. Quis autem id vocare potest in dubium? Nonne & hodie dum dīvī inter se sunt Orthodoxi, dum alii hanc, alii illam propugnant opinionem? & quod numerū dicere poterat, me, ubi Sanctus prædestinationem ad fidem declarat esse gratitam, mendacium exprobare? Nonne hoc ego fuisse retuli, & pluribus paginis iteravi? Videatur etiam Responsio n. 28. Nonne demonstravi in historiâ, come nel linguaggio di S. Agostino, esserci una cosa prædestinata altro non significa molte volte, che doverci eſſer data da Dio? quódque liber de prædestinatione SS. scriptus fuerit contra Semipelagianos, nolentes prædestinationem ad fidem unicè à Deo procedere? nonne ob oculos posui, titulum hunc de prædestinatione SS. idem ipsi souisse, quod de fide, quæ eſt donum Dei?

M. p. 272. Ubi recensui loca illa Augustini, unde conjici posset prædestinationis ad gloriam, inter cetera etiam adduxi sequentem: *Non prædestinavit aliquem, (ad gloriam) nisi quem præcivit creditum, & secuturum vocationem suam, quos & electos dicit.* Hoc effatum vehementer infestatur adversarius, quasi hoc etiam excluso, non remanerent tot alia! 18. p. 129. Dum autem verba mea refert, omittit illa II. p. 33. alla Gloria, plane quasi scriptum esset: *Non prædestinò alla fede;* invenitur in me, tanquam si hunc Augustino errorem tribuerem. Neutrū sānti expressit Augustinus. Quod autem intellexerit de regno coelesti, facile colligitur, quia ibidem loquitur de dicto illo: *Multi vocati, pauci vē electi,* quod in lib. de corr. & gr. iā exposuit. *Electi autem sunt ad regnandum cum Christo.* Quod porro confirmatur, quia finit in hac verba: *Quos & electos dicit;* per electos autem vir sanctus passim intelligit homines ad beatitudinem destinatos. In illud Joannis: *Ego scio, quos elegi.* *Quos? nisi eos, qui beati erunt faciendo ea, quæ præcepit, ad Simplicianum scribit:* *Invenit opera, quæ jam eligat ad regna Cœlorum.* Non igitur his in verbis continetur error Semipelagianus; ideoque, postquam in retractionibus omnia ea loca, quibus fidem tribuebat nobis, alia que his cognata summa cum diligentia adduxerat, hujus nullam injecti mentionem. Ex quo, non obstantibus omnibus istis in contrarium declamationibus, certus reddi facile quivis potest, sibique plane persuadere, S. Augustinum in loco ante relatō locutum fuisse de gloriā, non item de fide. Videantur in responsione pag. 17. quæ dixi de incredibili ineptiā, quod omni ferme loco, ac sexaginta amplius vicibus, atque iterum in apologia sua mihi exprobret, cen-

sere me, gratiam esse entitatem, aut entitatulam, huic tanquam basi superstruens historiæ vilipendium, atque argumenta sua in contrarium, quando in illa nē verbulum quidem ista de re protuli, nec proferre potui; quippe in quā aliud faciendum non suscepseram, quā Patrum antiquorum referre sententias; quibus hujus nunquam disquisitionis in mentem venit, quique nunquam hujusmodi quæstionis meminere.

CAPUT VI.

Quām vanē falsi postuler in locis relatis.

INTER omnes, quas in me adversarius commentus fuit criminationes nulla falsior, nulla ineptior, nulla insulsior est ista. Videfacili negotio unusquisque potest, an præpostorē versa fuerint hujusmodi loca, quando Graeca & Latina semper verba ad marginem adscripta leguntur. Quandoque autem post locum, & prima ejus verba indicata subiecti signum hoc &c. necessarium omnino est, nisi velis integras, easque prolixas describere paginas, quas adire qui voler, potest. Quandoque etiam non integer allatus locus est, quod ea quæ sequabantur, ad propositum non facerent, & verba prætermissa relata saepius essent alibi, atque non raro in illa ipsa paginā. Cum autem nullum fideli dogma, quod quidem alicuius momenti sit, paucioribus quām 10. vel 20. testimonis firmatum, ac consolidatum fuerit, quid amabo emolumenti nasci poterat ex uno alterōve vel occultato, vel corrupto? Quæ omnia observari jamtum potuerē in hāc ipsā confirmatione, & brevi responsione, cū actum ibidem fuerit de pluribus id genus locis, quos adversarius aut truncatos, aut corruptos contendit. Nē tamen ullus desideretur: En tibi illos, quorum aut nullam, aut obiter tantummodo mentionem fieri contigit!

NON erit tamen abs re, ut impactarum historico calumniarum, atque imposturarum extet specimen, sequentem observationem prætexere. De Jansenianis illis speculationibus, quod nimurum alia non sit virtus nec Theologica, nec Moralis præter Caritatem, in responsione suā differuit hoc modo: *Ben' à ragione storpiare, e trasfigurare volendo tutta la Morale questi Novatori, non già per le sudette definizioni, mà co' lor ritrovati, di sereditar le antiche, e le moderne scuole procurano; mà converrebbe loro ancora distruggere il senso commune, e il natural lume.* Adversarius ei hic imputat, quod dixerit non quidem Novatores, sed Augustinum hoc pacto torisse, ac deformasse Ethicam, atque in hanc periodum ita loquitur: *Se con tali dottrine S. Agostino abbia storpiata, e trasfigurata la Morale, come pretende questi*

i. p. 47.

B b 3

letterato, accenni, dove mai nell'opere del Santo si trouino le tante proposizioni dannate dalla Santa sede. Hic enimverò est ipsius stylus, hæ sunt accusations ejus, ac hujus furfuris sunt rationes, quibus non citra hor-

I. p. 141. rorem affirmat, Historiam *calumniis in Augustinum usqueaque seare*. Occurrente in historiâ sermone de locis ad electionem Divinam pertinentibus factum non semel, ut æquum erat, discrimen fuit inter electionem ad fidem, & ad gloriam. Dixit Servator ad Apostolos: *Beati eritis, si feceritis ea: non de omnibus vobis dico; ego scio, quos ele-*

Jo. XIIII. gerim.

^{17.} Patet hic, locutum ipsum fuisse de electione ad æternam beatitudinem; ideoque subdidit Historicus: *Sapientia trahit gli electi, che lo ascoltavano, uno vero, il quale per sua colpa non avrebbe partecipato dell'altra ultiore elezione;* perchè per gioire di quella insegnò Agostino, che bisogna amare, e non tradire: *qui enim diligunt, quia diligunt, eliguntur.* Ex his ansam arripit asserendi adversarius, *callidè fuisse relata dicta S. Augustini,* atque ita detruncata, ut puram, putamque hæresim spirare videantur. Dicit, historicum sceleris purum non adducturum fuisse hac verba, quin adduceret quoque decem versus præcedentes; qui tamen non faciunt ad id, de quo ibi agitur in historiâ. Duos autem horum ipse quoque fecit, affirmans ex his solis inferri: *Electioni præire merita.* Confundit hic ac permiscet electionem ad fidem, & Apostolatum cum electione ad gloriam. Si parla dell'elezione alla Gloria, ut ipse consentit. Ex hac tenuis autem relatis an pura pate hæresos damnabitur, qui ait gloria æternæ præire merita? Quod autem innueri voluerim ego, etiam ab electione ad fidem merita respici, id enimverò fieri nequit, ut quisquam suscipietur; quando sequitur hoc ipso in loco cum S. Joanne: *Non vos me elegistis, sed ego elegi vos.* Et cum Augustino: *Non est, ut dicas; ideo electus sum, quia jam credebam.* Videatur etiam Responso pag. 52.

DE MUTILATIONIBUS, SINISTRISQUE INTERPRETATIONIBUS, IMPURITATIS CAPIRI X. LIBRI MEI XII. CONSULATUR RESPONSO N. 35. PROPOSUI INITIO, QUOD OPERETUR DEUS FIDEM NOSTRAM; ID QUOD ITA REDDO: *Produce egli la nostra fede.* Hoc non obstante, non recedo, si ipsi credimus, ab opinione Pelagi. Sequitur: *Mirro modo agens in cordibus nostris ut credamus: operando con mirabil modo ne' nostri cuori, che crediamo.* Non recitavi fusiū paragrapnum Augustini, sed reruli dicta omnia spino magis, & difficiliora. *Illis datur, ut credant, illis non datur: fovis audiunt, intus non audiunt &c.* atque ita de ceteris; unde quo jure insinulari possum dissimulationis, & testæ fraudis? Plures, quam una, afferri explicationes possunt: An meum erat

omnes proferre in medium? Eo reddit summa rei, ut omnia sint donum gratuitum, nihilque procedat ab homine; id quod sub finem expressi.

MIRUM quantum tumultuatur, quod pag. 362. non habeantur hæc verba: *Quia libertas est caritatis.* Sufficiet videre respondemnum num. 36. Adde, quod locus iste relatus fuerit diffusè & paulò ante, & duabus aliis in locis. Quâ demum de causa, aut quam demum ob hæresin ejusmodi effatum horrere poterat historicus? Pugnat, debuisse continuâ serie describi integrum hunc locum, imò pergi ad paragraphum sequentem. At quid obsecro habetur in binis illis paragraphis, quod non sèpissime legatur in historiâ? Vider vel ipse hoc in loco, interruptum esse textum, cùm legatur *tòideo, sine quia;* debebat proinde agnoscere hic typi errorem. Qui cùm non esset alicuius momenti, nihil ei juris erat, cur eum vocaret lacunam *subdolè effossam,* aut testi iniquamente mazzati. Quis unquam infraictus est, cum Caritate conjungi libertatem? & à Caritate libertatem produci? Cui item in mentem venit unquam, debere hæc verba à texu Augustini rescindi? Et quo jure probari poterit, quod post recitata hæc verba: *Liberi arbitrii nos condidit Deus, nec ad virtutem, nec ad via necessitate trahimur, alioquin ubi necessitas nec corona est, subiici videamus ab Anonymo: Hæc est obiectio Pelagi.* Quis enim, cùm hæc legit, non persuaderet sibi, non fuisse hæc adducta tanquam obiectiōnem, & dictum Pelagi? quando reapie sunt verba D. Hieronymi, & ab Augustino laudata, at quibus abutebatur Pelagius male illa suam in rem interpretando. In summâ, hoc maximè hic agitur, ut spectetur scopus, & summa rei, quæ hoc in libro, omnib[us]que locis relatis traditur. Hoc est: *Nec ad virtutes, nec ad vias necessitate trahimur; & recte faciendo nullum est vinculum necessitatis.* Cum quo dogmate non pugnat, quod aliis in libris dicat S. Augustinus, quod sit quædam peccandi necessitas, cuiusmodi dicta vult. Adversarius eo in loco, etsi ad rem non faciant, proferri, quo planum sit, ipsum eorum sensum planè non assequi. Ipsissimum hoc dictum, aliisque similia adducuntur longâ serie in libro XIII; ita tamen, ut ostendatur, quam in partem accipi debeat, & quomodo prorsus non adverterentur dogmati Catholico. Hallucinatus est Calvinus in antidoto, quod ea non rite intellexerit. Quando reruli epistolam D. Pauli ad Tim. adduxi dictum illud: *Tu ipsum castum custodi;* & commen-
tationem S. Augustini: *Nunquid non liberum arbitrium Timorhei exhortatus est Apostolus dicens, contine te ipsum?* Et in hac re potestatem voluntatis ostendit, ubi ait: *Non*

18. p. 75.
de gr. &
atb. n. 7.

I. p. 24. *babens necessitatem, potestatem autem habens suæ voluntatis; quæ sunt verba Apostoli ad Corinth. Hic enimvero pluribus exagge- rat, elucere subleffam fidem meam, afferri-*
 II. p. 34. *p. 24. peeteretur centenis amplius vicibus. Ve- rū omnia hæc non sufficiunt ad evacuare il veleno di quella mutilazione. Lepidissimum est, quod illa ipsa verba, quæ à me occulata ait, palam ac dīserte recitārām pag. 322. p. 324, & alibi.*

facilè vicibus, quod doceat, gratiam esse entitatem; quanquam & hic quoque id nec dixerit unquam, & fortè nè cogitārit qui- dem. Multi illi errores, quorum ipsum reum agit, sunt idem cum erroribus mihi impu- tatis; in quibus proinde iteratò diluendis necesse non est operam insūmere. Cæ- rūm ille, siquidem Anonymi judicio sta- mus, prevento dī pregiudizi delle scuole, ne II. p. 90.
*addottò il gergo, senza formar idea de' vocaboli, che materialmente proferisce. Evidem ob- jicit di non aver indicato, cosa pretenda, che sia la Grazia; & tanquam errorem, quod doceat concedi à Deo unicuique gratiam suf- ficientem. Etiam ille si unisce al sentimento de' Pelagiani, e Semipelagiani. Præterea pre- tende stabilire circa la predestinazione, e la Grazia un pirronismo. Peccat etiam in usi di que' vocaboli equivoci Grazia preventen- te, e concomitante. Verbo: in eadē nos ambos navi collocat. Notandum est, quod imputet magno illi viro, idque iteratis vi- cibus, quod sit Plagiarius, e che pretendesse II. p. 79.
 & 90.
 d'aver composto li prolegomeni d'un libro, quando sono vero parto del Croneremo. Ne- cessè habebat quippe Muratorius, si supe- ris placet, cùm aliud nihil scripsisset, usurpare hæc sibi prolegomena, ut in Autho- rum censuram veniret! atque de hujusmodi literato dici debebat ad dī contemptum, quod p. 110.
 scribendo deficiat, ac dediscat.*

IMPUTAT mihi, quod occultarim dic- tum illud: *Dat, quod jubet, cùm adjuvat, ut faciat, cùm jubet; quam doctrinam quam demum ob causam removere ab oculis de- buisse, profectò non intelligo. Verūm de his videatur responsio n. 32. Cùm refere- ram librum de Correc. & grat. & attiger- ram locum illum: Horum fides, quæ per dilectionem operatur, profectò aut omnino non deficit, posui & cetera; nè omnia opus fo- ret exscribere, gradusque fieret ad ea, quæ magis ad rem erant. Non enim sunt à massa illâ &c. verba quæ sequebantur, sunt haec: Aut si qui sunt, quorum deficit, reparatur, ante quam vita ista finiatur. Historicum haec reticuisse ait, ut S. Doctori imponevet; & subdolè obruncatum videri illum textum, ut sus- picionem moveret lectori, evrāsse Augusti- num. (Sceleratè profectò cogitationes! ini- qua Consilia!) Augustinum nempe illum, in quo depreedicando potissimum parrem occupatur historiæ? Qualis error, resciso hoc periodi membro imputetur Augustino quis poterit divinando assequi? Quis asse- qui ac proferre causam posset, ob quam ce- lare deberem fidem, si quando in homine ad gloriam Cœlestem destinato desit, reddi tamen ante vitæ finem, & reparari.*

CAPUT VII.

Defenditur Præpositus Muratorius, ab Anonymo inter Pelagianos relatus.

A BSOLUTA jam apologiâ meâ, æquum sane est adjici aliam Clarissimi cuiusdam viri, & æquè impugnati, accusatiæque gratiâ. Socium mihi in Pelagianismo ad- jungere mihi voluit Anonymus; neque gra- vate me eidem adjungam, quando delegit defunctum nuper Muratorium, virum il- lustrem sane, & magni nominis. Prolixum contra ipsum Tractatum attexit sub finem eeu appendicem, objiciens ei quinquaginta

im- concusso dogmati contrarium, quod non exis- timarit actum planè de illo esse, oblungue è fuori della Chiesa; asserens, non esser dubbia- sa à chi è buon Cattolico la perdizione di oblungue è segregato dalla chiesa Cattolica. Quibus verbis defendit damnatas in Bullâ proposi- tiones: 26. & 29am. Extra Ecclesiam nul- la conceditur gratia. Nullæ danur gracie ni- si per fidem. Non reputat secum, quot viæ ad reducendos infideles Deo misericordissimo pateant, & quomodo etiam ipsis lu- minis quoddam genus impertiatur. Neque cogitavit de baptismo desiderii, docente Tridentinâ synodo, non posse quenquam transferri ad statum adoptionis sine lavacro regeneracionis, aut ejus voto. Non vedit Au- gustinum, ubi scribit: Paucissimis (igitur quibusdam) esse donatum, ut nullo sibi homi- de Don. ne prædicante per ipsum Deum, vel per An- perf. n. 42. gelos doctrinam salutis accipiant. Non recor- datus est D. Pauli: Factores legis justifica- Rom. II. 11 buntur: cùm enim gentes, quæ legem non ha- bent, naturaliter ea, quæ legis sunt, faciunt, ipsi sibi sunt lex. Veller, parvulos ad flam- mas addicatos; majorem hominum partem exccatos Decreto; reliquam mundi par- tem spem non habere remedii. Quale odium humani generis!

ACCUSAT eum, quod censeat, non ex- pedire proponi pro concione & è suggestu

p. 92. abstrusas de prædestinatione, & gratiâ quæstiones, & ait che ciò anche li Pelagiani disapprovavano. Verùm à Muratorio (tat Augustinus, chi agens de prædestinatione scribit in hæc verba: *Quæ tamen non ita populi prædicanda est, ut apud imperitam, vel tardioris intelligentia multitudinem redargui quodammodo ipsa sua prædicatione videatur.* Verba sancè aurea, & digna quæ ab omnibus Verbi Divini præconibus in opus redigantur! Damnat ibi Sanctus modos quodam loquendi, atque ita præscientiam Divinam jubet prædicari, ut boniis segnitiis repellantur, dicendo: *Sic currite, ut comprehendantis, atque in ipso cursu vestro, ita vos esse præcognitos noveritis, ut legitimè currereis.*

In eo Pelagiæ haeresis versari cardinem putat, quod supposuerit Pelagius consistere libertatem nel poter volere, e. non volere; eleggere e non eleggere quello, che appartenga all' eterna salute, cb' è l'opinione ancora del Sgr. Preposito. De his videatur cap. 13. libri primi, & historia tota, speciatim libro nono. Renunciasset Catholico dogmati Muratorio, nisi ita sensisset. Exaggerat Anonymus, che altrettanto sinculcava da Pelagiani; & quod etiam illi adduxerint hos textus: *Ante hominem vita, & mors &c. Apposuit tibi aquam, & ignem &c.* At Pelagiani asserebant, posse hominem æquè viribus naturæ eligere bonum, ac malum, & hoc reprehendebat S. Augustinus; adversum hoc monebat, naturam esse vitiatam, nec superbiâ debere cinerem esseri. Et sanè inox adducit eo loco ipsorum principium, non posse nimirum auferri unquam, quod inseparabiliter in istum probatur esse naturæ. Verùm quando & ipse eosdem proferebat textus, & ostendebat, quod liberum arbitrium & ad malum, & ad bonum confundendum sit nos babere; quodque & peccatum, & recte factum sit in libero voluntatis arbitrio, intelligebat semper, suppositâ ad eligendum bonum supernum gratiâ liberante; quemadmodum intelligent etiam hodie dum omnes orthodoxi, nec dubitari potest, an etiam ita senserit eruditus, ac religiosissimus Muratorio, cùm tacitè semper, atque omnitate inter viros sanci doctrinâ imbutos recepta fuerit, ac viguerit hæc hypothesis. D. Thomas: *Nunc etiam, quocunque vult homo, datur ei; sed quod bonum velit, habet ex auxilio gracie.* En omnem dissolutam difficultatem, & stabilitum illud: *Quocunque vult, datur ei.* Infert Adversarius si libertas consisteret in potestate eligendi, & non eligendi, non futurum fuisse liberum Christum Dominum, nec liberos fore beatos. Videatur locus, ubi hoc argumentum solutum fuit; quippe in quo ab una specie arbitrii ad aliam sit saltus, quodque unum illorum est, quæ jam inde à primis cùm

Iprensi scholà disceptationibus, ventilata fuere à Catholicis.

SCRIPSIT Mutatorius, che Dio sfigge da noi opere buone, pronto ad ajutarci acciochè le facciamo. Sancta huic propositioni ita applaudit Anonymus non avrebbero potuto favellare diversamente i Semipelagiani. Quid est igitur, quod dixerit scriptura: *Hominis est animam præparare, nisi quia Dei non deest nobis auxilium?* Quid est, quod dixerit S. Augustinus: *Nunquam tibi deest, tu illi noli deesse.* -- In voluntate cujusque est, ut tristitia tenebræ sit, an lux. -- In tuo arbitrio posuit Deus, cui pares locum, Deo an diabolo. -- Homini autem Deus dedit liberum arbitrium, & si vult, beri fuit palca, bodie fit lux; nisi quia Deus nos non derelinquit? Quid est, quod gratia detur per Christum pusilli, & magnis? An Semipelagianus erat D. Thomas, qui docuit: *Deus quantum in se est, paratus est omnibus gratiam dare;* Deus non deficit ab agendo, quod est necessarium ad salutem; *D. us cult omnis homines salvos fieri,* & ideo gratia nulli deest, sed omnibus quantum in se est, se communicat.

PERSTRINGITUR ab Anonymo il predicare, che chi opererà bene, avrà la vita eterna, e chi male, un castigo eterno. Adjungit, che non basta dire al popolo, che Dio è pronto ad accogliere, chiunque à lui ricorre con verace pentimento, perchè altrettando si predicava anche da Pelagio. Omnia quippe hæc reprehendenda censem in sacris Oratoribus, & pergit: Molto meno sembra conveniente l'inculcare al volgo ignorante, come pur troppo generalmente si fa, che Dio accorda lumi, e grazie sufficienti ad ognuno, senza dichiarare in che consistano queste grazie, ed a che siano sufficienti. Optare videtur, ut annunciaretur populo, non esse illas vere sufficientes, atque ita vulgus evaderet Theologus Scholasticus, sed cuiusmodi ipse est. Quo pacto amabo sacri Oratores disfluident populo, ne grates persolvat Deo, aut maiores ab ipso efflagiter gratias, quando docent, habere unumquemque nostrum gratias sufficientes ad eas petendas? Non vult igitur, predicari populo: *Dio esser pronto ad accogliere chi à lui ricorre con verace pentimento;* sed institui doversi chiedere la compunctione à Dio; quasi quis possit ad ipsum recurrere cum vero animi dolore, quin hujusmodi contritionem obtinuerit; & quasi hæc peti possit sine gratiâ illâ sufficiente, quam ipse in eadem illâ paginâ impugnat. Respondeat huic, quod non probet, dici ad populum, quod Deus nos doceuerit orationem tanquam medium quid impetrandi. Perchè ezandio parlando de soli Crisiani, non basta l'aver insegnato esternamente un tal mezzo, quando internamente non c'infonda Spiritum clamantem Abba patet?

p. III. ter credentem, quod gratia **est** entitas creata, in qua, inquit, **si** **fa** **consistere** **da** **gl** **i** **Scolastici**. Loquitur eum prope in modum, ut videri possit hi viri gratiam habere pro tertia quadam personā quae prius agat viribus, exclusa Dei operatione. Scribit sanctissimè D. Thomas, Deum solum posse immutare voluntates, verāmque actionum causam non posse esse vim exterioram, sed ipsam tantummodo voluntatem, sicut causam secundam, & Deum sicut causam primam. Et hinc deducere quis volet, non posse in nobis operari spiritualem illam qualitatem, quae intus operatur, atque ad id munera à Deo destinata est, eūmque in finem condita? Voca eam qualitatem (S. Thomas: *Gratia est quædam qualitas*) voca entitatem, voca formam acci-^{1. 2. q. 112.} dentalē, voca modificationem, venit^{a. 2.}

p. III. certè à Deo, hujus opus est, ab hoc eam vim habet, quam ei concedere ipse volet. Nonne ipse Deus est, qui hoc modo; & per hoc medium actus bonos producit?

p. IV. Cur amabo quis contendet, hoc posito consequi, che Dio **abbia** bisogno d'entità creata? Quando per sanctas nos movet inspirations, an dicemus alia ipsum re indigere, praterquam se ipso? Quando Sanctorum deprecatio thaumaturgas nobis gratias obtinet, an forsitan aliud quidquam est, quam Deus operans? Aut forte iacturam aliquam facit eà in re Omnipotencia Divina, quia per tale nobis medium gratias largitur? Quantum porro attinet ad disputationes illas, sitne ens, vel non sit, oportet primum stabilire præcisam ac pressam entis notionem, & disquirere an ens appellandum sit omne illud, quod quodam modo est aliquid: Cerrum est existere varia entia, indolisque atque essentiae multum diverse.

De gr. &
lib. arb.
n. 12.

n. 25.

A D F E R T U R Angelicus, ubi habet: *Non* ^{Con. Gen.} ^{1. 2. c. 89.} **solum** **Divinam** **causalitatem** **ad** **potentiam** **voluntatis** **extendi**, **sed** **etiam** **ad** **actum** **ipius**; & quod Deus **est** **causa** **non** **solum** **voluntatis**, **sed** **etiam** **volenti**. Verum non adfertur explicatio, quam huic doctrinæ vir sanctus adjungit. Creaturæ nullam exere operationem possunt virtute propriâ, sed illâ solum, quam adep̄tæ à Deo suæ; unde accepta uti non possunt, nisi per ipsius Dei virtutem. Atque inde est, quod, qui dat virtutem operandi verè sit causa prima, non illius duntaxat, sed & ipsius actus. Nulla res potest propriâ virtute agere, nisi agat in virtute ipsius: ergo homo non potest virtute voluntatis sibi data uti, nisi in quantum agit in virtute Dei. Illud autem in eius virtute agens agit, est causa non solum virtutis, sed etiam actus. Citra omne itaque dubium prima bonorum actuum causa est Deus; at non ideo D. Thomas ipsum

Ccc

R E P R E M E N D I T **etiam** **hic** **sepe** **gravi-**

unquam vocavit causam immediatam; imo docuit semper illos ipsum producere, me-
diante gratiâ; docuit humanorum actuum
q. 24. a. 3 non possumus ponere causam ipsum Deum
immediatam.

NON inquiero h̄ic in illas Anonymi af-
fertiones, quæ mererentur censuram; ne-
que modò id facere opus est, cujusmodi
est v. g. cùm dicit: quod in motibus con-
cupiscentiæ indeliberalis la voluntà non de-
termina se stessa, mà vien determinata altron-
de; quando in ipsis nullam planè partem
habet voluntas, neque ad ipsos ullo modo
determinatur.

In postremis paginis repetit, forsitan vi-
gesima jam vice, tamenque in pugnum co-
git doctrinam. I Pelagiani consilier volevano
la libertà nel poter fare e non fare, eleggere e non
eleggere. Impingit pro more in timine; quia
hoc ipsum est dogma Catholicum, siquidem libertas indifferentiæ consistit in po-
tentia peccandi, & non peccandi. Et
Op. imp. 1. i. c. 98. ex adverso graviter credebat errare Tri-
in 1. ditt. dentinos Patres, quia per liberum arbitrium
39. q. 2. intelligunt eligendi facultatem, quæ sit in
utramque partem libera. S. Hieronymus in
Isaiam: Libera servat arbitrium in utramque
partem, ut non ex præjudicio Dei, sed ex me-
ritis singulorum vel pâna, vel præmium sit.

STATUIT tanquam principium, liber-
tatem confidere nell'esser immune da nec-
cessità naturale, ed antecedente. In Sourma
confide in questo che la volontà possa amare,
ed eleggere ciò, che non ama essenzialmente,
e che ad una tal'elezione non sia invincibil-
mente determinata da alcuna cosa, avanti che
la volontà stessa si determini: questa è la sola
libertà ch'è essenziale all'arbitrio. Omnia hæc
aptissime concinunt cum libertate Luthe-
ri, Calvini, Baji, & Successorum, cùm
ad hanc sufficiat, ut quis operetur sponte,
nullâ sibi impressâ vi. At libertas Catho-
lica insuper requirit tanquam præcipuum
sua constitutivum, ut possit cum Divinâ
ope utrumque; sitque in suâ potestate pec-
care, & non peccare, deservire vel non deservire,
velle vel non velle hoc vel illud eligere; neque
ullo modo sumus obligati ad alteram par-
tem contradictionis.

DICIT sepiùs, che l'istesso libero consenso
della volontà deve in noi prodursi da Dio; id
quod verum est; sed oportet id sano sensu
intelligere, neque ita simileiter dicendum
est, ut videamus afferere non operari vo-
luntatem, nisi merè passivè. Cavendum
est, nè quis hæc eam in partem accipiat,
quam accepit Calvinus, quando dixit in

Antidoto: Obsequimur certè Deo volentes,
sed voluntate, quam in nobis formavit: ne-
que verò Paulus volendi facultatem nobis da-
ri, sed velle ipsum in nobis effici prædicat, ut
non altunde, quām à Deo sit assensus. Errori
huic occurrit loquendo, ut fecit Ber-

nardus: Non partim gratia, partim liberum
arbitrium, sed totum singula opere individuo
peragunt. & Cap. 2. Consensus mutus est vo-
luntatis spontaneus. Et ut S. Augustinus:

Audiamus & Evangelizam dicentem. Dedit In Jo. Tr.
eis potestatem filios Dei fieri, nè omnino exi. 53. n. 8.

stimemus in nostrâ potestate non esse, quod
credimus. -- Nec adjuvavi potest, nisi qui
etiam aliquid sponte conatur. Quia enim ad-

juvatur etiam per se ipsum aliquid agit. --
Quod dono ipsius tu facis, ille facere dicitur,

qua sine illo tu non faceres: Ergo Deus facere
dicitur, cùm tu facis. -- Gratiâ Dei etiam ad
hoc adjuvare homo, ut velit; quidus verbis

exponit nō operatur in vobis & velle, & ope-
rari; & denuo exponit, ubi habet: Non Ad Bonif.

quia nos non volumus, aut nos non agimus de gr. Cat.
sed quia sine ipsius adjutorio nec volumus ali-
quid boni, nec agimus. Et alio loco, ubi do-

cet: Quia non procedit voluntas bona voca-
tionem, sed vocatio bona voluntatem. Prop-
terea vocanti Deo recte tribuitur, quod bene
volumus. Oportet semper tenere memo-

riâ: Nunquam legimus in scripturis sanctis: de sp. & lit.
Non est voluntas nisi à Deo. Et recte non
scriptum est, quia verum non est: Alioquin
etiam peccati, quod absit, auctor est Deus, si
non est voluntas, nisi ab illo.

PAGINA 109: Se lo Spirito Santo c'infon-
de il suo amore, e la fede, necessariamente bi-
sogna, che la volontà ami, e creda. Nihil
minus essa è libera, quantunque infallibilmen-
te, Anzi necessariamente ami. Denique:
quell'amore altro non è, che la determinazione
istessa della volontà. Si amor, quern Spiritus
S. nobis infundit, non est, nisi determina-
tio voluntatis, sique igitur talis determina-
tio infunditur voluntati, quis dicere
poterit, quod se determinet liberè? Do-

cuit Angelicus: Quod determinatio exeat in Di. 39.
bunc actum, vel in illum, non est ab alio de-
terminante; sed ab ipsa voluntate; & iterum:

Non est homo liberî arbitrii, nisi ad eum In 2. Sent.
determinatio sui operis pertineret. Conatur
adversarius communire se auctoritate hu-

ius sancti Doctoris, qui probat planè con-
trarium. Si Deus moveat voluntatem ad ali-
quid, impossibile est huic positioni, quod volun-
tas ad illud non moveatur. Quarit S. Doc-

tor: Utrum voluntas moveatur de necessitate à
Deo, & docet, quod Deus reliquerit ho-
minem in manu consilii sui; non ergo ex ne-
cessitate moveat voluntatem ejus. Docet, cùm
voluntas sit principium actuum non determi-
natum ad unum, illam ita moveri à Deo,

ut non ex necessitate ad unum eandem deter-

minet. Videsis; an ex his recte comprehendetur, infundi determinationem, & amari necessariò. Tertia objectio ad probandum necessitatem, erat, impossibile esse, ut voluntas non velit hoc, ad quod Deus eam moveat. Respondet Sanctus, si Deus eam moveat ad aliquid hoc est ponendo, quod Deus eam moveat, hoc posito certè esse impossibile, ut non moveatur ad illud; non tamen hoc esse impossibile simpliciter; sed vi hypothesis; ac proinde non sequi, quod moveatur ex necessitate. Dicendum, quod si Deus moveat voluntatem ad aliquid, impossibile est huic positioni, quod voluntas ad illud non moveatur: non tamen est impossibile simpliciter; unde non sequitur, quod voluntas à Deo ex necessitate moveatur. Eminentissimus Gottius: *Ex efficacì antecedente voluntatis Divinæ solùm infert D. Thomas necessitatem conditionalem, nempe, quod si Deus vult hoc esse, hoc erit.* Hec autem necessitas hypothetica planè non officit libertati.

AESOLVAMUS hoc caput, observando, quod, quando Author noster necessitatis vocabulo utitur, non utatur eo, ut adhibitum fuit Catholicè nimur pro infallibilitate, sed pro verâ necessitate, hoc est necessitate coactionis; quia hìc dicit: che insufo amore si ama infallibilmente, Anzi Necessariamente. Multò plus itaque ipsi est à necessitatib; quam mera & simplex infallibilitas. Quàm optandum fuisset, ut diligenter studiasset intelligendis D. Thomae!

a. q. 61. 2. 3. Inclinatio gratiae non imponit necessitatem, sed habens gratiam potest ed non uti, & pecare. Etiam si homo gratiam haberet, nihilominus potest in contrarium actum transferre. Non paucis in locis hanc doctrinam solennibus ipse erroribus accenset. Quæ hactenus dicta sunt, prorsus non adversantur illis, qui docent, non posse re ipsa resisti gratiae efficaci, quandoquidem hujusmodi non est omnis gratia interior; non operari hominem cum sufficiente, quia id nostrâ culpâ accidit, à voluntate Divina actu necessariò provenire; quia tamen Deus eum facit prodire secundum libertatis naturam; voluntatem physicè motam à Deo non posse non moveri, quia intelligunt, retentâ semper potestatis indifferentiâ, hoc est potestarem se non movendi in sensu diviso. Nil itaque prosunt hæc omnia ad rutandas assertions Anonymi, ut pote adeò diverfas, atque his oppositas, ut nullius Scholæ autoritate obvolvi possint, & defendi.

CAPUT VIII.

Opiniones, & dicta Anonymi, quæ singularem animadversionem præmerentur.

CLAUDIAM disputationem hanc generè quoddam epilogi, quem efficer col-

lectio complurium illarum assertionum, quæ mihi videntur præ ceteris suspectæ, quæque peculiarem proinde animadversionem meo judicio merentur. Non equidem existimo esse omnes ejusdem gradūs, aut eadē dignas notā. Sed ob unam vel aliam causam, unum item vel alium ob finem laudem relatas non esse, nec admittendas. Si cui fortassis nonnullæ non displicerent, non sicut in illis solis; sed advertat, ad reprobandos duos istos libros nunquam fore necessarium, ut omnes ex æquo reprobentur. Advertat insuper, ad rem non facere, si illæ quæ non displicant, ipsi viderentur recipi posse se solis, atque reliquis avulsa. Non sufficit, bonam in partem accipi propositionem posse, solitariè, atque extra hunc casum spectatam. Considerari eas oportet in illo libro, & sensu Authoris, qui resultat ex consensione doctrine, atque omnium inter se conjunctione, & nexus. Occurrunt sibi nonnulla, in quibus vel subtilitas ingenii, vel vocabulorum varietas, vel interpretationum diversitas videantur quandoque rem totam vocare posse in dubium. Verùm tunc oportet genuinum assertio-
nem quarundam sensum eruere ex iis, quæ citra controversiam damnabiles sunt, & quibus cetera respondere necessum est. Liceat mihi referre hìc dictum alicuius, qui scripsit historiam Concilii, confuratam postmodum à Pallavicino. *Per condannare un articolo basta abbia un senso falso, che possa indurre in errore gli incaviti.* Advertamus præterea, non juvare ad excusandas perversas nonnullas propositiones, quod ostendatur interdum, in isdem etiam libris videri contrarias reperi. Nam contrariæ probæ erunt, & perversæ nihilominus tales manent, & rejiciuntur. P. Berti in systemate suo Augustiniano: *Quid ad me, si Jansenius sapit aliquando? quid etiam si pugnania conscripsit?*

JANSENIUS, ut confirmaret opinionem illius, qui ante se docuerat, arbitrium non esse nisi merum, ac inane nomen, statuit secum vulgare, gratiam aliud non esse, quæ sit insuperabilis, & sine quâ impossibile sit observare præcepta. Sectatores ejus statim ab ipso desciverunt ab hac gratiae definitione, agnoscentes eam planè non posse defendi. Exiguam igitur hujus mentionem fecit Arnaldus; & Quennellus, qui post Arnaldum agmini se Ducem prebuit, planè eam respuit, ita quidem, ut in omnibus suis libris eam nè nominari quidem. Quid? quod docuit ex adverso, gratiam esse operazione omnipotente, seu voluntate omnipotente di Dio. Ita eam querer definit in libro, unde propositiones fuerunt excerp-

CCC 2

tæ; & alias tribus vicibus in eodem mentionem injectis de *gratia omnipotentia*. Hoc nimirum pacto credebat ipse vindicasse se atque in tuto collocasse gratiam omnipotentem, & insuperabilem cum omnibus, quæ inde fluunt, consecutariis. Sed non advertit, se ita à re unâ progredi ad aliam, à *gratiâ creatâ ad increatam*, ab illâ de quâ agitur, ad aliam, de quâ quando S. Augustinus, & omnes SS. Patres loquuntur de *gratiâ*, sermo non est. Non advertit itidem, si etiam acciperetur pro actione, quâ Deus nobis gratiam impertitur, tamen dici non oportere omnipotentem, insuperabilem, necessitantem; idque se falso supposuisse; siquidem etiam habemus ex S. Thomâ, quod *in potestate liberi arbitrii, impedit Divina gratia receptionem, vel non impedire*. Videatur libri 1. caput 9. Hinc est, quod Bulla *Unigenitus* omnes illas theses proscripsit, in quibus ita vel definita, vel nominata fuit gratia. Quemadmodum autem duorum istorum librorum scopus præcipuus est Bulla ista, ita omnes hic propositiones recenso, in quibus definitions proscriptæ repetuntur, laudantur, aut ponuntur tanquam authenticæ. Non enim alio eas modo potest intelligere Anonymous, quam quo fuerunt intellectæ à Bullâ in sensu Authoris, cum fas non sit, alium excogitare sensum, ob quem non debuissent proscribi.

NULLAM doctrinam, nullam propositionem, phrasin nullam catalogo huic inserere habui in animo, quæ à Scholâ quâdam Catholicâ recipitur, atque admittitur. Quodsi interdum cuiquam primâ fronte videretur diversâ indè deduci posse consecutio, supplex rogo, ut rei universæ compaginem attente consideret; videat item, quâ de re agatur in praesente, & quæ hoc in opusculo scripsit. Circa efficacitatem gratiæ aliud hic non inserui, quam assertiō nem illam, quod sine efficaci fieri nihil possit; id quod à nullâ unquam Scholâ Catholicâ dictum fuit. Inserui propositiones, quæ impugnant gratiam sufficientem, quandoquidem *Unanimiter Augustinianii*, & *Thomista* fatentur, quod hujus, & libertatis indifferentiæ inficiatio sint præcipuae notæ & characteres heresis Janseniane. Ita loquitur systema Augustinianum, videatur caput 1stum libri primi. Inserui itaque & illas, quæ impugnant libertatem indifferentiæ, hoc est facultatem ad opposita; & defendant, non obstat necesse tem liberati, modò vis non inferatur; quia D. Thomas hujusmodi opinionem, quemadmodum dictum est, declaravit esse hereticam. Nulla unquam Schola docuit non velle Deum voluntate antecedente Salutem omnium hominum; non largi-

ri omnibus aliquam gratiæ speciem; nec mortuum esse Salvatorem pro omnibus. Nulla unquam de arbitrio ita locuta est, ut redigatur in nihilum, neque ei concedatur facultas utendi gratiâ oblatâ, vel non utendi, vel ut debeat operari unâ cum adjutorio Divino. Nulla docet, unicum omnis actionis bonæ principium esse Caritatem; operationes omnes aut ab illâ provenire, aut à vitiosa cupiditate; bonos habitus esse inutiles; non dissensisse à Catholicis Pelagium, nisi circa caritatem, & concessisse, quod Deus largiatur voluntari excitationes supernas; & det per interiorum gratiam potestatem, & omne in nobis bonum operetur. Hæ autem opinione in propositionibus hic collectis continentur.

Su b finem adjungitur, quod quemadmodum Calvinus Sorbonam vocabat Pelagianam, ita Anonymous in Pelagianorum numero habeat, ac tales declarerit non modò Historicum, & Muratorium, sed & Prædicatores; & Theologos omnes Scholasticos, quæ certè verba multum sibi volunt. Notatürque, ubi eadem Scommata egeruntur in historicum, quæ conjecta fuerunt in Patres Concilii Tridentini. In clausulâ, quam P. Belelli subjecit Bullæ S. Pii V. quâ 78 Baji propositiones damnavit, habetur, damnatas earum nonnullas fuisse propter acerbitudinem, & audaciam; quâ Bajus suas propositiones adstruebat, & contrarias notabat; ideoque erant scandalosa, cum æquum non esset tolerari modum illum, quo scriptor ille aliorum opinione criminabatur. In cap. 281 legitur proscripta fuisse una, quia oppositæ sententiæ notam Pelagianæ heresios inurebat. En igitur nunc tibi propositiones, dignas examine.

1. Loquens de 11mâ inter damnatas. *Non est improbanda illa assertio, si sincerè, prout sonat, adibeatur.* I. p. 132.

2. De eâdem: *Non bæc itaque Calviniana labes, & perfidia, sed sana doctrina, & Catholica veritas est, quam tuemur.* I. p. 98.

3. Loquens de eâdem, & 19a che escluse le parole, non est aliud, la proposizione sarebbe sanissima. II. p. 51.

4. De decimâ: *La parola operatio può significare la volontà, o sia azione di Dio, nel qual senso la proposizione sarebbe un articolo di fede.* II. p. 51.

5. *Gratia consistit in ipsâ Dei operatione.* I. p. 70.

6. *La Grazia propriamente consiste nell'operazione, con cui Dio produce in noi quell'amore.* II. p. 10.

Con. Gen.
L. 3. c. 159.

7. Che se l'Istorico avesse parlato così: Non si può dire, che la Grazia sia l'altro, che la volontà di Dio, e l'operazione della di lui Onnipotente mano, avrebbe detto bene. II. p. 77.
8. Che la Grazia in questo senso è irresistibile, inimpedibile, Onnipotente. I. p. 84. II. p. 43. P. 54. P. 75. P. 78.
9. *Actioni, seu voluntati Divine, quā Deus in nobis fidem, amorem suū, ceterasque virtutes infundit, voluntas nostra resistere nequit.* I. p. 28.
10. Che la Grazia sia volontà di Dio Onnipotente. II. p. 77.
11. *Actio Dei Deus ipse est, proindeque huic actioni creatura resistere nequit.* I. p. 28.
12. *Actioni, seu voluntati, quā Deus amorem suum inspirat, voluntatem resistere, posse, impunit est cogitare.* I. p. 156.
13. L'operazione di Dio è onnipotente, ed inimpedibile, come che è Dio stesso. II. p. 70.
14. Vocab rem paradoxam, credere, quod Gratia sit distincta da Dio, che la dà, e dalla volontà, che la riceve. II. p. 23.
15. Negando che la Grazia sia Dio, o sia la volontà, sarà un blistri. II. p. 47.
16. Quella grazia, ch'è volontà onnipotente non viene data, mentre essa è Dio stesso. — La di lei Onnipotente Irresistibilità non pregiudica all' arbitrio creato. II. p. 73.
17. L'operazione del dar la Grazia non è più distinta da Dio, di quel che siano le persone del Padre, del Figliuolo, e dello Spirito Santo. II. p. 53.
18. Gratia est actio, quā Deus fidem, reliquiasque virtutes infundit. I. p. 24.
19. Quod Tridentini Patres per verba illa: *Per voluntariam susceptionem gratiae expresserint, quod posita sit in inspiratione virtutis Spiritualis, atque in illa actione, quā invicit virtutes.* I. p. 40.
20. Quod iidem per verba illa: *Quippe qui illam et abjecere potest, vollero dire, che la volontà di Dio opera con Onnipotenza.* II. pag. 68.
21. Che la grazia è necessitante; intendendo per Grazia il bene in noi prodotto dalla Divina azione, anche in questo modo è necessitante con necessità ipotetica, mentre supposto, che la volontà ami, e creda, è necessario, che ami, e creda. II. p. 29.
22. Allorchè Dio infonde il suo amore alla volontà, essa è libera, quantunque infallibil-
- mente, ANZI Necessariamente, lo ami. II. p. 109.
23. *Quemadmodum dicente Deo, Fiat Cælum, factum est Cælum, ita dicente ipso: Fiat amor in voluntate, et à voluntate, fit amor in voluntate.* I. p. 95.
24. Approbat, & confirmat secundam Quesnelli: *Sine gratiâ efficace non solum nihil sit, sed nec fieri potest.* I. p. 27. II. p. 55.
25. Quod hæc propositio continet articulum fidei, si Quesnellus intelligat de operatione, vel voluntate Dei. I. p. 153.
26. Affirmat compertum se non habere, gratia sufficientis dogma ad fidem pertinere. I. p. 102.
27. De iis, qui fide caruerunt, & perseverantia finali dici non poterit, eos sufficiente gratia ad salutem consequendam instructos fuisse. I. p. 99.
28. Quod scholastici cujusvis scholæ, cum ajunt propositiones Quesnelli proscriptas ideo esse, quia non admisit gratiam sufficientem, ipsi laudis prebere materiam, & suppeditare imprudenter arma, quibus se tueatur. *Quo nomine hominibus compellatur Quesnillus, et quibus se protegat armis, per nostrorum hominum imprudentiam instruitur.* I. p. 102.
29. Non vuol si predichi, come pur troppo generalmente si fa, che Dio accorda lumi, e gracie sufficienti ad ognuno. Paulò post: *Se tutti abbiamo gracie sufficienti, cioè che basta, non abbiamo bisogno di chieder altro.* II. p. 105.
30. Che la grazia necessaria per poter osservare la Divina legge, S. Agostino negò esser commune à tutti. II. p. 42.
31. Non probat morem prædicandi, Dio esser pronto ad accogliere, chiunque ricorre à lui con verace pentimento perchè altrettanto si predicava anche da Pelagio. II. p. 105.
32. Quod non sufficiat dicere populo, docuisse nos Deum medium orationis, quia hoc nil profit, se non c'infonde internamente lo Spirito; e che questo non è donato à tutti. II. p. 107.
33. Sensu, quo communiter loquimur, Deum non omnium hominum salutem velle. I. p. 83.
34. In illud: *Illuminat omnem hominem, alit, lucem pertingere ad eos, quos illuminare vult; non ad eos, quos justo iudicio suo Deus execucare decrevit.* I. p. 64. II. p. 26.

35. Quod error Semipelagianus sit, dicere, che Dio esigge da noi opere buone prototad accitarci, acciòchè le facciamo. II. p. 111.

36. De pretio soluto in redemptione ait, sufficientissimum fuisse à liberar tutti quelli, che ne accettano l'offerta. II. p. 106.

37. Afferit, verba illa Augustini: *Illi* jam petebat veniam, à quibus adhuc accipiebat injuriam. Non enim attendebat, quod ab ipsis moriebatur, sed quod pro illis moriebatur, innuant, orationem Christi non pro omnibus, non pro alienis, sed pro suis suisam. I. p. 71. II. p. 32.

38. Contendit S. Prosperum non censuisse, quod Christus sit mortuus pro omnibus, eāmque affirmat esse opinionem Semipelagianam. Qualora il Santo avesse creduto, che il Salvatore fosse morto per tutti, come pretendevasi da Semipelagiani. II. p. 64.

39. Definit arbitrium humanae mentis facultatem, seu vim, quā ea eligit, quā non eligere potest. I. p. 136.

40. In alio loco: Che consiste in questo, che la volontà possa amare, ed eleggere ciò, che non ama essenzialmente, e che non sia invincibilmente determinata. II. p. 109.

41. Libertatem ad quam requirimus di poter l'uno, e l'altro de' due contrari, qual vien detta libertà d'indifferenza, affirmat esser appunto quella libertà, che voleano Pelagio, e Giuliano. II. p. 61.

42. J. Pelagiani sopra di null' altro più insistevano, che di salvare la libertà d'indifferenza. II. p. 60.

43. Quod sit error Pelagianus, dicere, che la libertà consiste nel poter fare, e non fare, voleve, e non volere, nel poter consentire o non acconsentire. II. p. 94. p. 100. p. 108. p. 111.

44. Si Deus suū amorem producit in nobis, videri potest nutare, in modo ruere illud, quod ipse tuetur, dogma de libertate, et indifferenzia. I. p. 21.

45. Augustini verbis excludi libertatem illam indifferentiæ, quam Historicus arbitrio essentiale esse, verbis suis judicare videtur. I. p. 137.

46. Ubi Spiritus Sanctus caritatem infundit, nequit non inesse voluntati amor Dei. — Mibi nunc declareret velim Eques Theologus, qui componi valeret illa sua indifferentiæ libertas ... cum bac infallibilitate amoris Dei. I. p. 131.

47. Si Deus in me producit amorem sui,

jam non voluntas eum mea producit; sed nec prohibere potest, quod eundem producat Deus: præterea productio in me Dei amore, quæ manerit indifferentia ad amandum, & non amandum? I. p. 21.

48. Damnat tanquam errorem Historici, credere in ejus voluntatis potestate esse, et gratiā uti, aut illam rejicere. I. p. 56.

49. Reprobant eos, qui dicunt, che debba col Divino ajuto operar liberamente l'uomo ancora, perchè l'illuminazione, e l'eccitamento della grazia abbia effetto. II. p. 76.

50. Quod possint Pelagianismum instillare hæ locutiones: *Che ad operar bene dee liberamente concorrere colla Divina grazia l'umana volontà; e che resta nell'uomo la facoltà di consentire, e resistere.* II. p. 107.

51. De dicto hoc: *Si richiede prima la Divina grazia, e poi anche l'opera nostra ci vuole, hoc fert iudicium: Pelagianum aliquem ita loquentem audire mibi videor.* I. p. 61.

52. La Carità, che ci giustifica, la quale Dio operatur in nobis sine nobis. II. p. 25.

53. Perseverantia finalis est donum, quod confertur nullà habita præcedentium meritorum ratione. I. p. 83.

54. Condemnat principium illud: *Che Dio hæ dato il libero arbitrio all'uomo per determinar se stesso à volere, e à non volere, & ait, che altrettanto s'inculcava da Pelagiani.* II. p. 103.

55. Reprobant hanc locutionem: *Che ad operar bene dee liberamente concorrere con la Divina Grazia anche l'umana volontà.* II. pag. 108.

56. Declarat relata in Historia Augustini dicta pag. 20. orthodoxa non esse, nisi adhiciantur quædam, quibus textum ille emolit. — Omnes homines possunt, si velint, quia illud lumen omnem hominem illuminat venientem in hunc mundum. Ut venirent vocati, erat in libera voluntate. I. p. 68. p. 69.

57. Omnium rationalium operationum principium nihil aliud esse quam amorem. I. p. 87. II. p. 63.

58. Profitetur, Caritatem cuiuscunque bonæ nostræ operationis initium esse. I. p. 19. p. 30. p. 36. II. p. 63.

59. Amorem Dei, quem ex libero arbitrio viri, atque aliarum actionum omnium, quæ ad salutem pertinent, initium utriusque esse consentiebant. I. p. 17. II. p. 67.

60. Si Deus in me producit amorem suum, quod sunt iis persimiles, quibus Catholicis immo-
jam non voluntas eum mea producit. I. p. 21. ponere tentabat Pelagius. I. p. 25.

61. Resert tutte le azioni alla carne, e allo
Spiritù, hoc est ad Caritatem, & Cupidita-
tem. II. p. 64.

62. Condemnat tanquam commentum
scholæ, che si dia amore attuale, ed abituale.
II. p. 97. I. p. 47.

63. Ridet habitus tanquam entità, e qua-
lità oziose. II. p. 97.

64. Amorem nunquam inertem esse, nun-
quam feriari. I. p. 45.

65. Affirmat consensisse Pelagianos, pro-
venire nobis à Deo rivelazioni interne, ed
eccitamenti alla volontà; & solùm negabant,
che dovesse riporsi tra' doni gratuiti la carità.
II. p. 57.

66. Affirmat admisisse Pelagium non so-
lamente il dono del credere, ma di quanto pos-
siam mai fare, e pensare di bene, effer opera di
Dio. I. p. 42.

67. Affirmat confessum fuisse Pelagium
quella grazia preventiva, la quale eccita, e
dà il potere. I. p. 27.

68. Affirmat, poruisse ipsum secundum
sua principia concedere, non posse velle &
operari hominem opus bonum senza la
Grazia preventiva, e concomitante. II. p. 27.

69. Affirmat totam cum Pelagianis con-
troversiam fuisse circa caritatem; & hoc uni-
co articulo comprehensam. I. p. 17. II. p. 62.
pag. 95.

70. De propositionibus historiae: Dio dà
il volere e l'operare: è Dio, che il volere e l'o-
perare opera in noi, & similibus affirmat,

71. Quoniam Historicus retulerat duas
sententias Augustini nosissimas, & sanctas,
profiteretur, che si è maggiormente ingolfato
nel Pelagianismo. II. p. 19.

72. Historia Theologica per fas & nefas
bà fissato di persuadere, che Dio non operatur
nelle, e non agisce nella volontà, se non con una
grazia, la quale dat tantum posse. II. p. 21.

73. Nella storia si spacciano per regola di
fede, e di Cattolica doctrina opinioni, le qua-
li, benchè in quest' ultimi secoli mascherate con
nuove invenzioni di vocaboli ambigui, non sa-
rebbero spiacute a' più perfidi Pelagiani, e
Semipelagiani.

74. Sæpe in his libellis reperitur, che
l'Istoricò è più che Pelagiano; che bù intel-
ligenza, e lega non gli Arminiani; ch'è ma-
lamente tinto della medesima pece, che vomita
iniquità, che vomita spropofiti, ch'è impastato
di calunie, d'imposture, di villanie. Qui verba
contumeliosa, & injuriosa inde tolleret,
multò eos redderet breviores.

75. Cl. Muratorius si unisce al sentimento
de' Pelagiani, e Semipelagiani. II. p. 91.

76. In somma si esaminî tutto il metodo,
che il Signor Muratori vorrebbe si praticasse
ne' più piti, e scogerassi, che niente di più ei
vorbere, s'insegnasse a' fedeli, se non quanto
potesse giovare a render tutti Pelagiani.

77. Quod Theologi scholastici nec apud
Catholicos, nec apud Protestantes Pelagia-
nismi notam effugere potuerint. I. p. 92.

78. Quod iidem vim inferant Patribus,
eisque ad somnia, & nugas suas fulciendas in-
vitos, & reluctantes trahant. I. p. 125.

F I N I S.

